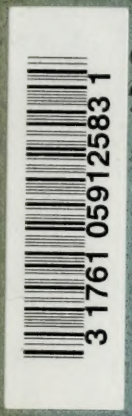
3 1761 05912583 1

SY RŮŽENY SVOBODOVÉ
VII. PÍSČITÁ PŮDA
KNIHA POZNÁNÍ

PG
5038
S94P57
1918
c.1
ROBARTS

Presented to the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

ALEX S. HAVRLANT

0,50

SPISY RŮŽENY SVOBODOVÉ

SVAZEK SEDMÝ:

PÍSČITÁ PŮDA

KNIHA POZNÁNÍ

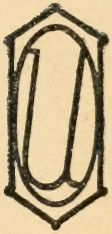

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKE AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE"
1918

RŮŽENA SVOBODOVÁ:

PÍSČITÁ PŮDA

TŘETÍ VYDÁNÍ

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE"
1918

VŠECHNA PRÁVA, ZVLÁŠTĚ PŘEKLADU,
VYHRAZENA AUTORCE.
COPYRIGHT 1916 BY UNIE, PRAGUE.

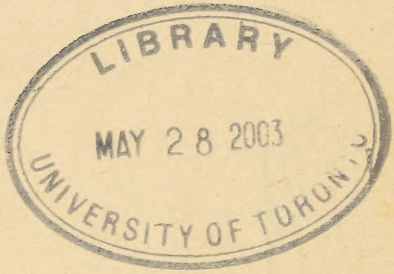

PRVNÍ VYDÁNÍ 1895.

1.

Zasněženým nádvořím velkostatku Zahájského projely sáně a zastavily se u podjezdu starého zámku. Kočí seskočil, aby urovnal kožišiny na sedadlech. Pak se postavil, a právě chtěl si podepříti loket o bradu, když uslyšel na schodech pánovy kroky.

Vyšel velkostatkář Mráček, vysoký muž se širokým rozpětím ramen, zchytrale usměvavé tváře, zarostlé rezavým prošedivělým plnovousem. Měl šedé, chtivé oči, široké lícní kosti a vousem rozšířená tvář jeho podobala se neobydlenému domu, ve kterém jsou všechna okna zotvírána.

Byl oděn v cestovní temně modrý kožich a mezi sevřenými rty držel hořící doutník.

„Tak, s Bohem, Blaženko!“ řekl devatenáctileté nejstarší své dceři, která ho doprovázela. „Za tři dni se vrátím a něco ti přivezu!“ zažertoval na rozchodnou. Dodal pak:

„Co ti mám přivézt, Blaženko?“

„Přivez mi, čeho nelze za peníze koupit, tatínku.“

„Za tři dni se vrátím a přivezu ti štěstí!“

Blaženka políbila otci ruku, mrštně se uklonila, zabalila obě ruce do zástěry a hleděla za odjíždějícími saněmi tak dlouho, dokud

lesklé ozdoby koní, zářící v slunci, i otcova kožišinová čapka nezmizely v záhybu silnice.

Pak otřásla se zimou, vtáhla sykavě dech a rozběhla se ke schodišti; spěšně přelétla schody a otevřela dveře do prostranné, světlé kuchyně.

Kuchyně byla čistá a plna lesklého nádobí. Nebylo tam v této chvíli nikoho. Blažena usedla u vydrhnutého stolu, vytáhla z kapsy plyšové pouzdro, položila je na stůl. Zaleskly se v něm drobné, zlaté, jemně pracované hodinky. Přimhouřila oči a pohrávala jimi v paprsku ranního slunce, šikmo dopadajícím. Její svěží, oválná, otci nepodobná tvář zářila pelem panenské krásy jako růže, za časného jitra přes noc rozvitá.

Do kuchyně přišly obě její mladší menší sestry, Ida a Jiřina, a udiveny pohlížely na hezké hodinky.

„Kdo ti je dal?" otázala se Ida zvědavě.

„Tatínek, k narozeninám!" odpověděla Blažena.

„A k čemu, prosím tě, je tobě třeba zlatých hodinek!" řekla závistivě patnáctiletá Ida.

Její hnědé sametové oči i otci podobná tvář se širokými lícními kostmi zvážněly nevolí.

„To ti měl tatínek koupit raději budíčka!" podotkla písklavým tenounkým hláskem sla-

bounká, růžová, třináctiletá Jiřina. Měla řídké vlásky a podobala se ptáčeti, z hnízda vyhozenému, sotva vylíhlému.

„To je řečí!“ hájila se Blažena. „Až budete starší, také je dostanete! Já nemám tolik zlata jako Ida, a jsem starší!“

„Proč jsi hloupá?“ řekla Ida a zkoušela, pilně je prohlížejíc, připnouti si hodinky k pasu. „Já si vždycky napíšu před vánocemi mezi přání nějaký zlatý předmět. A ty vždycky jenom knihy! Knihu si mohu vypůjčit, ale náramek si nevypůjčím!“

„Knihu si můžeš vypůjčit, ale rozum si nevypůjčíš,“ zahučela Blažena a odešla k oknu.

Blažena by se byla snad obhájila před útokem sestřiným, kdyby tak byla chtěla učiniti před cizí ženskou, která právě do kuchyně vcházela.

Byla to stará Lojzka, kostnatá, ošklivá, huhňavá stařena s hnědou, svraštělou tváří a s okem potaženým bělmem. Živila se dohazovačstvím a různými šmejdy. Postarala se o všechno, čeho si kdo přál. Čeleď zaopatřila, jakou kdo potřeboval, a vždycky hodnou, na kterou lze se spolehnouti. Kupovala od selek vejce a máslo a prodávala je v městě úřednicím, roznášela řezníkovi maso po vsích, chodila na poštu i po různých posílkách, na nichž sbírala i roztrušovala klepy.

„Milostslečince je už devatenáct let!“ zvolala huhňavě, když uviděla hodinky a dověděla se, že jsou Blaženiny narozeniny. „Bože, jak čas utíká! Vždyť je to nedávno, co se milostmatinka vdávala! Jako by to dnes bylo! A nebude to dlouho trvat, bude se vdávat dceruška!“

Blaženu to zamrzelo. Ne proto, co Lojzka řekla o vdávání; sama často o tom přemýšlela, ale proto, že to slyšela Ida, která se všemu posmívala.

„Vždyť nemám ženicha!“ namítla. „A sem na samotu pro mne sotva kdo přijde!“

„I však on se milostpán už o nějakého postará,“ zasmála se Lojzka a vzala Blaženu za ruku. „Taková hezká slečinka! Ta se vdá jako med!“

„Kdyby to nebeský Pánbůh dal!“ zvolala v smíchu Ida odcházejíc. „Nic není protivnějšího, než míti starší sestru, která sama všechno shrábne, na kterou matka neví co navěsit, aby si ji nějaký blázen vzal!“

Blažena po celý den myslila na to, co řekla Ida i co mluvila Lojzka.

„Věru,“ pomyslila si, „maminka již v mých letech byla vdaná, ačkoliv neměla mladších sester. Mládí i krása skutečně trvají krátký čas. Je to kapitál, který se denně stravuje!

A já tu žiji na samotě, nikdo mne nevidí, nikdo mne nezná, moje duše tu zmrtví a zahyne!"

Ucházeli se o ni různí muži, správci, úředníci z města, velkostatkář z Čížkova. Rodičům jejich postavení nevyhovovalo. Úředník jim byl málo, statkář byl zadlužen a Blažena netoužila po samotě, ani po životě maloměstském, z něhož nelze ženě uniknouti. O masopustě měla být uvedena v Praze do plesů. Tam, věřili rodiče, najdou pro svou hezkou dceru vhodného muže.

Blažena chvátala nedočkavě do života. Nemohla se ho dočkati. Bylo jí líto každého dne, který trávila na samotě, v chladném kraji, kde sníh zavál stráně v listopadu, kde sněženky kvetly až v dubnu a podléštky byly květinami májovými. Půl roku jezdili tu na saních a čtyři měsíce nemohli opustit domu pro bláto. Sychravý vítr sténal celé noci na pahorcích. Jeli-li do kostela v zimě, zapřáhli jim do saní pár volů, neboť koně nebyli by prošlapali těchto závějí, a nahluchlé křápání rolniček byla jediná hudba, kterou slýchala. Vídala z okna hospodářský dvůr, pravidelně rozestavené pluhy a vozy, starého skotáka v dřevácích vycházejícího ze stájí a odcházejícího do ratejny, bortící se pod starými ořechy. Slýchala štěkot přivázaných hafanů, jásavý a rvavý pokřik dvorských dětí. Žila s rodiči a se sestrami pravi-

delným životem. Snídali o sedmé, hrála klavír do osmi, učila se do deseti. Dopoledne vařila, odpoledne vyšívala, po večeři předčítala hlasitě rodičům z německých knih, střídajíc se s Idou, v poslední době i s Jiřinkou. To bylo vše! A tam v dálce, ve středu země, pokryto mrakem kouře, v teplé kotlině pod zelenými stráněmi leželo veselé, hudební, osvětlené město. Co se děje v něm dnes? Co zítra se tam stane? Ať je to cokoli, ona to zameškává. Tam mezi zářícími krámy, pod lustrem Národního divadla, na Žofíně bije prudká tepna, tam je domov živého mládí, tam je čerstvá bohatá přítomnost, která ji míjí mezi tím, co hučí kolem ní povětrné ticho zasněženého kraje. Prosila vášnivě, aby ji pustili do světa, do města, do společnosti. Odpovídali, že nelze. Nechápala proč.

„Proč, řekněte, proč je to nemožné? Nemáte-li peněz nazbyt, půjdu sloužit! Neodříkejte mi, smilujte se nade mnou a pošlete mne z domu! Nemám nač myslit, jenom na vyšívání. V noci, když nespím, počítám, kolik jsem udělala stehů na ubruse. Vypočtla jsem podle hvězdic, že je jich tam 74.820. Ale je hodno života vyšívat ubrusy, je hodno myšlenky počítat stehy? Hodiny tu stojí. Podívám se na ně; jsou tři hodiny. Podívám se na ně za nekonečnou dobu a jsou tři hodiny a

čtyři minuty. Zhynu tu, zblázním se, zešedivím ve dvaceti letech. Maminko, pro boha, smiluj ty se nade mnou!"

Vyčítali jí, že jich nemá ráda, že si nestojí o teplý domov, že vyletí a kdesi si spálí křídla.

Spálí-li si je, aspoň se předtím proletí!

Měla přítelkyni, sládkovu dceru z města. Pustili ji do světa, na učení. Provdala se do Lvova za vynikajícího, krásného muže, který je básníkem a hudebním skladatelem. V jejím domě scházejí se denně všichni učenci a spisovatelé lvovští. Tak toužila Blažena žíti. Dopisy lvovské družky ji bouřily. Nechtěla jít za zábavou, tam kde bude, chtěla pracovat.

Matka se pohněvala. Není-li u nich dost práce? Nestačí sama prádlo spravovat, punčochy zašívat. Dovolila dceři, aby si vyšívala na výbavě. To jí nestačí, nepochopila matčiny jemnosti. Dá jí tedy látat koš punčoch, bude chodit dohlížet do polí, měřit mléko do stájí.

Blažena zezpupněla, neodpovídala na otázky, plakala. Matce zželelo se dcerky a krmila ji novými nadějemi.

Snad, snad se někdo naskytne! těšila ji. A nebude-li toho, pojede s ní alespoň na masopust do města. Tam se jistě s někým vynikajícím seznámí.

Blažena žila nyní roztoužena po Praze a po plesích. Ples není ve snech dívčích jenom tančení v růžových šatech. Ples je naděje ve zjevení. V orientě měli věže s dvanácti obrazy nejkrásnějších princů. Z nich mohly si dívky vyvoliti. V Evropě znaly jenom plesy.

Večer, než usnula, představovala si růžové hedvábí, sněhový gáz, atlasové střevíčky, čerstvou voňavku, vějíř s amoretky, popsaný taneční pořádek, hezké hochy v bílých nákrčnících a nekonečný valčík.

Nyní otec odejel do Prahy poptati se sestřenice, kde by žena s dcerou pohodlně se ubytovaly, a slíbil, že doveze Blaženě štěstí.

2.

Velkostatek Zahájský ležel na samotě v jižních Čechách v nebohaté, pahorkovité krajině bez továren a bez drah. Z oken panského domu prostě obíleného, nenádherného, bylo viděti daleko do krajiny. Dům byl asi sto let starý, měl dvě v pravém úhlu se stýkající průčelí a tři kulaté, nízké, jako nedostavěné věže na konci křídel i uprostřed.

Vnitřní strany tvořily dvě stěny čtverhranného dvora, vnější byly obklopeny zahradou.

Mráček zdědil statek po otci, který býval soukeníkem a zbohatl vojenskými dodávkami. Koupil tolik statků, kolik měl dětí a zalidnil jimi chudý kraj.

Syn studoval na českém gymnasiu a na střední německé hospodářské škole. Odevšad přinesl si trochu dojmů společenských, politických, národnostních. Během delší doby tak se mu popletly a propletly, že sám na konec ani nevěděl, co si má o sobě myslit.

V hlavě se mu míchalo mladé čisté nadšení českých spolužáků, kteří za ustřádané krejcary kupovali české knihy, se zpupným sebevědomím Němců na hospodářském ústavě. Jim nebylo nic svatého, užívat znamenalo opít se, nebo vozit v noci řeznické vozíky, nalezené řebříky i jiné předměty po městě, s ohromným povykem budit celé město a nabít nějakému namanuvšímu se českému krejčovskému tovaryši.

Když mu otec zemřel, oženil se, stále jsa v jakési nejistotě, bylo-li by lépe býti Němcem nebo Čechem. Jeho mladá žena, která mnoho ve světě viděla, rozhodla. Byla dcerou ženy hospodářského ředitele na panství Prušáka, knížete L., který občas do Čech přijížděl a vždycky navštívil ženu svého ředitele a později i její malou dcerušku Bedřišku. Když mu zemřela choť, bylo Bedřišce

deset let. Kníže odvezl si ji do Němec a vychoval ji se svými ostatními dětmi. V šestnácti letech, když přijela Bedřiška na návštěvu ke své matce, která zatím ovdověla, seznala velkostatkáře Mráčka a provdala se za něho. Po svatbě poradila mu, aby se houževnatě nedržel žádné strany. Poučila ho, Němci že jsou silni, Češi že již co nejdřív vyhynou. Ale než se to stane, aby proti nim nevystupoval, poněvadž sám je Čechem a má české jméno, jež by mohlo jeho rodáky pobouřiti k pomstě. Připomněla mu husitské války a francouzskou revoluci a ještě cosi z římských dějin. On ji uposlechl. Předplatil si starou vídeňskou „Presse", „Posla z Prahy", „Extrablatt", „Světozor" a později „Gartenlaube". Věřil všemu, co tam stálo, ačkoliv si to hrozně odporovalo, a stále, i když děti již dorostly a Blaženě bylo devatenáct let (bylo to v roce osmdesátém sedmém), tvrdil, že Češi brzy vyhynou. O děti se upřímně staral: k svátku, k narozeninám, k vánocům neopomněl jim koupiti něco užitečného, jako náramek, prstýnek, nebo zlatou sponu. Často se s nimi pomazlil, přál jim všeho dobrého, ale vychování svěřil matce, která tomu lépe rozuměla.

Paní vychovala je po šlechtickém způsobu. Svěřila své děti podivným, ze všech konců

světa přivandrovalým cizozemkám, které neznaly více nežli svou mateřštinu, tak, jak se jí byly od chůvy přiučily, a neuměly o mnoho více nežli děti z dvoutřídní vesnické školy.

Ubohé, světem se potloukající bytosti, jimž bylo na samotě nudno a teskno, nasily v mladé duše svých chovanek skvělé představy o vznešeném světě bohatých lidí ve světových městech, k němuž jim bylo jen přihlížeti a který proto zdál se jim nejvyšším, čeho člověku na světě lze dosíci.

I děvčata Mráčkova vyrůstala v těchto pomatených snech.

Matka naučila je věřit, že štěstí života záleží na bohatství.

Vypravovala se smutkem špatně tajeným o knížecím domě, v němž ztrávila mládí, o jeho lesku, salonech, služebnictvu, o zlatém nádobí a o rodinných špercích, o všem, co viděla, že používá rodina knížecí a čeho se jí potom nedostalo. Dospívající Blažena, plná živé obraznosti, nadaná a ctižádostivá, chvěla se při těch pohádkách o světském lesku. Toužila prolomiti rodinný život jejich, nezměnitelně jednotvárný. V mládí měla učitelku, kterou milovala. Byla mladá, pěkná, veselá dívka, která sledovala svůj vývoj a psala si do deníku svá jasná dobrodružství s veverkami

v lese a s květinami na stráních. Blažena snažila se ve všem ji napodobiti.

Psala si také poznámky, události celého dne hranatě a věrně. Později, když dospěla, když čtla knihy o lásce, když roztoužila se po světě ležícím daleko za zdí zahájského sadu, daleko za tmavými rysy vzdáleného obzoru, psala si tužby své mladé nepokojné duše. Co v ní jásalo a toužilo, co v ní tesknilo a peruti rozepínalo, snažila se říci svému deníku.

Zápasila se slovem vždy, kdykoli chtěla vyjádřiti složitý stav duše, novou myšlenku.

„Já vím, bylo by to lze říci lépe a jinak, ale časem se tomu naučím. Je třeba denně zmáhati záhadu!" říkala, když skončila; zasmála se hluboce a nevesele altovým smíchem, jen tak jako by v úzkosti vyplňovala nevyjádřenou myšlenku.

Cítila nedostatečnost slova.

„Oč lépe jsem všechno myslila!" šeptala, když přečítala napsané věty.

Umiňovala si nepsati, nevraceti se. Ale když záře nového snu naplnila mléčným dýmem její duši, bez přemítání chopila se opět sešitu a snažila se zformovati v jeho řádky to, co se smálo plaše v její duši a chtělo býti pojmenováno.

Měla vůli vyniknouti, státi se někým neobyčejným a strachovala se, že snad se nesplní její přání, že jí bude do smrti žíti v tichu a šeru, že zanikne, že umře neznámá. Pracovala, myslila a čtla. Všeho se chápala, vše nové vítala. Byla jako řeka, která od pramene přibírá nové a nové vody.

A tím větší byla její dívčí zvědavost.

„Za koho se provdám? A nezůstanu-li skryta jako matka na samotě, v úzkém kruhu rodinného života, bez diváků a bez společnosti?“ tázala se sama sebe.

Slova Lojzčina ji nemile dojala.

„Co je komu po tom, že jsem ještě doma? Snad jsem nic nezameškala?“ přemlouvala se. Vybíhala na kopce zahájské, aby odtamtud spatřila svět, který ji čeká.

Druhé učitelky neměly na ni mnoho vlivu. Pokládala je v kastovní vrozené pýše za bytosti nižší a závislé. Poslouchala, učila se, ale mnoho si jich také nevážila, protože vyspívala a prohlédala jejich duté vědomosti.

3.

Třetí večer po Blaženiných narozeninách seděla ve vzdušné jídelně zahájského zámku kolem dlouhého stolu děvčata Mráčkových,

jejich matka, vysoká, hubená, velmi sličná černovláska, bystrá, pohyblivá a jiskřivého zraku se sivým ruměncem a dlouhá, nemladá, životem unavená Francouzka s povytaženým rysem podél nosu a úst, jejž tam zarylo opovrhování vším, co nebyly peníze nebo titul.

Předčítala z německé knihy dlouhou a nudnou historii o staré nábožné šlechtičně benátské. Děvčata nevěděla z toho ani slova. Paní tvářila se tak, jako by poslouchala, ale velmi bylo jí přemáhati se, aby jí neuspal jednotvárný hlas slečnin, která četla německy s francouzskou výslovností, vyrážejíc všechny nosovky.

Jiřina malovala perem na nehty dětské tvářičky a balila prsty do okraje svého kapesníku.

Ida položila chvílemi své vyšívání na klín a s úsměvem stopovala sestřinu hru. Blažena, kterou hlas slečnin nejen unavoval, nýbrž i dráždil, nepřála si nic více, než aby už přestala. Občas pohlížela na své hodinky a počítala, za jak dlouho přeruší večeře tuto nudnou zábavu.

Ale dříve ještě otevřely se dveře a jimi vešel otec mrazem zarudlý, s jiním ve vousech. Jeho tvář zářila šťastně; každý mohl souditi, že se mu dobře vedlo.

Slečna zavřela tiše knihu, děvčata i paní odložily práce a vyšly mu vstříc.

Paní tiše v plstěných střevících obešla stůl a políbila svého muže. I on ji něžně políbil a cosi jí nedočkavě pošeptal.

„Co jsi mi přivezl, tatínku?" křičela Jiřina, líbajíc otcovu kostnatou ruku. Ale on neodpověděl. Zadíval se zúčastněně na Blaženu.

„Tatínku, přivezl jsi mi štěstí, které jsi mi slíbil?" zažertovala nejstarší dcera s otcem.

„A myslím, že jsem ti štěstí přinesl!" řekl a uhodil ji do ramene.

Blažena chtěla zvěděti jaké.

„Dočkej času!" otec odpověděl. „Co jsem chytil, už neuletí!"

Blažena trpěla zvědavostí. Otec nespouštěl s ní po celý večer svého šťastného usměvavého pohledu. I když vypravoval o Praze, odkud přijížděl, o příbuzných, které navštívil, stále se kypivě usmíval. Nesmál se tomu, o čem hovořil, ale čemusi, co nechtěl prozradit, a co jej tak zaplavilo, že toho nemohl ani na okamžik zapomenouti.

Úderem desáté, jako vždy po celá léta, povstala děvčata i paní. Děti rozloučily se s otcem a odešly do své ložnice, kde se s nimi matka pomodlila a kde sečkala, až ulehnou.

Pak zhasla lampu, zavěšenou na pozlacených řetězech, aby snad nenapadlo některé z nich čísti, a vrátila se tiše do jídelny.

Děvčata měla chut hovořiti, dusiti pod peřinou smích, vyváděti. Ale Blažena zneklidněna otcovými pohledy, odřekla jim dnes. Neházela polštářů s lůžka na lůžko, vymluvila se, že je ospalá a ztišila se, Jiřina s Idou také utichly. Blažena naslouchala zvukům z jídelny.

Dlouho bylo tam ticho. Snad čekali rodiče, až děti usnou.

Ale Blažena ještě oka nezavřela, když uslyšela z jídelny otcovo vypravování, jeho propukávající smích a slyšela ho vyřknouti své jméno.

Usilovala přemoci se. Přikryla hlavu peřinou a zadýchala se.

„Ať si o mně mluví, co jim libo!" řekla, ale nevydržela toho dlouho.

Pozvedla hlavu a naslouchala. Sestry, zdálo se, že spí. Rodiče hovořili. A zase matka vyslovila její jméno.

„Tam jde o mne!" řekla si, vyskočila z peřin a tiše jako kočka došla po prstech ke skleněným, zastřeným, do jídelny vedoucím dveřím. Parkety zapraskaly. Napiala sluch.

Ticho ložnice hučelo jako vzdálené vody za stěnami.

„Ale ty jsi dnes podivný!“ slyšela mluvit matku. „Pleteš páté přes deváté a já stále nevím nic!“

„Nuže, povím to od začátku!“ odvětil otec a vypravoval zdlouhavě, s oklikami svoje pražské příhody.

„Tak, když jsem objednal semena a všechno všudy vyřídil, pomyslil jsem si: Teď ještě se podívám k sestřenici Hlavové.“

„Ale teď zase začínáš od stvoření světa!“ přerušila ho paní.

„No, hned to bude!“ zasmál se Mráček a velice rychle pokračoval. „Teď ještě se podívám k sestřenici, zajdu si pro lístek do divadla, po případě půjde ona se mnou, tedy koupím dva lístky, půjdu někam na oběd, pak do kavárny přečíst si noviny, pak se dám oholit, bude-li kdy, zajdu do besedy, projdu se, zatím bude čas do divadla...“

„No, kdy pak povíš to hlavní?“ přerušila ho opět paní netrpělivě, a i Blažena si pomyslila, že se chvěje marně bosa za dveřmi na studené podlaze a že snad se klamala, domnívajíc se, že je řeč o ní.

„Počkej, hned!“ odtušil Mráček ve smíchu, a jako by chtěl ženu svou za to potrestati, že nevyslechla stručné jeho zprávy, pokračoval: „Tak jsem zašel k sestřenici; co říkala, už jsem ti povídal; do divadla jít ne-

chtěla. Koupil jsem si lístek sám, dobře jsem poobědval a když jsem šel do kavárny, obešel jsem celé Nábřeží. A právě zatáčím za roh, když mě potkal elegantní pán, veliký, silný, o holi, s ohromnými, jako sníh bílými licousy s bílým obočím a s jizvou pod pravým okem..."

„Bělský?" vskočila paní Mráčková svému muži do řeči.

„— on hleděl na mne, já na něho. ‚Mráčku,' zavolá on, ‚kamaráde!' I já ho poznal. A to bylo vyptávání a vzpomínání a divení. A jak ty? A co ty? Konečně jsme společně vešli do kavárny a všechno si pověděli."

„Tedy Bělský?" otázala se paní znova.

„Ano, Bělský to byl," odpověděl muž. „Málo se změnil, ale hodně zestaral a ještě více zbohatl. Má nyní velké jmění a jediného syna. Na všechny se ptal, na tebe, na děti, na všechny poměry naše."

„To víš," řekl jsem, „tak se mi nevede, jako tobě! Mám tři dcery a tu je starost, jak je vyvdat, aby bídy netrpěly a aby hodné muže dostaly!"

„Ech!" řekl, „vždyť jsou to děti, teprve až dorostou, je starost; to já vím nejlépe."

„Ty mladší ovšem jsou děti, ale Blaženě je už devatenáct let."

„Blaženě, tomu malému vyžleti?“ zasmál se Bělský hlasitě. „Vždyť se mi zdá, že je to teprve včera, co jsem byl u vás. A tehda mi sahala po kotníky. Ty si najednou vzpomeneš, že je jí devatenáct let! A ba, brachu milý, stárneme! Když nová větev pučí, stará usychá. I můj syn dorostl,“ řekl smutně. „A což, je hezká ta tvá nejstarší?“ tázal se, jako by se probral z mrákot.

„Jako byla matka!“ řekl jsem.

„To je tvoje štěstí!“ odpověděl na to Bělský, „neboť kdyby byla po tobě, nikdy bys jí neprovdal. Ale je-li hezká jako tvoje žena, je to dobré doporučení. Můj syn má vybroušený vkus a nic ošklivého se mu nelíbí. A já si tak myslím — nebyl by to zlý nápad — že by z těch dětí mohl býti párek!“

„Proč pak ne?“ řekl jsem. „Blažena jest hezké děvče a jest také moudré děvče. Každý s ní dobře pochodí.“

„Je-li moudrá, pak teprve by se hodila; víš, přiznám se ti. Chci ho oženit, abych ho zachránil ode všeho toho, co mladému muži v městě hrozí. Mám s ním starost. Je dobrá duše, ale trochu zbrklý!“

„Aj, hleďme, hleďme,“ opakoval si pak neustále. „Co jsem se napřemýšlel, kterou, z jaké rodiny, a ona najednou jako s nebe spadla!“

„Z kavárny vedl mě do své písárny a do skladišť. Knihy mi ukazoval. Velký obrat a vydělává ročně čistých 50 tisíc zlatých. Té myšlenky se ženitbou se už nevzdal! Pozval mne k obědu. Dvanáct pokojů krásně zařízených. Ludvík tolikátý a tolikátý. Tři pokoje hostinské. Postele s nebesy. Salon potažený červeným plyšem, zábradlí na schodech také plyšové. Schody leštěné a koberce na nich. U oběda posluhoval lokaj v tmavě modré livreji se stříbrem a v rukavicích. Kde si to Bělský odkoukal, nevím, ale umí v tom chodit. Lokaj stojí ti za židlí jako němý sloup. Má osm kočárů, kůlnu jako salon. Dva páry koní jen pro sebe: Pár 1800 a 2900. V bibliotéce mají 2000 svazků, ale to je zbytečnost."

„Jestli pak jsi ho pozval k nám?" zeptala se paní uchvátaně.

„Ó, má drahá, on se pozval sám! Nuže, nyní víš, z čeho jsem měl radost. Kdyby se to vydařilo, jak šťastna by byla Blažena a jak bychom získali na vážnosti i my, kdyby dostala takového boháče! Co se na tom venkově nastaráme, po těch polích ve vlhku našochtáme, každého mraku na nebi abychom se báli! A tam se tak snadno vydělává!"

„A má Bělský tak velké jmění?"

„Můj Bože, kdyby neměl víc, než má v obchodě, už by byl boháčem! A on má ještě dva domy v Praze, a právě před nedávnem koupil něco, nějaké panstvíčko ve východních Čechách. Četl jsem to v novinách, ale pozapomněl jsem kde. A ptát jsem se nechtěl!"

„Pak by byla ovšem šťastna!" vzdychla si zhluboka paní. Vychovala jsem děvčata jen pro lepší život. A ani obě mladší jinak než bohatě nevdám!" připojila zhrdle. Mráček s ní souhlasil. Jen podotkl, že není ještě třeba před dětmi o tom se zmiňovati.

„Blažena by se všecka poplašila, a není ještě nic jistého!" prohodil.

Netušil, že stojí bosa na chladné podlaze, že stále očekává ještě nějaké zprávy, že se chvěje náhlým, nečekaným přílivem nových dějů a že již nyní jest všecka poplašena.

V dívčím pokoji bylo dlouho ticho. Najednou Ida ve snu cosi prohodila. Blažena nepřemýšlejíc, co a kdo zašramotil, jediným skokem vrátila se k posteli a zachumlala se do prochladlé, prachové peřiny.

Slyšela nejasnou rozmluvu rodičů, ale neporozuměla již ničemu.

V šeru tajemné dívčí budoucnosti se rozsvítilo. Přijde pro ni mladý ušlechtilý junák, který přečetl dva tisíce knížek, a odvede

ji ze zamrzlé samoty; má vybroušený vkus, hrozí mu nebezpečí, ona je vyvolená, aby ho zachránila. Je jistě krásný, pružný, pohyblivý, sdílný a účastný života druhého člověka. Vezmou se za ruce a poletí spolu bůh ví kam. Budou tančit, jezdit na hory, chodit do divadla, učit se, zpívat. Písničku o hvězdách budou zpívat dvouhlasně.

4.

Celý týden uplynul v Zahájí bez události. Blažena netrpělivě čekala, že ji zavolají, že ji do všeho zasvětí, že všichni budou dojati, ale k jejímu údivu všímali si jí méně než jindy a skoro se jí vyhýbali. Matka přecházela se sklopenou hlavou, dohlížela na nečasové uklízení celého bytu; občas pohnula obranně rukou, jako by nestačila spořádati starostné myšlenky a rozmrzela se, oslovil-li ji někdo. Otec se všemu hlasitě smál, ke každé žádosti bez uvažování svolil; byl by radostí líbal celý svět.

Blažena neměla komu sděliti svůj nepokoj, i tiskla občas silně ruku malinké Jirce a udivovala ji svou nepříčetností.

Osaměla-li, jásavě vykřikla:

„Přišla konečně moje amnestie!“ Smála

se, zpívala veselé písně, hrála na klavír, roztesknila se, že rodiče mlčí a život že se neblíží, vyběhla lehce oděna na dvůr, do zahrady a vrátila se s planoucími tvářemi a rozstříbřenýma očima.

Za týden přišel dopis z Prahy. Otec jí oznámil, že jeho starý přítel továrník Bělský poctí je návštěvou. Kočí celý den čistil a leštil kočár, postroje, inkoustem krášlil starou, od molů znectěnou uniformu a k večeru došel si do města pro nový bič, který před tím marně celý rok na pánovi vymáhal. Bělský, vysoký, širokoplecí stařec, podobný vysloužilému plukovníku, hřmotný, těžkopádný, dnavý, prohlédl si dům a rodinu přítelovu s koupěchtivou pozorností. Mráček před ním zpokorněl, klaněl se mu a omlouval se stále:

„Není u nás jako u vás. Jsi jen na Táborsku u chudého kobylkáře! Naše škrobárny a špiritusky nenesou jako vaše továrna. Jsi v bramborové zemi, u chuďasů!“

Blaženu si Bělský pilně prohlížel. Vyznamenával ji před druhými, jmenoval ji svou koroptvičkou neb křepelkou, asi dvakráte ji pohladil po tváři, ale nic určitého nepronesl.

Po černé kávě probírali s otcem všechny dávné, pozapomenuté příhody z mladých let, a hlučně se všemu smáli. I pouhá narážka je rozjařila.

Po dvoudenním pobytu Bělský odejel. Políbil Blaženu na čelo, nazval ji svou milou dceruškou a daroval jí ametystovou brožku.

„To bych ráda věděla, co tu ten Bělský chtěl?“ řekla Ida, když osaměla se sestrami. Přivřela oči a uhodila plochou rukou na stůl.

Blažena se obrátila, aby jí Ida neviděla do tváře. Bála se prozraditi, že ví více, nežli smí věděti a že vnikla do tajemství rodičů.

Ráno, sotvaže se dooblékla, než bylo zvoněno ke snídani, přišla pro ni do ložnice služka, malička, běloučká, šišlavá Kačenka, se vzkazem, aby přišla do otcova pokoje.

„Proč pak jsi předvolána?“ ptaly se udiveně sestry a pohlédly tázavě na Blaženu. Zbledla, trochu se zapotácela, zastrčila za ucho pramének vlasů, pohodila hlavou a došla až ke dveřím. Pak se rozmyslila, vrátila se ke svému stolku, stáhla klíček a zdlouha, bezvědomě jej strkala do kapsy. Když šla podle toaletního stolku, pohlédla do zrcadla, uviděla v něm cosi matného, ale ani si neuvědomila, že by to byla ona. Vyšla z pokoje, za dveřmi se pokřižovala a rozeběhla se dlouhou zámeckou chodbou ke dveřím pokoje otcova. Její ruce byly studené jako mramor, a srdce, zdálo se, že ztichlo, jako by něčemu naslouchalo. Stiskla skráně v dlaních, potřásla hlavou a odhodlaně otevřela dveře.

„Nebylo by třeba znepokojovati se, kdybych byla všechno nechala vyvinouti se přirozeně," pokárala se v té chvíli.

V otcově pokoji byla i matka. Pohlédla na dceru vlídně, s překonávaným, rozpačitým úsměvem, jakým se smávala, když se před Štědrým dnem stala nějaká nehoda a když zahlédla některý tajený dar. Usmála se, jako by se snažila říci, že nic neviděla.

Otec seděl u velkého stolu, nadýmal tváře, aby se zdržel úsměvu, ale špatně se mu to dařilo.

„Tak, maminko, začni!" vybídl ženu. „Pověz Blaženě, jaké štěstí na ni čeká!" řekl houpavým hlasem, zahrál si těžítkem z bílého mramoru a pololhostejně vzhlédl k ženě.

Paní Mráčková sama smekla se do starého koženého křesla s bílými knoflíky, na němž v neděli po mši usedal některý z váženějších sedláků, vyjednávaje se statkářem, a velela dceři, aby se posadila do druhého křesla.

Váhali se svou zvěstí, odkládali ji po vteřinách.

Konečně matka rozchvátala se nervosně a spěšně, ostrým hlasem (ku podivu určitě se vyjadřovala) pověděla Blaženě, co ta již za dveřmi byla vyslechla; všechno mělo dnes určitější, přesnější zabarvení a každé slovo

volalo po bezmezné vděčnosti, kterou od ní očekávají.

„Starý pán požádal za tvou ruku pro svého jediného syna Prokopa, a my, jak si můžeš pomyslit, jsme svolili," končila matka.

„Ano, ano!" přikyvoval Mráček a v duchu se divil výmluvnosti své choti. „Teď je jen na tobě, co tomu řekneš!"

„Já, což já?" odpověděla Blažena herecky. Nechtěla prozradit šílenou radost z toho, že odejde z domova. Tvářila se překvapeně a užasle, aby neprozradila svého předčasně vzbuzeného jásání. Hleděla ovlhlýma očima na rodiče, soustřeďovala pozornost na jejich tvářích, ukláněla se s oddanou uctivostí, ale jinde létaly její hltavé myšlenky.

„Já jsem vám dala vychování, že vás mohu vdát i do knížecího domu," mluvila paní bystře, vítězně, naslouchajíc svému radostně zvěstujícímu hlasu. „Od maličkosti jsem se dívala, jak rostete pro něco velikého. Vím, že šlechtic nepřijde, to je těžko v našich malých nerepresentačních poměrech, ale že vás jinak než bohatě neprovdám, to jsem si dávno umínila! Bělský je výborná partie. Rodina je známá a příjmy jisté. Můžeš otci jen obě ruce políbit."

„No, no, no!" zdráhal se Mráček, když se Blažena sklonila k jeho široké ruce. „Já

rád pro své děti všechno udělám!" mluvil a hlas se mu chvěl. „Jen když vidím, že je to k dobrému! Smluvili jsme se starým pánem, že se uvidíte. Přijede, jak mu bude možno, ale zásadně jsem vše přislíbil!"

Ukázali jí Prokopovu velkou podobiznu. Neměl již mnoho vlasů. Jeho rty byly velké a nad nimi krčil se drobný otevřený nosík. Uši mu poněkud odstávaly, oči měl temné a výrazné. Nevypadal hloupě, ale unaveně.

Otec propustil mezi rty:

„Duchaplná tvář!"

Pro Blaženu zhynula minulost a pyšně vstávala barevná, světlá budoucnost, skvoucí se znásobněnou září, bohatá a zlatá, jako živé obrazy nebo hlučné scény velikých oper.

Když líbala otcovu ruku, děkovala mu vlastně za to, že jí upravil cestu do světa, po němž prahla.

Byla ráda, že mezi ní a rodiči jest jasno, a když se jí tázali na souhlas, odpověděla, že je spokojena se vším, co oni za dobré uznali.

Představovala si vždycky jinak toho, kterého by milovala, nebo který by ji vedl životem, krásnějšího, než byli všichni, s nimiž se dosud byla setkala. Snila o kadeřavé hřívě, o démonických očích. Ale sen nemá nic společného s životem.

Kdysi na domácím plese v sousední statkářské rodině seznala studenta, syna učitelova. Několikráte tančila s tímto štíhlým hochem se světlými kadeřemi, průsvitnou pletí, zkoumajícíma očima, strádajícíma zvědavostí po poznání a po vědění. Jeho zornice se rozlévaly téměř po celé šíři duhovky a ssály hltavě všechno, co v životě a v knihách poznávaly. Rozuměli si. Na něho často vzpomínala, ačkoli nikdy s ním již po druhé ani nemluvila. Ptal se, smí-li jí psát. Zeptala se matky, dovolí-li. Mladé dívky píší si jen s přítelkyněmi nebo se ženichem. Septimán učitelův nemá společenského práva blížiti se jí. Kdykoli si Blažena představovala pěkné mládí, myslívala na tohoto hocha. Tak vypadal jistě dauphin, žák Fenelonův. „Pro něho byl psán Telemach!" myslívala si blouznivě. Její nečeské vychování na osamělém dvorci, postavené na cizích dějinách, vzdalovalo ji od českého života. Matka mluvila o bohatém provdání, učitelky o nutnosti zaopatřiti se. Blažena nikomu neprozradila, že kdy o kom snila, nikdy nepomýšlela na uskutečnění své nesmělé, k životu neprobuzené lásky.

Když jí ukázali podobiznu ženichovu, pochopila, že nelze žádati od života všeho. Stačily schody s plyšovým zábradlím, ekypáže a hlavně knihovna o 2000 svazcích.

„Spokojím se s ním, zamiluji si ho časem!" uklidňovala se. „Ale co on?" řekla hlasitě. „Nezná mne. Nezalíbím se mu třeba. Bude spokojen, že otec volil za něho?"

„Vždyť viděl tvoji podobiznu. A on je poslušný syn," odpověděl otec. Jeho hlas byl již prost tísně. „Jděte," řekl pak ženě a dceři. „Já budu psát papa Bělskému do Prahy, že je všechno v pořádku a že může být svatba!"

„A kdy bude svatba?" zeptala se tiše dcera, když vyšly z pracovny a procházely se dlouhou zámeckou chodbou.

„Někdy v létě nebo na podzim, holoubku!" odvětila rovněž tiše matka, ačkoliv jich nemohl nikdo slyšeti. „Nastává nám mnoho starostí," řekla pak hlasitěji. „Mnoho práce! Do takového bohatého domu musím tě tak vypravit, aby ti nikdo nemohl říci, žes přišla s holýma rukama! Budeš velkou paní!" opakovala utěšeně.

„Ale do svatby snad ho uvidím?" znepokojila se Blažena. „Nechcete přece, abych si vzala člověka, jehož bychom nikdo neznali!"

Matka ji utišila. Ovšem že ho uvidí.

„Proč nepřijel s otcem?" dorážela Blažena.

Matka se znepokojila. I jí to bylo nepříjemné a stěží uspala před tím svoje podezření.

„Ano, proč nepřijel!“ řekla rozpačitě. „Také mne to mrzelo. Měl přijet. Oba však nemohli opustit závod, ujišťoval starý pán.“

„Ale pak měl přijet dřív mladý!“

„Vyčkejme událostí!“ prosila matka. „Neničme pochybnostmi tak velkého štěstí! Neopakovalo by se!“

„Ano, ano, maminko, budu se jenom radovat! V mém domě budou se setkávat učenci a umělci. Snad i Vrchlický, Svatopluk Čech, snad i Zeyer navštíví můj dům.“ Zarděla se. „Stačím-li jen ovšem jejich vzdělanosti! Budu velkou paní!“ šeptala Blažena, vcházejíc do svého pokoje. Hlasitě se zasmála, poskočila, rozběhla se a zakrývajíc tváře lokty, pružně padla na pohovku z květovaného krepu. „Jsem ne-věs-tou,“ slabikovala a šeptala rozrušeně. Přišla pro ni Jiřinka se vzkazem, že slečna je už netrpěliva, proč že ji nechává tak dlouho čekat? Sebrala všecky své cizojazyčné nauky o stylu, přičísla se a zatopena novými, až dosud nepoznanými pocity hrdosti a dospělosti odešla do učebny. „Kdyby věděly!“ myslila si. „Ach ano, kdyby věděly!“ Jak by Idě zaplály oči, kterak by se dlouhá slečna podivila a Jiřinka vypískla, bělounká Kačenka cos zašišlala a políbila jí ruku jako budoucí paní. Snad ze strachu, že by se Ida zasmála, slečna že by byla klidná

a Jiřinka tichá, že by Kačka zdlouha otevřela ústa a ztrnula bez radosti, a všechno že by pozbylo těch skvělých barev, snad proto Blažena nikomu slovem se nezmínila o svém tajemství.

V poledne, když se celá rodina sešla v jídelně, pochlubila se tím sama paní a představila Blaženu jako nevěstu. Slečna se podivila, Jiřinka vykřikla, modrooký vousatý správce, který neuměl s dětmi svého pána mluviti nic jiného, nežli „A, kuk!", vycítil, že toho při této příležitosti užíti nelze, a proto vyvalil pouze své přebarvené modré oči a mlčel. Ale Ida se ostře zasmála.

„Vždyť jsem to věděla," řekla přezrálým tónem, „že ty křepelky a koroptvičky nepoletovaly marně!" Rozesmála se tak, že se dlouho nemohla upokojiti.

„Čemu se směješ, Ido?" otázala se přísně matka.

„Jak jste nezpůsobná!" podotkla francouzsky slečna.

„Ach, to by byl náš pan správce lepší, než ten starý pán!" řekla konečně Ida.

„Milá sestro!" odpověděla jí podrážděná Blažena, „tentokráte ti tvůj věhlas selhal. Nejsem zasnoubena se starým panem Bělským, nýbrž s jeho synem Prokopem!"

A teprve nyní uviděla Blažena opožděné zaplanutí v Idiných očích.

5.

Dny ubíhaly, jaro se blížilo a v zámku děly se přípravy k svatbě. Paní chodila velmi bystře po zámku, dohlížela na švadleny, tři sestry z okresního města s vysedlými tvářemi, které celé dny šily prádlo v rohovém pokoji pod věží. Sama jim měřila látky a neodcházela při přistřihování, vyměnila mnoho dopisů s obchodníky a prohlížela všechny došlé zásilky a vzory. Jenom ženich nepřijížděl. Manželé Mráčkovi často se pozastavili nad tím, a paní pronesla starostlivou otázku, nebylo-li by lépe ukončiti všechno a nešíti výbavy, aby nebyly pak zničeny posměchem celého kraje.

Starý Bělský však psával často o synovi, kterak se těší na Blaženku, a týden k týdni sliboval jeho návštěvu.

Blažena neučila se již s vychovatelkou, ale matka zaměstnávala ji neúprosně. Celé dny bylo jí seděti vedle stroje, na němž řinčely dlouhé obruby pod rukou švadleninou, stehovati a zapošívati konečky nití. Všichni mimo Idu byli k ní laskavi. Jen tato ji mijela mlčky. Nesmála se a málokdy co k ní promluvila.

„Za tři, čtyři měsíce nebudu už vídat kraj široký, volný a nepřehledný," opojovala se v podvečer v otevřeném okně svého pokoje.

Její hlava vydána byla chladnému vzduchu březnových večerů, který si hrál kadeřemi na skráních a voněl blízkým jarem. Všecka její bytost chvěla se v podivuhodné jeho síle. Naslouchala šumnému těžkému pádu jarních vod přes splav, pozorovala rybníky, drobné lesíky, dlouhá, v pruhy rozdělená pole, bílé vesničky a kostelík, kam od dětství chodívala se modlit. Slzy lily se jí bezdůvodně z očí. Neznala příčiny svého vzrušení.

Chodívala ve dne zahradou, zimně zvlhlou, čerstvě zrytou a napitou roztálým sněhem. Těkala s místa na místo jako ze zajetí puštěný pták, který radostí nad svobodou nově získanou vylétá do mrazu a do vichřice. U zahradníka a u dělníků zamyšleně postála. Proseděla celé půldne ve vytopeném vlhkém skleníku, kde v neděli odpoledne ráda čítávala. Zástup myšlenek nikdy netísněný táhl její duší.

Kteréhosi dne, za mlhavého, březnového odpoledne vyšla si v domácích šatech do lesa. Až k lesu kráčela rychle vlhkou cestou. Oči jí planuly, chtivě ssála vlhký vzduch blízkého jara.

„Domove můj, domove!" zavolala jásavě, vcházejíc pod stromy, a zatesknila úmyslnou rozkoší z tesknoty.

V lese mezi prořidlými a vysokými duby s uschlými, nepoddajnými, žlutěhnědými koru-

nami narovnány stály hranice mokrého dříví. Ve trávě sněhem vyprané leskly se dosud nerozmrzlé kaluže.

Popředí lesa a přední řady starých semenáčů, jako by z oblaku vypluly, vyzíraly ze vzdušně mléčného pozadí vše prostupující mlhy.

Blažena tiše kráčela po vysoké loňské trávě. Před ní ustupovalo kouzelné mléčno, jako by ji propouštělo a za ní se znova zavíralo. Šaty její zavadily časem o mladé doubí, jež pobouřila k šustivému vyjádření.

„Domove můj! Domove!" opakovala se slzavým vzrušením a objala chladný, vlhký, roztřepený kmen břízy, dotkla se ho rty a stulila se k němu. Cítila náhle, jak pevně přirostl jí k srdci rodný kraj, jak všechno jest jí drahé, jak každý strom a list i stezka našly místo v její duši.

Došla až k poplašeným břízám, na nichž v létě se sestrami připevňovaly síť a kde se houpávaly. V trávě ležel bílý střep koflíku, který zde loni Jiřka rozbila.

Po úzké cestě v hustě klenutém borovi tiše přicházela vesnická, nemladá, silná a ruměná žena. Měla na hlavě pestrý šátek a šaty z červeného kanafasu. Byla to chůva Blaženina, provdaná ve vsi. Kolem ruky měla obtočený provaz a přes ruku hozený pytel. Šla nažít stařiny ke stlaní.

„A moje dušičko zlatá, co tu děláte tak sama?“ promluvila něžně k Blaženě.

„Ach, Náno milá!“ zavolala Blažena. „To's ty? A proč k nám nejdeš tak dlouho? Již jsem se sama k tobě chtěla rozběhnout do vsi!“

„A proč jste nepřišla? Mně je těžko od dětí. Babička je už stará a já sotvaže do lesa odskočím.“

„A na mne jsi zapomněla?“

„Také si myslím, že bych teď v zámku jen překážela!“ řekla chůva, jako by neslyšela otázky, a dořekla jen minulou větu svoji.

„Což! Ty víš?“

„Vím. Lidi všechno donesou.“

„A co tomu říkáš?“ zeptala se Blažena nesměle, a pohled její sjel s chůviny tváře k zemi.

„Co já říkám? Vy musíte říkat, vy musíte vědět, máte-li ho ráda!“

„On je bohatý!“

„Tak jen pro peníze si ho berete? A nemáte ho ráda!“

„Kterak mohu? Vždyť ho ani neznám!“

Nána zakývala zvolna hlavou, dlouho se odmlčela a její červený, zdravý obličej se velmi zachmuřil. Hleděla nepřívětivě a nespokojeně.

„Je to divné mezi pány!“ pronesla váhavě a obtáčela provaz těsněji kolem silné ruky. Otálela vysloviti celou myšlenku. „Jak? Vy se vezmete a ani se neznáte? Což nebude-li se vám líbit a vy jemu? Co potom! Mezi námi je arci bídy a nouze dost, ale aspoň si vezmeme, co vidíme, a nemáme komu co vyčítat!“

„Ty tedy myslíš, že se mu nebudu líbit a že nebudu šťastna?“ otázala se starostlivě Blažena. Její veliké, vlhké, zářivé oči hleděly na Nánu zmateně.

„Proč byste se mu nelíbila? Vždyť jste k obrazu božímu stvořena!“ řekla drsně chůva. „Toť se ví, že každému se líbí něco jiného. Co se tomu vašemu líbí, nevím, a vy také ne!“

„Ach, Náno!“ řekla Blažena smutně. „Nikoho nemám, komu bych pověděla, co si myslím. Chtěla jsem k tobě do vsi, abych si ulevila. A ty mi ještě tolik strachu naženeš! Maminka pravila, že nesmím takového štěstí odmítnouti, že by se nevrátilo. A ona tomu lépe rozumí! Ona mnohem více viděla a žila, než já! Co já vím? Toužím po životě, po lidech, po městě, po samostatnosti. Dívčí život — otročí život! Mne mrzí, že svého ženicha neznám. Ale i rodiče, cítím, jsou tím znepokojeni. Něco za tím vězí. Viděl mou

podobiznu. Nezalíbila jsem se mu asi. A strašné by bylo, kdyby ho do sňatku nutili! I kdyby přišel, nevěděla bych, čím se mu zalíbiti a jak s ním hovořiti! Domníváš se, že se mu nebudu líbit, Náno?"

„Všechno je v rukou božích, milá Blaženko!" řekla Nána. „Snad se mu budete líbit, ale jen aby se také líbil on vám! Já vám radím jen jedno: seznejte ho, než bude pozdě!"

„Děkuju ti, Náno! Jsem ráda, že jsem tě viděla a že na mne upřímně myslíš!"

„Mějte se dobře, dušičko. Musím jít," řekla chůva, pohladila Blaženu a zvolna mizela a její červený šat topil se v bílé mlze. Blažena dlouho za ní hleděla.

„Můj Bože!" vzdychla, když se za chůvou mlha zavřela. Cítila, že Nána smýšlí upřímně a že má i poněkud pravdu. Ovšem jen potud, pokud nezasahovala v bezměrnou důvěru k čistým snahám rodičů.

Oškubávala zamyšleně loňské metlice. Snažila se klidně přemýšleti. Těkala od předsevzetí k předsevzetí, umiňovala si, že poprosí rodiče, aby ji seznámili s Prokopem, ale pochopila, že zmnoží jejich starost. A zase vyčítaly jí polekané, udivené oči Nániny, hovořily k ní výstražně.

„Tajemná a k nepředběhnutí, k nenahlédnutí tmavá jest budoucnost! Kterak vytušit,

co mne očekává? A zase jak těžko odevzdati se nejistotě!"

Potěšila se na konec tím, že zasnoubení není neodvolatelné, že svého ženicha sezná, že pochopí, nestojí-li o ni, a že jí bude možno samotné rozhodnouti. Věřila, že ho prohlédne při prvním setkání, a přemýšlela, kterak by se měla sama chovati, kterak uhodnouti, co se jemu líbí, aby i ona učinila na něho příznivý dojem. O sobě mnoho nepochybovala. Nedožila se dosud nijakého zklamání a nečinila mezi lidmi rozdílu. Viděla je dobré a šlechetné. Spíše sebe podceňovala a ve skromnosti se snižovala.

Šla po rovné, v mlhu zanikající pěšině. Zhuštěný, těžký zimní chlad skrýval se v její spletité klenbě. Rozvírala se v mlze jako čarovná brána, zase zapadala a vybíhala k dlouhému, mezi lesy zaběhlému zoranému poli, na němž v brázdách ležel dosud sníh.

Blažena kráčela vzpřímena rychlým krokem k silnici a vyšla na ni. Skoro jen tušila v mlze zámek, ukrytý v stromoví, jeho těžkopádné věže a bílé stěny hospodářských stavení. Po černé, vodou nasáklé cestě ode dvora šel jí kdosi vstříc. Rozeznala, že je to muž. Přiblížil se. Byl to modrooký správce, starý mládenec, dobrák, ale hlupáček. Žil od mládí v těchto polích. Večery trávil v přízemním

pokoji věžním, kde stál jeho starý, obrázky časopisů všecek polepený nábytek po otci a matce, psací stolek s porculánovými psíky, hasičem na sirky a kalamářem představujícím kapustu. Denně přečetl si před spaním „Pražský Denník" z minulého dne. Mřížová okna jeho pokoje byla zakryta bujně vzrůstajícím tavolníkem a nepropouštěla dovnitř ani slunce, ani vzduchu. Vlhko i plíseň, jež se zvolna nanášely na stěny a předměty, slabounce obestíraly a usazovaly se i na celém životě správcově.

„A kuk!" řekl, vybouliv své přebarvené, modré oči na Blaženu, když došel až k ní a jeho v klidu pravidelný obličej s kadeřavým krátkým plnovousem na bradě nabyl bezduchého, ubohého výrazu.

„He, he, he! Kam pak si vyšla Blaženka? Do lesíčka?" otázal se zcela tak, jako by mluvil k malému dítěti.

„Ovšem, kam jinam? Ulice tu nejsou!" řekla Blažena a zasmála se.

„To snad Blaženka schválně utekla, když přijel pan ženich. Já jsem si to hned pomyslil, když se po ní sháněli!"

„Jaký ženich?"

„No, je tam ten starý pán, pan Bělský s nějakým mladým pánem, a já si myslím, když

milostpaní mě posílá hledat Blaženku, že to bude asi ženich!"

„Maminka vás poslala?" zeptala se Blažena chvatně, opouštějíc již správce. „Proč jste mi to neřekl hned? Bude mrzuta, že dlouho nepřicházím!" dodala, vzdalujíc se po hnědé silnici kolem březového, v mlhu ponořeného lesíka s poplašenou rychlostí a s prudkým nepokojem, za nějž se potom dlouho zardívala. Přejela několikrát zkoumavě zvlhlé vlasy.

Nenadálý příchod ženichův ji rozrušil. Chtěla přemýšleti, co by měla mluvit, jak se obléci, jak ho osloviti, a nyní zastihlo ji vše nepřipravenou. Nenapadlo jí nic souvislého.

Život ji konečně unášel. Nyní to začalo. Cítila úzkost, o jaké se jí dříve nezdálo, a ačkoliv klidem pohrdala, pocítila nyní jeho bezpečnost. „Jen co se prvně uvidíme! Pak bude klidněji. Ani nejistoty nebude!" těšila se již ve svém pokoji, upínajíc se do šatů ze všech nejméně vkusných. Ruce se jí chvěly, srdce tlouklo, když prohlížela v zrcadle své vystrojení i svoji mladou, ubledlou tvář s vyděšenýma, rozevřenýma očima.

Do pokoje vešla matka.

„Máme hosty! Víš už přece," řekla. Sotva znatelně kmitl se jí kolem rtů lehký úsměv,

když spatřila dceru v parádních šatech a pochopila snahu její zalíbiti se.

Blažena se zarděla a zastyděla.

„Já vím, že hosty, ale nevím koho!“ zalhala, aby smyla směšnost svého obleku, kterou nyní pochopila.

„Ach, ty nevíš?“ podivila se matka. „Jest to pan Bělský se synem.“

„Maminko! Jaký je?“ zeptala se dětsky a prostě.

„No, jen pojď!“ odvětila matka usmívajíc se spokojeně. „Uvidíš!“

„A co mám mluvit, maminko, pro Boha tě prosím, pověz, co říci?“ prosila Blažena na chodbě přede dveřmi návštěvny, všecka se zimničně chvějíc.

„Tolik let platím vám tak drahé učitelky, a ty teď nevíš, co mluvit!“ odpověděla neústupně paní a otevřela dveře do návštěvny.

Ze tmy mezi okny s pohovky vyskočil bystře mladý muž a vedle něho těžce vzpřímila se neveliká postava starého Bělského.

„Tak tu máme nevěstu!“ řekl starý pán; vyšel jí vstříc a představil jí svého syna. Sám jí významně ruku stiskl, přitáhl k sobě a políbil ji na čelo.

Mladý Bělský srazil podpatky, pružně se uklonil a zahrčel jakousi zdvořilou frázi. Byl mladý, nevelký, a byl oděn v šedé anglické

šaty; měl nápadně velké rudé rty, silný, krásný chrup, ale tvář polodětskou, nedozrálou, zdvořile napiatou a vnitřně nezúčastněnou.

Byl mnohomluvný a s Blaženou se rychle seznámil. Řekl jí několikráte milostivá slečno, promluvil o štěstí, jakého se mu dostalo, poprosil ji, aby usedla, sám pak se spustil zvolna do vedlejšího křesla a jal se jí vypravovati o svých cestách.

„Když já jsem se svým vychovatelem jezdil," počal a živě, nepřetrživě vypravoval o svých dobrodružstvích.

Chlubil se chutně, vytrvale, podivoval se všemu, co mluvil. Chlubil se styky s umělci, hotely, holandskou královnou, kterou zahlédl, audiencí u papeže, plaváním, tělocvikem, krejčím, manikurou, vším.

Blažena poslouchala ho napiatě. Nejistota jaký asi ona na něho činí dojem, jí přetrhávala pásmo pozornosti.

Snažila se vpraviti se do rozmluvy, rozvažovala a mluvila vážně, knižně jako matrona. Neviděla ani starostlivého, upiatého pohledu matčina, ani radostných, těkavých pohybů otcových a významných, upozorňujících úsměvů starého Bělského.

Ida přišla po hodině do návštěvny; pátravě prohlédla si mladého Bělského, usmála se blínovým úsměvem, když jí ho představili. Po-

stavila se před velké zrcadlo, aby urovnávala květiny ve zlaceném košíku. Její oči zapátraly hluboko do zrcadla, až tam, kde seděla její sestra se ženichem.

„Já jsem v kruzích umělců mnoho znám," vypravoval Bělský. „Někteří ze spisovatelů jsou se mnou intimní. Stýkáme se, navštěvují mě, tykáme si. Můj vychovatel, doktor Fejfar, mi vždycky doporučoval společnost ušlechtilých lidí. On je také vyhledával a říkal, že v tom nachází útěchu a osvěžení. A já? Já jsem přijal mnoho jeho myšlenek, staly se mým dědictvím!" povzdechl a odmlčel se.

„I se spisovateli jste osobně znám?"

„Ach ovšem; se staršími ty a ty, s mladšími zacházím jako se školáky. Kterýsi mladý, ale již velmi slavný spisovatel, ano, jeden mladý spisovatel přichází na radu ke mně. Víte, stalo se třeba tak. Začal psát práci, nevěděl s místa. Přivedl na scénu selského pacholka a nevěděl si s ním rady. Poradil jsem mu: Povznes ho k něčemu vyššímu. Každý raději čte o něčem lepším, než je sám. A on uposlechl. Objevil, že má hlas, a udělal z něho italského zpěváka. Mou zásluhou! Každý teď říká, že druhá část knihy, od té doby, co počal pacholek zpívati, je velice pěkná."

„A stane se spisovateli, že si neví rady?" zeptala se uctivě Blažena.

Prokop Bělský se zasmál.

„Stalo se už jiným chlapíkům, že se někam dostali do slepé uličky, a nemohli nikudy ven! Snad si nemyslíte, že spisovatel je něco jiného, než na příklad já nebo vy? Ach, já je znám dobře! Slabostí mají mnoho!"

„Což vy! Když jste pomáhal vymýšleti, jste jako spisovatel!" zalichotila mu paní.

Prokop Bělský se zasmál a hlava jeho, jako by měla přebíhavé těžiště, kývala se utajovanou radostí.

„To je maličkost!" pravil všecek uzardělý. „Není na to kdy. To jen tak z dlouhé chvíle. Ale konec knihy se všude líbil."

„Kniha už vyšla?" zeptala se Blažena.

„Vyšla. Prosím!" řekl a vytáhl z náprsní kapsy knihu v červených deskách. Otevřel nikoli titulní stránku, na níž bylo napsáno „Symfonie, novela", nýbrž příští.

Stálo tam:

Velectěnému příznivci a příteli Prokopu z Bělských věnuje spisovatel.

Blažena se podivila, usmála se na matku, jako by to bylo už také její pýchou, a podala jí knihu.

Paní pokývala hlavou, podala knihu muži a promluvila k starému Bělskému:

„To máte radost, když je pan syn tak oblíben!"

Starý Bělský se tupě usmál. Nevěděl vůbec, o čem je řeč, a usmál se jen, aby se zdálo, že rozumí.

Mráček se dlouho na knihu díval, a nevěděl, čemu se divit a co chválit.

„Ááá, Symfony!" řekl blahosklonně jako znalec, zahrál harfově ve vzduchu všemi prsty, pokýval pochvalně hlavou a vrátil knihu.

„I s ostatní uměleckou společností jsem znám!" pokračoval Prokop. Mnul si zvolna a opatrně ruce, hleděl před sebe na květy červeného koberce, a jen když domluvil (tehdy, kdy po jeho výpočtu se Blažena udivila), vzhlédl k ní.

„Herci, zpěváci, všichni jsou mi známí!"

Blažena mu řekla cosi dětinně lichotivého.

On okamžitě splatil.

„Je k tomu třeba jemného chápání. Vy, myslím, jste hluboká povaha, vy byste se v tom světě cítila jako doma. I oni s nadšením by vás přijali."

„Snad bych nedostačila, vím, že bych nedostačila!" mluvila rozpačitě. „Znáte také Vrchlického?" odhodlala se zeptati.

Prokop se s vysoka usmál: „S Vrchlickým jsem denně ve vinárně!"

Zabylo jí pojednou příjemno a veselo.

Jako by setřel páru se zadýchaného skla, která je činila neprůsvitným, zmizela všechna tíseň z jejího chování. To byl její sen. Právě jako přítelkyně ve Lvově bude žíti uprostřed lidí nejušlechtilejších, bude pozorně naslouchati jejich dozralé moudrosti. I u ní bude hudba, básníci budou čísti verše, houslisté budou u nich hrávat. Bude míti salon, jaký měly francouzské paní. Bude inspirovat básníky. Její pohyby staly se prostšími, její slova nehledanějšími.

Starý Bělský s Mráčkem mluvili o politice. Mráček všemu spílal.

„Darebáci jsou to, všichni od prvního do posledního!" tvrdil o všech politických stranících. „A na mne si přijdou, abych jel volit jeden den ty, druhý zas ony. Což jsem blázen? Pro jejich rámusy já neuženu koně. Co volby? Vem čert jejich volby! Daně proto menší platit nebudu!"

Starý Bělský se škubal, ale protože byl obchodníkem a uvykl držet jazyk za zuby, mnoho neodporoval. Politikou se velmi zabýval, k určité straně však nenáležel. Schvaloval jednání Mladočechů, ale volil se Starými z osobní úcty k Riegrovi.

„Ono se to jednou všechno ukáže!" říkal, a snad ani sám nevěděl, co se ukáže. Sám nikdy nebyl činným. Měl pro všechny velké po-

litiky němý obdiv a pro všechny převraty nesmírný zájem. „Bez novin bych umřel," říkal.

Kdysi v mládí, když studoval, toužil vyniknouti. Přání to zůstalo nesplněno. Neměl schopnosti upozorniti na sebe, pak ani řečníkem nebyl. Do stáří ponechal si úctu k tomu, ne čím se stal, ale jak to bývá, k tomu, čím se mohl stát, anebo čím by se byl rád stal.

Studoval na německých školách v době, kdy se počalo všechno prochvívat probuzením, kdy vyrůstala síla utlačovaného živlu; miloval literaturu z doby probuzení. O ostatní se nestaral, jako by se od té doby nic nového nebylo napsalo. Když četl noviny a podivil se, nebo zalekl nějaké politické nejapnosti, zrudl ve tváři, bil pěstí o stůl a křičel zajíkavě: „Oni nás ubijou! Tak je! Tak je! Němci nás zaplaví, odnesou, roznesou!"

Ale za ženu si vzal libereckého továrníka dceru, malounkou jako kornoutek, nemocnou a pouhou Němkyni.

Za svobodna měl poměr s vdanou ženou.

Když se oženil, byl podezíravý a na svou ženu bez příčiny žárlil. Věděl, jak se sám potajmu smál klamanému manželu, a proto nechtěl tak uboze vypadat v očích někoho jiného.

Žena jeho nesměla s nikým mluvit. Kamarádům ukazoval zdvořile dveře, protože jim

nedůvěřoval všem, ať byli jakkoli šerední a nemotorní, a jí dokazoval, že společnost je zhoubná a že je lépe se jí vystříhati. Za svého mládí užil, čeho bylo lze, měl lásek bez počtu. I když se oženil, nezameškal ani jednou, kde mohl pobaviti se s mladým děvčetem, říci mu řadu sladkých zdvořilostí, pohlédnouti mu zblízka do očí, stisknouti ruku a obejmouti je.

Ani hezkou služkou nebo sklepnicí nepohrdl. Onu zastavil na schodech, s touto postál dlouho v kavárně u kredence, mluvil v narážkách a smál se blaženě.

Jeho žena se trápila, všude o něm špatně mluvila, prohlédala všechny jeho hříchy, hovořila s ním ostře a bezohledně, vystupujíc při tom na špičky, naříkala na svůj „neduh", vzpomínala na svou první lásku, na dykytové šaty, jaké měla v prvním plesu, kolika důstojníkům se v nich líbila, a připomínala, jak mohla se stokrát lépe vdát, než za takového medvěda. A protože ani v mládí hezká nebývala, s neobyčejným zalíbením (neustále se opakujíc) vypravovala (lichotila si tím), že muž na ni žárlí.

Svého syna vychovala v neúctě vůči otci a nedovolovala mu mluviti česky. Teprve po její smrti (zemřela v Nizze tuberkulosou) Prokop dostal českého vychovatele.

S ním přišla do domu i nová hospodyně, sestra Bělského, vdova po zchudlém sešlém statkáři, venkovanka nevzdělaná, která za života panina ani do domu nesměla. Byla tlustá, bez ustání naříkala na nějaké neštěstí a měla ošklivé, podivné tváře. Její lebka byla široká a kůže obličeje jakoby od někoho jiného menšího vypůjčená a násilně přetažená, jako po mladší a menší sestře poděděná. Nikde jaksi nepřiléhala. Otvory pro oči byly malé; kontury lebečních důlků nalézaly se na zcela jiném místě.

Měla dceru (zůstala jí z pěti jediná), nehezkou, jako byla sama, tenoučkou a rozmazlenou fiflenku. Milovala ji opičí, bezmeznou láskou a kromě ní neznala ostatního světa. Posluhovala jí, ošetřovala, dala ji každý měsíc fotografovat, nedovolila, aby se čemu učila, jednak již proto, že věřila, že její dítě jest od Boha tak moudré, že se všem vyrovná, a pak i proto, že se bála o její zdraví.

Když přišla do domu bratra Bělského (psala tak dlouho svému bratru naříkavé listy a žádná podpora jí nestačila, až jí dovolil přijíti), všechno se obrátilo.

Aby dostala mnoho peněz pro svou dceru, vychvalovala bez ustání otce před synem a nadávala nebožce matce hrdopyšek. S Prokopem se mazlila, objevovala na něm různé ne-

moci jako na své dceři, neustále ho z nich léčila všelijakými nápoji: bedrníkem, zemežlučí, jalovcovou kořalkou a rudou kašovitou náplastí, která propalovala kůži.

Tajně si přála, aby si vzal za ženu její Márinku. Našeptávala jí to, ale před ním se neprozradila.

Moci v domě neměla, a nikdo kromě služek jí nerespektoval; ale podrývat uměla a tím mnoho dokázala.

Bratr jí nepokládal za sobě rovnou, ničeho s ní nesdílel. Po smrti ženině vedl život zcela volný. Syna svěřil vychovateli, dobrému, přihlouplému člověku, který měl známost s modistkou, černobrvou, nemluvnou, sentimentální holkou. Obracela oči k nebi a svého milence uprosila, aby vyhledával spisovatele, alespoň mladší, a dal pro ni vepsat věnování do jejích knih, které si za těžce získané peníze koupila.

Ačkoli se mu to jakživo nepovedlo a nepřinesl jí ani jediné knihy s věnováním, chodil vždy do takového hostince, který navštěvovali literáti, usedal u vedlejšího stolu a mlčky napiatě, stále se rozčiluje a stále očekávaje vhodné chvíle, poslouchal a odhodlával se představiti se a poprositi o podpis.

Vychovatel a teta, oba slabí a nedůslední, nedovedli zavládnouti Prokopem. Dělal, co chtěl. Opanoval své okolí, hověl svým roz-

marům a zvláště po smrti svého vychovatele, když se vrátili s cest po Evropě, počal hýřit a spotřeboval mnoho peněz.

Otec si ho nikdy mnoho nevšímal. Teprve svými velikými požadavky na sebe upozornil a otce donutil, aby se o něm zamyslil.

To, co si dlouho ze šetrnosti k sobě odpíral a co konečně naráz zvěděl, bylo by zdrtilo ještě lehkomyslnějšího otce. Ale Bělský dlouho nezoufal. „Ožením ho," pomyslil si, „s řádnou dívkou, která ho upoutá a převezme hlídání. Takhle by se zabil! Ještě by se mu nějaká vychytralá žebračka na krk pověsila."

Byl rád, že našel Blaženu. Byla mladá, svěží, dětsky nepodezíravá, zcela jiná, než městské slečny.

„Bude hodná, zdravá žena! Žádná hysterie. Žádné nervy; mnohem více odpustí nežli žena zkušená. A hlavně hlavu mu napraví, jistě mu hlavu napraví," myslil si s určitostí.

6.

Po snídani slečna s mladšími děvčaty odešla do učebny, pánové Bělský a Mráček zašli prohlédnout si hospodářství, nové stroje a novou loveckou pušku statkářovu. Když paní osa-

měla s dcerou a s mladým Bělským, navrhla, aby Blažena ukázala panu Bělskému rodinné album.

„Jděte k světlu!“ dodala a vzdálila se z návštěvny. Bylo to úmyslné, ale Blažena toho nepostřehla. Donesla album na stoleček k oknu, u něhož stálo po dvou rákosových křeslech.

Venku bylo mlhavo, v pokoji vonné teplo. V kamnech praskalo bukové dříví.

Usadili se naproti sobě. Blažena otevřela album s rodinnými, poděšenými podobiznami, převracela listy a vysvětlovala. Prokop uložil hladké pěstované ruce mezi kolena, nachýlil se a účastnil se pozorně Blaženiných výkladů.

Objevil se zamračený tatínek ve světlých spodkách a v manchestrovém kabátě, s knihou v ruce a s očima pepřovitě přikreslenýma.

Maminka jako nevěsta, tenounká, ve vystřiženém živůtku s atlasovými cípky, se svislými raménky a s drobnými démanty na tenké šíji chvěla se hltavou životností. Dědeček v černých šatech, naparáděný, jak se snad šel představovat milostivé vrchnosti, stál u dřevěného zábradlí s vázou a květinami, hleděl kamsi do dálky vybledlýma, nepomalovanýma očima; měl paruku. Nad ušima klenuly se dva tučné výběžky jako medvědí pazourky a nad čelem k levé straně do výše vymaštěna tyčila se

smělá chocholka, jako by ho byl někdo mnohem větší za ni tahal nebo jako by mu byla tak hrůzou vstala. Také knihu měl v ruce a měl v ní zastrčený ukazováček. Babička v krinolině a v batistové sukni, potištěné karafiáty, s kulatým turbanem ze spletených stužek na hlavě měla prsty složené do takových štipíčků, jako by byla obírala před tím kachnu.

Pak mnoho strýčků: poštmistr, sládek, ředitel všichni s dvojími podbradky a všichni, bůhví proč (symbol to být přece nemohl), měli knihy v ruce a mezi listy zastrčené ukazováčky. Jeden dokonce, jakýsi bratranec matčin, seděl na malém stolečku o jedné vyřezávané nožce, jako na verpánku, měl soukenné, na knoflíčky zapiaté kamaše a četl v knize.

Bylo tak málo uvědomění v jeho ospalých, polosvislých tvářích, že buď držel knihu obráceně, nebo to byla nauka o křivkách prostorových a on vzdal se po marných pokusech přiměti svůj mozek k nějaké představě.

Tetičky držely v rukou košíčky. Jedna měla vlasy upraveny v namaštěné hady, jiná měla šaty pošité obroučky a podobala se korbeli, hlavu měla opřenu o dlaň a ukazováček plný prstenů vtlačený do tváře.

Blažena každého jmenovala jménem, povídala školácky přesně o každém, kdy umřel a kdo ještě žije.

Prokop zdál se o všechno se zajímati. Ústa cosi zdvořilého pronášela, ale oči se ospale přivíraly.

Najednou jako by jeho netrpělivost naráz byla přetržena, jakési rozhodnutí osvítilo jeho tvář.

„Slečno," řekl zmučen a předrážděn, „dovolíte, abych zavřel to album. Nepřijel jsem k vůli tetičkám a strýčkům, ale k vůli vám. Zasnoubili nás, to víte, svolila jste, budeme tedy hovořiti o jiném!" mluvil pološeptem, nedíval se na svou nevěstu, ale hleděl upřeně na zámek alba, který svíral v ruce a s nímž si hrál.

Blažena se polekaně vzpřímila, přejela rukou nepokojně opěradlo, pohlédla stranou k zemi a řekla zajíkavě: „Ne, nebudeme se tedy dívat — — já nevím — — maminka poručila — — já jen proto."

„Tak! Vždyť je to lhostejno, snad ani vás to nezajímá. Ostatně matinka neměla toho úmyslu. Nechali nás o samotě, abychom se domluvili!"

Blažena pohlédla pomateně po prázdné návštěvně a vrátila se zrakem ke tváři svého ženicha.

Tak to tedy začíná. Takhle mluví muž, uchází-li se o ženu.

Usmíval se smíchem zkušeného člověka a vzhlížel po očku k Blaženě, jako by se radoval z jejího mládí a z její venkovské rozpačité prostoduchosti, jaké dosud nepoznal.

Slyšel její spěšný dech, viděl, kterak líce její rudne i bledne, a oči že nemohou najíti bodu, na němž by spočinuly, a snad proto, že mu působilo rozkoš, hleděti na tento projevený zmatek, nepočínal hovořiti.

Blažena to vypozorovala. Vzpřímila svou povadle skleslou hlavu a vymanila se z tísně; vkroužila se očima v obličej Bělského a řekla prudce a pevně: „Chtěl jste mi něco říci? Namítáte-li něco, prosím, řekněte, ráda bych zvěděla, co o tom soudíte!“

Slova „o tom“ pronesla váhavěji, ale tím zdálo se, že zbavila se poslední tísně, že se sama otázala, a na něm bylo, aby čestně, zpříma odpověděl.

Zasmál se a mlčel. Nespěchal a trvalo třicet vteřin, než jí váhavě oslovil. Bavilo ho prohlížeti si lapenou kořist.

„Já? Jestli co namítám? Ach ne, milostivá slečno. Můj papa má dobrý vkus a já úplně souhlasil. Co bych také mohl namítati? Sám jsem se přesvědčil a jsem šťasten, že papa volil za mne. Nebyl bych toho lépe dovedl. Ostatně domnívám se, že ani vás nikdo nenutí!“

„Nikdo mne nenutí!“ řekla Blažena zklamaně. Nebylo to to, co očekávalo její mládí. Nebylo to to!

„Na to jsem se vás chtěl právě ptát. Jen na to. Jinak je všechno v pořádku. Cítím, že se mi stanete milou, a že dovedete šetřiti mých zvyků. Že se nemýlím?“

„Vyhovím vám ráda, překážet vám nebudu v ničem!“ pronesla Blažena spěšně, aby ho nenechala ani vteřinu v domněnce, že by mu byla na obtíž; ale hned ji napadlo, že neví, co slibuje, ani co mluví, že všechno je jiné, než si představovala, a chtěla se opraviti a vysvětliti. Prokop však přitáhl její bílou, kostnatou ruku na své rty, políbil ji a řekl:

„Děkuji vám! Nemýlil jsem se ve vás, jsem znalec lidí. Hned jsem poznal, že jste dobrá!“

Jedva znatelný úsměv rozlil se po jeho tváři, vzpomněl si na kamarády, které vyzval, aby na něho vzpomínali. „Myslí-li na mne? A říkají-li: Jak pak Bělský asi dopadá? A chechtají se.“

Blažena pátrala v jeho tváři. Chtěla proniknouti za masku a dopátrati se živé pravdy této bytosti nebo jí přivyknouti, ohřáti ji ve svých snech. Zachvěla se neúspěchem.

Tyto oči svítily světlem, do něhož nebylo lze vniknouti, cizím, cizím, cizím.

Než se vrátila matka, Prokop dovolil se, smí-li se častěji poptat písemně po jejím zdraví, a smí-li doufat, že i ona mu odpoví.

Blažena svolila; zadoufala. Snažila se nalézti ve všem cosi světlého. Dopisy, uvěřila, je sblíží, lépe se poznají; snad zanikne chladný dojem, snad se rozplyne studená mlha mezi nimi.

7.

Večerním vlakem hosté odjeli. Zůstavili veskrze příjemný dojem. Mráček se chvěl radostným pohnutím, vynalézal nové, krásné vlastnosti na svém budoucím zeti, vesele klel a vesnickému kostelníku svého patronátu, jemuž vyhořela před týdnem chalupa, dovolil k jeho největšímu ustrnutí, aby si vzal z jeho lesa dříví na krovy, kolik potřebuje.

Za týden přišel z Prahy Blaženě list. Otevřela jej za přítomnosti rodičů, přešla pokoj k oknu, aby nabyla klidu, a četla jej zvolna, se stále větším podivením. Jen oči ztemněly a nenasytně včítaly se v hustě popsané stránky. Najednou zakryla si rukou oči, přeběhla pokoj, objala matku a hlasitě se zasmála.

„No co pak?" zeptala se matka. „Co pak tě tak rozradovalo?"

„Čti, maminko, sama čti! Nic není k smíchu, já jen tak radostí. Jaký krásný dopis!"

Paní vzala list a četla.

„Milostivá slečno!" psal. „Prosil jsem, abych se směl zeptat na Vaše zdraví, ale tolik jiného mi tane na mysli, co bych Vám rád řekl. Pozdravuju Vás z celé své vřelé duše a prosím Vás, abyste za hasnoucího dne, kdy leží všude hluboká nálada, usedla k pianu a jsouc sama, s těmi vřelými pocity své duše, myslila si, že právě usedl jsem i já nedaleko Vás a že skloniv hlavu do dlaní naslouchám Vaší hře. Prosím, učiňte tak a hrejte nějakou jednoduchou píseň, i vzpomínejte na mne bez afektace, bez úsměvu, pouze s tím vroucím srdcem, které u Vás hledám a v kterém se neklamu. Snad v této chvíli ucítím i já tuto Vaši vzpomínku a snad i mně bude tak, jako bych byl zasedl blíže k Vám a naslouchal Vaší hře.

Hledím mlčky před sebe a v oku mém třesou se teplé slzy. Ach, kdyby člověk neměl té citlivé duše a toho vnímavého srdce! Jen kdyby ten život nenutil nás býti jinými!

A i Vy, nemluvila jste ke mně, jak cítíte, i Vy jste mnoho zapírala a tím zapíráním vzbudila jste ve mně náladu velmi smutnou.

Jsem dnes opravdu až k slzám rozechvěn, a bylo-li mi někdy něčeho hluboce líto, bylo to v oné chvíli, kdy jsem s Vámi chtěl hovořiti o našem budoucím životě, o naší budoucí lásce, o našem štěstí, a kdy tolik cizího a tvrdého se mezi nás nakupilo, že nezbylo hovořit jen v suchých větách; suď to osud dál i ta všemohoucí náhoda, jíž sloužíme za hříčku."

Pak následovaly pozdravy a podpis.

Blažena chodila po návštěvě Prokopově s hlavou plnou nepokoje a nedůvěry. Překřikovaly se v ní dva hlasy. Jeden mluvil pro výhody sňatku, druhý mumlal samu pochybnost, děsil ji, že ten cizí, podivný člověk s těma lhostejnýma očima bude jejím mužem, s ním že bude jí do smrti žíti. List právě došlý všechno změnil. Pro Blaženu povstal z něho nový člověk, jiný, lepší než o jakém dovedla sníti.

Když osaměla, zaplakala nad jeho listem, litovala, že k němu nebyla vlídnější. Cítila, že se jí stává drahým a že s člověkem s takovou duší a s tak něžným srdcem bude šťastna.

Dlouho do noci psala mu list ve své komnatce s kretonovými záclonami, potištěnými modrým břečťanem, se starým nábytkem po babičce, se železnými jako rukávník kulatými malými kamny. Upřímně a prostě mu psala, co si

o něm myslila, proč jí bylo teskno v jeho přítomnosti, proč se ho bála, jakou měla radost z jeho psaní, jak mu za všecko děkuje, a prosila, aby jí zase psal. Podotkla, že hrála tak, jak si přál, a že vždycky bude na něho vzpomínat, až si sedne ke klavíru, a bude hrát prosté smutné písně.

Pak si psali týdně. Prokop projevil v listech tolik citu, tolik duše, že si ho Blažena horoucně zamilovala. Bez ustání na něho myslila, šeptem s ním hovořila, s jeho listy usínala, do deníku si o něm psala jak o svatém a vzácném štěstí, které jen k ní se sklonilo; všechno mu na sebe pověděla, co si o něm myslila, co pro něho cítila. Jeho listy dýchaly podzimní melancholií, byly smutné a roztoužené. Napsal jí, že ji miluje pro její duši, pro její vzácné přednosti. I ona mu podobně odpověděla; napsala jen, že jeho první psané slovo, jeho první list byl jako zlatý klíč k její duši, a že si ho zamilovala.

„Kdo by tohle byl jaktěživ řekl?" divila se paní Mráčková, když četla Prokopovy listy. „Jen se, prosím vás, samým citem a láskou nerozplyňte!" posmívala se trochu šťastným přízvukem.

Sňatek byl ustanoven na konec srpna nebo na počátek září. „Nikdy necítil jsem tíhu svého povolání, nikdy mi zaměstnání v obchodě

a cifry našich knih nebyly tak odporné, jako nyní, kdy bych tak rád a často zajel si k Vám!" psal Prokop. Ale v červnu přece přijel, a sám.

Blažena byla radostně vzrušena, přebíhala poplašeně po zámku, upravovala hostinský pokoj, všechny milé předměty a květiny do něho snesla.

Rodiče se domluvili, aby Blažena s otcem jeli Prokopovi vstříc na dráhu.

Když vlak zastavil, vyskočil na malém nádraží on jediný, spěšně, krokem vyškoleného salonního lva přešel peron, políbil své nevěstě ruku, objal Mráčka a usedl s nimi do kočáru.

Po cestě mluvil jen s otcem o obchodě, o počasí, o cenných papírech. Blaženy se pozeptal jen na zdraví. Ona se téměř očima topila v jeho tváři. Její zrak byl zlekaný a nejistý, tázavý a udivený. To, že se jí zeptal jen na zdraví, že neměl jiného prostšího slova, ji zamrzelo.

„Ach ovšem, že jsem zdravá!" řekla netrpělivě. „V devatenácti letech nemohu být křehká jako stará babička, a nachladiti se, jak vítr zavane!"

Čekala netrpělivě, že ji osloví, ale konečně si rozmyslila, že snad váhá před otcem, a upokojila se. Doma se společnost zmnožila. Blažena hleděla na Prokopa vždy zaraženěji.

Mluvil jako tehda po prvé, jeho oči svítily čímsi neupřímným. Blažena pocítila zase hrozný chlad, odpuzující zamrazení, a on se jí stal dvojitým člověkem. Jeho bytost se pro ni rozdělila navždy ve dvé. Osobně hrozila se představy, že s ním bude jí přežíti celý život. Kárala se z toho, přivolávala násilně radost, kterou jí působily jeho dopisy, odešla nepozorovaně z návštěvny do své komnatky, vyňala jeho listy, přečítala je pozorně, ale vše bylo marné. Nespojila těch dvou bytostí. Vrátila se uděšená do návštěvny a zase chtivě hleděla na svého ženicha, udivená, jako kdyby se probudila ze sna.

„Děvče, ty jen hoříš," řekla jí matka. Sáhla obrácenou rukou na její rozpálené tváře a pohladila ji po vlasech.

„To slečna tak radostí, že jsem přijel," poznamenal Prokop ulicovým přízvukem, lehounce se usmál a podíval se na všechny strany. Řekl to tvrdě, suše a domýšlivě.

„Jak to mluví, jak to jen mluví!" hrozila se Blažena.

Večer odešla do svého pokoje, když odvedla paní mladší dcery do dívčí ložnice.

Oba páni kouřili a hráli v karty.

Blažena psala dlouho do noci, váhala, přemýšlela a zase upadala v dřívější rozčilení.

„Podléhám hrozné, záhadné změně, která mě vzrušuje a děsí," psala. „Vidím v Prokopovi dvě bytosti. Jednu nehmotnou, čistou, odtažitou, kterou jsem se naučila milovati, která jest svatá, k níž se modlím. S ní bych chtěla žíti vždy v stejném poměru jako až dosud, s ní, která mi prochvěla srdce, s ním, jaký je v listech, s duší jeho listů. Ale druhá je jiná, nová, vstává, aby zatlačila zvolna první, nebo nevím proč — jen ne, aby s ní splynula. Nevěřím, nechci věřit v to, co nyní mluví, v to, jaký se zdá, když všedními výstupy je zaplavena jeho duše. Vší silou volám zašlé chvíle, celou vůlí chtěla bych, aby bylo jako dříve v dopisech.

Je mi všeho líto a zdá se mi, kéž jenom zdá, že všechno minulo, co bylo, co se nevrátí. Miluji onu zanikající bytost, a tato nová je mi cizí a neznámá. Bojím se, že pro tuto novou nenaleznu tolik lásky. Dnes se bojím budoucnosti, netěším se na svůj sňatek; vzdálila bych jej ráda do nejzazší budoucnosti. A vlastně ani na to nemyslím. Je mi jen hrozně, nevím, proč tak nesnadno zvykám skutečnosti — společná jizba, neodloučený život s cizí bytostí úplně neznámou, novou, mě děsí a stává se mi hrůzou a odporem. Chtěla bych něco jiného. Modlím se, aby z mého srdce nevymřela láska, chci, chci, dovedu chtít... ale

ne, nelze, neustále cítím přehradu, dvojí svět, rozťatý cit.

Nemohu! Všechno ve mně stůně a touží po drahé bytosti, která mi zaniká." —

I v jídelně už bylo tma, když se Blažena vrátila do ložnice. Ulehla, ale myšlenky jí nedaly spáti. Ve tmě staly se těžší a dusivější. Slyšela odbíjeti hodinu za hodinou. K ránu propracovala se v myšlenkách až tam, že je bláhové chtít spojit dvojí představu, ale že je nutno nalézti jednu v druhé. Usmyslila si, že za každou cenu promluví s Prokopem. Pak teprve usnula.

Druhý den po jitru procházeli se snoubenci zahradou. Když došli až k ovocnému sadu, jí se zdálo, že mu není příjemno. Šli sadem, který se rozkládal za zahradou pod nevysokým svahem, táhnoucím se k lesu. Byl suchý horký den. I jitro bylo bezrosné. Obloha byla hluboká, vzdušná, a jen drobné obláčky jako nakupený tyl pluly sotva znatelně po ní.

Oba hleděli do trávy a nemluvili.

„Zde bývá příjemno, když kvetou stromy!" řekl Prokop a spěšně, jako by se nechtěl dočkati odpovědi, dodal: „Ale někdo toho nesnese. Mám dobrého známého; ten nesmí cítit květů na stromech, hned omdlí!"

„Tak?" řekla Blažena nezúčastněně; pozdvihla hlavu, vzhlédla k němu, ale zase tak

upiatě, jako by ji byl jen z práce vytrhl, zahleděla se na mladou trávu, která lehala pod jejich kroky.

„Je vůbec podivné, jak vůně účinkuje. Znám dramatickou umělkyni, ta zas nesnese vůně tuberos. Jak je cítí, hned je ve mdlobách. To bylo směšné, co se stalo! Druhé dámy jí to nevěřily a skryly tuberosy za stuhy kloboukú. Vešla do sálu ke zkoušce a hned jí bylo zle. ‚Co to tady je za mdlou vůni?' řekla a padla do mdlob. Pak jí to uvěřily. Jiná dáma nemůže jít zas v Praze po nábřeží, když kvetou akáty. Ale co je vám? Snad i vám není dobře?" končil udiveně.

Blažena na něho hleděla neodvratným, nehnutým pohledem, přivírala oči, jako by něčemu nevěřila.

„Ach ne!" řekla, vzpamatovala se a zase se zahleděla na kvetoucí trávu.

„Poslyšte," řekla pojednou odhodlaně. „Nejsem vinna, že tak banálně mluvíme. Já bych chtěla mluvit tak, jako jsme si psali. Proč vy se tak vzdalujete?"

„Ale slečno?" podivil se Prokop, vyhýbaje se odpovědi, a tázavě i poděšeně na ni pohlédl.

„Já vím, že nelze tak se vyjádřit v hovoru jako v listě, já sama nemohu říci, co cítím,

hrdlo mi to svírá, ale přece jsem čekala... aspoň slovo!"

„Ale ano," chopil se její myšlenky Prokop, „je to tak. I mně jako když to hrdlo sevře."

„I vám je tak? A je to jen to? Nemění to nic na tom, co jsme si psali?"

„Jak byste mohla myslet! Jen to je to! Nejsme zvyklí mluvit. Pak jsem soudil, že to ani není vhodné. Vy jste vážná a všechno béřete příliš doopravdy!"

„Vždyť vy též!" odpověděla rychle, vzpomínajíc jeho listů. „A je přece vážné, co mění osud života!"

„Ach ano, vím, tak jsem to nemyslil," řekl zmateně.

Došli až k laťové ohradě. Odtud bylo viděti do polí, táhnoucích se k borovým lesům. Na mezích kvetly hlohy a pod starou pláničkou se široce rozloženými, ohnutými rameny drobné děvče v modré pruhované sukni páslo husy.

„Jaká to idyla!" řekl Prokop pohlížeje k lesům a opřel se o vrátka.

Blažena pohlédla na děvče bez účastenství a bezvědomě přisvědčila.

Prokop, maje ruku zastrčenu v kapse pruhovaných spodků, vlažně stál naproti ní.

Najednou jeho tvář projevila strach, únavu, konečné odhodlání. Nelze toho oddálit,

nelze toho prospat. Vztáhl k ní svou volnou ruku, vzal do dlaně její prsty a zvolal, jako by ji i sebe k životu ze sna probouzel:

„Blaženo!"

Její oči vzhlédly pátravě k němu. Byl v nich zmatek a zděšení, boj nespojených živlů.

„Blaženo!" opakoval. Vzpřímil se a vyňal i druhou ruku z kapsy a vzal i ji za druhou ruku.

„Co chcete?" mluvila pološeptem, zmateně a jako v nemoci. „Já nevím... je to divné... kdybych vám mohla říci...!"

„Co je vám?" ptal se starostlivě. Jeho čelo se svraštilo umělým údivem. Cítila, že se přetvařuje, že nemůže tak hledět někdo, kdo by ji chápal.

„Vy jste dětinská, neznáte mne. Já jsem jiný, jsem ten z listů, tam je moje celá duše; nenosím jí na jazyku, skrývám své city hluboko v srdci. Pochopte mě jen a nehněvejte se. Že se nehněváte? Dokažte to a dejte mi hubičku!" mluvil Prokop šťasten tímto obratem.

„Byla bych ráda, kdybyste se mi byl nerozdvojil. Vždyť je to hrozné. Potom, až budeme svoji, nebudeme si psát..." řekla Blažena.

„A hubičku dostanu?" opakoval Prokop.

Blažena odepřela pevně políbiti ho. Odklonila se.

Nepustil jejích rukou, přitáhl ji k sobě a pokusil se ji obejmouti. Myslila úsilně na svoji záhadu. Prokop pokusil se strhnouti ji k sobě.

„Ne," řekla s hrůzou a odklonila se. „Nechci, pusťte mě."

Objal ji pevně, smál se jejím rozpakům, jejímu zmítání jako mělkému upejpání a přiklonil dlaní její hlavu k sobě.

„Ne!" vykřikla už ve zmatku, „nelíbejte mne. Mezi námi není jasno!" Obličej její jevil tolik hrůzy, že se zdálo, že by umřela pod jeho políbením. Když ucítila vůni jeho napomádovaných vlasů a knírů a zblízka uviděla jeho masité, měkké, široké rty, pružně a neočekávaně proklouzla spodem z jeho paží, až poklekla na zem, vyskočila prudce, zavrávorala a odskočila k blízkému stromu; opřela se o něj a zakryla si oči dlaní.

Neočekával, že se mu tak vymkne. Byl zaražen, ale nedlouho. Usmívaje se došel až k ní, jako by mu její vzdor působil rozkoš.

Pohladil její vlasy, její dlouhé copy a říkal:

„Jaké krásné vlásky máte. A podívejte se na mne, pěkně prosím, podívejte se na mne!"

Ona dlouho nevzhlížela.

„Pojďme! Snad se stane zázrak. Já ničemu nerozumím. Ale líbat se nebudeme, až se stane!" řekla pojednou studeně a určitě. „Doma nás čekají, dlouho jsme zůstali."

Vyšla. Následoval ji.

„A jak je to možné, že tak vůně na někoho účinkuje?" zeptala se s vynuceným klidem.

„Nervy, což jiného než nervy!" odpověděl on a umlkl.

Sadem i květinovou zahradou již ani slova nepromluvili. Šli spěšně, jako by na ně byl někdo zavolal, koho rádi uposlechli, jako by ubíhali od něčeho, co je minulo, ve spěchu anebo ve strachu, aby jich na cestě nic nezdrželo.

8.

Odpoledne odjel Prokop do Prahy. S Blaženou se již o samotě nesetkal. Vyprovodit ho nejela, celý večer tajně proplakala, nikomu se s ničím nesvěřila a téměř celou noc probděla v tušení hrůzy a chladu budoucího života.

Ráno, když došly poštou z Vídně vzorky batistu, donesla je za matkou do zahrady do altánu, vzala ji prudce za ruku, nedala jí pře-

vraceti jednotlivých ústřižků a zcela nečekaně se zeptala, pohlížejíc jí pevně ve tvář:

„Mnoho byste se horšili, kdybych odřekla panu Bělskému a nevzala si ho?“

Paní Mráčková se zasmála.

„To já nemám strach ani starost, že si ho nevezmeš! Z takové lásky!“

Blažena hleděla bolestně a neodvratně do její tváře.

„Prosím tě, maminko, odpověz. Mohu odříci? Co by bylo, co byste říkali?“

„Co tě to napadá, dítě? Teď už ani řeči! Což je možno mít celý svět za blázny? Každý to ví! Nikdo by si nevzal děvče, které se rozsnoubilo. Nikdo by neuvěřil, žes odřekla ty jemu. Všichni by tvrdili, že tě zanechal. A říkali by, že bůh ví proč. Znám strašné případy. Namluvili by, že máš tělesnou vadu, že jsi křivá! A pak tatínek slíbil! Pověz, co tě to napadlo?“

Blažena se zasmušile odvrátila. Jako v mrazu ztuhlá, náhle v teplo přinesená květina zvláčněla a povadla.

Paní Mráčková opětovala otázku.

„To já jen tak!“ mluvila Blažena chvatně. „Sama nevím. Snad jen proto, že ráda zvídám, co by se stalo, kdyby se byly seskupily jiné náhody. Víš, pamatuješ, když jsem

byla malá, že jsem se vždycky ptávala, co by se stalo, kdybych umřela, kdo by dostal mé hračky a obrázky, kdo by spal v mé postýlce, kam by letěla má duše a kam by odešel můj anděl strážný, až bych nebyla již na zemi, jaké květiny byste mi zasadili na hrob a měla-li bych také takový kříž, jako Márinka lesních? A co by bylo u nás? Bylo-li by jako před tím? A tak!"

„Jen proto!" zasmála se paní. „Tys byla vždycky takový malý podivín!" řekla již všecka zabrána v prohlížení vzorků. „Hle! Jaké by to byly krásné nedbalky," ukázala na jeden ze vzorků. „Má to žlutou nit. Trochu oranžových sametek by se hodilo! A ušíti možno je tak jako v posledním Moniteuru."

„Ano, hezké by to bylo," řekla Blažena vlhkým hlasem.

Paní se obrátila.

„Ty pláčeš?" podivila se.

Blažena rázem poklesla na zem, schovala tvář do matčina klína a rozeštkala se. Její teplé slzy smáčely matčiny ruce. „Maminko, zrušme to zasnoubení, půjdu raději sloužit, byla bych s ním nešťastna!" zaprosila.

„Milá holka, ty teď moc čteš a bůhví čím si hlavu mateš!" pravila paní vážně a přísně. „Není to pro nás. Naše hlavy nejsou na to.

Takhle budeš věčně chtít, co není, nebylo a jakživo nebude!"

„Snad má matka pravdu!" myslila Blažena a utišila se. Ale tomu věřila jen chvilkově v bezprostředním dojmu. Jakmile osaměla, cítila, že pravda matčina je jiná, že sama už zašla daleko, že se nelze vrátit, ale že je nucena hledati v nastalé tmě svou pravdu novou, zákon vlastní bytosti. Věřila, že není seskupeno ještě tolik světla, kolik je ho nutno k náhlému poznání, k osvětlení pravé cesty, a čekala, důvěřivě čekala, že přijde něco náhlého, důležitého, co záhadu vysvětlí a život nově určí.

Prokopa se děsila. Zapomněla účinku jeho listů. Nepůsobily na ni, ať je již čtla s jakýmkoli předsevzetím vyvolati minulé štěstí.

Byla-li ve společnosti, bylo-li nutno hovořit, smála se s nimi i odpovídala jim na otázky, ale když osaměla, tíseň nevysvětlitelná jako mrak padla na ni. Nerozuměla, kdy byla vlastně pravdiva, kdy nebylo přetvářky, kdy to byla ona a má-li na ni právo smutek a samota nebo radost a společnost.

Vešla kteréhosi večera do sadu, prošla jím, došla až k vrátkům, opřela se o týž strom jako za Prokopovy návštěvy a všechno si připomněla.

Zahrada zetměla. Stříbrná tma měsíčního večera ozařovala bledě stromy a kameny. Meze rostly v obrysech a ztrácely plastiku. Měsíc vrhal šeré zmenšené stíny, ve vsi kmitala se drobná světélka, a z hospody, zdálo se, že zaznívá hudba.

Z lesů, tmavých, jako inkoust po obloze rozlitých, zaplálo lehounké vonné oddychnutí, zašumělo tiché zavzdychání.

A jí se zdálo nemožné, nepochopitelné toto ticho a tento klid, když v ní byla bolest a zmítání, když jinde proudil život, i ve vedlejší vesnici u muziky i ve městě se zámkem s bílými věžemi a i v Praze, která rozpracovaná v té chvíli as hučela a vířila.

Tiše a hbitě, s vyplazeným jazykem, hltaje vonný vzduch přiběhl tmou k ní starý pes, oběhl ji, zastavil se a čekal.

Pohladila ho po hlavě a řekla mu hlasem, v němž se spojil zdušený smích i pláč: „Jak jsi ty šťasten, Lorde, jak jsi šťasten!"

Pes jí nerozuměl, chytal její ruku a vrčel.

„Pojď!" řekla a vyšla ze sadu.

Když se vrátila domů, dlouho otálela. Chtěla psát Prokopovi list nevyčkávajíc dopisu jeho.

Bylo jí neklidno a nevěděla jen, jak se prodrat, jak strhat to trní neurčité tísně.

Počala psát do sešitu, co si myslila, ne

výsledek toho, ale představu za představou. Její bolesti jako skanulé, roztavené slzy planoucí svíce na oltáři padaly jí z rozhořené duše.

„Nač pak vlastně myslím?" psala. „Bolí mě hlava a je mi těsno; jako ve snu, když tělesný člověk chce vzlétnout a nelze se mu odtrhnout od země, bývá tělo těžké a vzrostlá křídla slabá. Čítám teď celé večery, abych se unavila a zabránila myšlenkám. Loket mám opřený o polštáře a tělo mě bolí. Unavena zhasínám lampu (nezatahuji ji, mám ráda náhlý přechod světla v tmu). Čekám, až se zápach doutnajícího knotu rozšíří až ke mně. Schválně si uvědomuji všechny předměty kolem sebe a bráním se vzpomínkám na jeho návštěvu.

Nemyslím jako dříve na něho. Usínám v horečce a ptám se: Kde je láska? Necítím jí v srdci, necítím jí v duši! Ptám se jako nad mrtvolou, která leží ztuhlá, zmodralá a ledová, která má skleněné, ztrnulé, nerozsvícené, polopřikryté zraky, ptám se: Kam se poděl život? Kde je? Kam uplynul? Do které propasti se ponořil, kde se znova objeví jiný, přirozený? Nebo se rozplynul navždy?

A všechno kolem mne je stejné, nezměněné. Stejná samota, stejné obrysy stínů, vržené týmž sluncem.

Jen já jsem jiná, změněná, zežehnutá. Kde jsem já a kde je on? A není ve mně přání, aby bylo jinak.

Moje vášnivá touha po městě ustydla. Jsem ráda sama a bojím se světa. Znala bych ráda pravdu, pochopila, jaký je, kde počíná se ten, kterého jsem milovala, a kde onen, jehož se děsím. Není rozhraní a přechodu, je propast. Čím ji vyplnit, scelit, aby byl možný přechod?"

Druhého dne z jitra dostala Prokopův list. Přijala jej od otce a nečtla ho hned. Prohlížela dříve došlé časopisy, aby nabyla klidu. Ale v ústech jí hořklo rozčilením a kromě toho nic nevnímala.

Čekala, že jí Prokop odřekne sám, čekala chladný, podrážděný, odmítavý list a byla tomu ráda.

Otevřela a čtla udivena:

„Jest mi, jako bych poklekal ke zbožné, tiché večerní modlitbě, jako bych se loučil se vším, se vším na věky. Sedím sám, pokoj můj zdá se mi v těchto dnech bolestně smutný, nevyslovitelně dojemný. Do něho odnáším své boly a v něm pláči sám a sám — tak sám! Příští dny hledí na mne neurčitě, mlhovitě a mně se zdají, jako bych čekal vzácnou návštěvu — jeť ohlášena smrt. Tichá, ledová smrt. Tento bledý, nemluvný host im-

ponuje mi a zdá se mi, kde Vy mi unikáte, tam všude čeká na mne on, a chci-li mu podati ruku, uslyším za sebou jakési srdcervoucí zavolání. Ohlížím se za Vámi a Vy mi mizíte tou dlouhou zašeřenou planinou života s posledním zoufalým odmítavým pohledem a s tím záporným výkřikem, jako na Vaší zahradě, s tím rozhodným ne, které srdce proráží.

Volám za Vámi, ale mlhami zapadá můj hlas. Kolem je smutno, sychravo, Váš chlad mrazí na mém čele, a v duši ozývá se píseň zoufání. Hrozné „nadarmo", děsné „nikdy víc" — Poëova poslední píseň, Byronovo „S Bohem buď a jestli navždy, tedy navždy s Bohem buď" neustále slyším. A zdá se mi, že padám čelem do země. Má ubohá, blouznivá hlava! Pak se mi zdá, že procitám, že nabývám síly, že mi někdo pomáhá povstati... vstávám, a vedle stojí tichá, svatě jasná a ledová smrt. —

Jest mi tak, jako bych stál u řeky, kde není ani loďky, ani člověka. Kdo mě převeze? — A vlny šumí: „My."

Je pozdě. Je tichý dojemný večer.

Měsíc svítí sinavě a kolem něho kupí se zelenavé mraky. Jaká to krása, kolik je v tom poesie a útěchy! Snad hledíte také na ten zářivý svit měsíce, snad také tou chvílí vzpo-

mínáte na mne. A snad, oč jistěji byste se asi odvrátila, kdybyste tušila, že k němu hledím i já, vy jasná, studená, vzdálená.

A přece tomu nevěřím. Přece se mi zdá, že jeden poslední zoufalý čin, který musím vykonati já, mi vás zachrání."

Veškeré nejasno tohoto listu rozrušilo Blaženu a dalo jí tušiti nějakou závratnou ztajenou hloubku Prokopovy duše. Cítila zase, že mu křivdila, že ji miluje, a všechny dřívější city jako zotavená tráva vstaly za zmizelými kročeji.

Ponořily ji do neprůhledné hladiny. V posledních dnech zachytila se plujících trámů a pohlédla na chvíli do ztraceného slunce.

List Prokopův silným stisknutím vrhl ji do hlubiny.

Neprohlédla již. Prokop byl cenný a vysoký člověk. Uvykne jeho způsobům a prodere se k jeho duši.

Těšila se, že ona jediná mu porozumí, že v něm najde ohlas vší neurčité touhy své, že vyplní všechno prázdno jeho hrudi. Vše, co žila, obě jejich setkání, omluvila jen svým vychováním, plachou bázní dívky vyrostlé na samotě.

Věřila, že je to vzácné štěstí najíti takového ducha v záři bohatství, o jakém snila, věřila, že ji pochopí, že utvoří z nejasných tónů její

duše krásnou píseň, protože se domnívala jako všechny dívky, že je „divná", zvláštní a že jí vůbec nelze porozuměti.

Odepsala mu, vše mu vysvětlila a ještě ho odprosila.

Pak už byla jen svatba.

9.

V zámku kolik dní před sňatkem se všechno změnilo.

Děvčata se neučila. Bylo třeba pomoci jejich i pomoci unavené Francouzky.

Paní chodila spěšně po chodbách zámeckých, zamyšlená a rozmrzelá a chrastila obranně svazkem klíčů. Nechtěla býti oslovována.

Jiřinka v kuchyňské zástěře, vypůjčené od matky (prosila o ni, aby vypadala starší), poletovala jako křídelní pobočník a donášela služebným rozkazy s jednoho konce zámku na druhý. Francouzka chodila důležitě po chodbě, chránila šaty z černého kašmíru, ozdobené červeným starým skotským šálem, aby se jí některá ze služek nedotkla, nebo o ni nezavadila; nosila ruce v zápěstí ohnuté, pozdvihovala nos a přenášela prázdný talířek nebo složený ubrousek s místa na místo.

Ida si vyprosila, aby směla psát adresy na svatebních oznámeních, ale zatím potěšila jimi modrookého správce. Musil je napsati tajně po večeři místo čtení Pražského Denníku.

Ida nerušeně zavřela se do pokojíku, v němž páchlo kafrem, kde byly uloženy Jiřinčiny hračky a zimní šaty, usedla mezi věšáky a šatníky, k malému věžnímu okénku a čtla, co jí už dávno zakazovali a co konečně uzmula tajně slečně: Rousseauovu „La nouvelle Heloise".

Mráček dlouho přemýšlel, jak by i on se stal užitečným, nebo kterak by aspoň vzbudil zdání, že užitečným je. Vymyslil si, že prohlédne, přiléhají-li okna v zámku, a učinil tak. V úhlovém pokoji našel o samotě švadlenu, ukládající Blaženino prádlo do výbavních kufrů, objal ji a chtěl ji políbiti aspoň na šíji pod vlásky, jak se vyjádřil. Ale ona tak žalostně vykvikla, že ji zanechal.

Shledal, že polovina oken špatně přiléhá, nic k nápravě neučinil a zavřel se konečně do své kanceláře. Oznámil všem, že se odhodlal přebrati spisy ve svém psacím stole, že jest to nutné, protože by mohlo být o oddavkách něčeho třeba, zamkl se na zámek, ulehl na pohovku z voskovaného plátna. Nenáviděl této pohovky, protože se po ní lehce sjelo, a jemu se kolikrát stalo (když svou ženu ujistil,

že má práce víc než každý nádeník, a když prosil, aby ho do večera nevytrhovali), že ulehl, usnul a za chvíli s hlukem spadl a tím všemu okolí oznámil, čím se právě zaměstnával.

Několik dní před svatbou přijela matka panina, chladná jako kněžna a domýšlivá na svůj poměr s knížetem. Přivezla neprovdanou sestru svou, stařenku osmdesátiletou, malounkou, umrzlou a schovanou v tuhém plášti, podobající se usychajícímu hlemýždi. Pratetička přivezla všem děvčatům posvěcené škapulíře se srdcem Ježíšovým, nakázala jim, aby si je hned přišily na korsety, sama dohlédla (sledujíc je shrbena tichými kroky až do jejich ložnice), poslechly-li. Pak požádala o podušku a o šálek grogu, usedla do lenošky, vytáhla růženec a pletený, hedvábný váček, v němž nosila vždy lahvičku nějaké sladké rosolky, a se vším tím usnula.

V den předsvatební přijela rodina Bělských. Starý pán přivezl sestru a neteř. Dlouho se zdráhal vzíti je s sebou, ale když mu sestra ujasnila, že by se pro Márinku mohl najíti ženich, zaradoval se a ke všemu ihned svolil, jen aby dostal konečně tu „loutku se strojem na naříkání v prsou" z domu.

Sestře koupil k svatbě krajkovou mantilu, pošitou žetem. Jí se v ní tak zalíbilo, že po

celé dny ani u stolu jí nesňala ze strachu, aby neztratila na kráse.

Dala se provésti celým zámkem. Pohlížela na všechno zhrdavě a zklamaně. Obě, ona i dcera, dávaly na jevo, že očekávaly novou elegantní domácnost a nikoli staré haraburdí, jemuž se říkalo starožitnosti. Braly všechno drze do ruky a odkládaly předměty s urážlivým mlčením jako podvádění znalci. Stará paní usedla pak v návštěvně na pohovku, rozložila sukně a mantilu, složila ruce v klín a tvářila se tak zklamaná vším a všemi, jako by jí byl někdo slíbil zavésti ji do křišťálového paláce a ukázati královnu anglickou, a zatím ji dovedl do prohnilé, dřevěné, polosesuté chalupy s udupanou zemí a ukázal jí tam otrhanou rodinu s vepřem a se slepicemi pohromadě v jediné začouzené světnici.

Márinka přivezla si několikery hedvábné šaty, neustále je střídala, potřebovala stále obsluhy, neboť sháněla špendlíky, jehlice a želízka na pálení vlasů. Služka se od ní hnouti nemohla, a Márinka přece naříkala, jak je vše nepohodlné a že doma má všechno lepší.

V Praze se sotva ohřála, ale byla přesvědčena, že zná všechny způsoby velkoměstské. Poučovala povýšeně paní Mráčkovou i všechny ostatní.

Babička Blaženina přeměřila ji studeným, káravým pohledem a s opovržením se odvrátila. Všem se zdálo, že Marie propadne se zmarem, ale jí to neublížilo. Paní Mráčková, unavená starostmi a spěchem, také ji mrzutě odbyla.

Marie šla si postěžovat Prokopovi. Vyslechl ji, ale nepolitoval. Ji to rozzuřilo. Odešla ke své sklíčené matce a pověděla jí, že strýc toho tolik namluvil o vznešenosti rodiny, a zatím, kdo ví, co jsou zač a zvláště ta stará.

„A v našem pokoji je vyšlapaná podlaha před zrcadlem; to se jistě ty holky před ním točí. Paní, když otvírá skříně, otevře vždy jen na půl dveří, abych dovnitř neviděla, a ta stará chce vypadat jako královna, má persianem zdobené šaty, ale když sedne, je vidět, že je má dole celé otrhané. Co je jí ten persian platný? Ne?"

„I to víš, dceruško, naše rodina byla vždycky nešťastná. A na těch je vidět, co je to zač. Je to takové panstvo, jako ta holka, o které ti vždycky vypravuji, jak se jí matka ptala: Což si nechceš tu roztrhanou košili? A ona na to: I to nic nedělá, já si vezmu navrch hedvábné šaty!"

Prokop přivezl dva soudruhy; pražského módního pána, který se lepil na něho, a mladého spisovatele, kterým se chlubil sám.

Módní pán měl spodky jako dvě sutany, chodil ku předu nachýlen jako pisánská věž, anebo jako by běhal po palubě proti větru. Smál-li se hlasitě, smál se jako kohout na staroměstském orloji, a to vždy do největšího ticha; smál-li se tiše, připomínalo to slepice, když se na jaře po dvoře procházejí a nehlasitě krákorají.

Spisovatel byl vysoký člověk asi osmadvacetiletý. Nosil vysoký límeček. Hlava v něm seděla jako v lékárnické misce. Měl černé, tvrdé, krátce přistřižené vlasy, krátký nos, široké lícní kosti, chodil zpříma a kouřil z malinké dýmky.

Byl-li ve společnosti, která ho nerespektovala, nemluvil vůbec, byl-li nadšen nebo zlobil-li se, křičel; octl-li se ve společnosti, kde se mu podařilo vyniknouti, rudnul ve tváři a mluvil s kazatelským patosem, jako pastor; ale v úzkém kruhu přátel, byl-li spokojen a nebylo-li před kým řečnit, mnul si ruce pod stolem a šeptal, jako by se bál, že někoho zbudí nebo že se prozradí.

Blažena přijala všechny s pokornou přívětivostí a všechny snažila se získati velikou vlídností. Chtěla všechny milovat a chtělo se jí lásky ode všech, od celého světa, do něhož vcházela.

K tetě Prokopově přišla uctivě a chvějně. Div že jí neprosila za odpuštění, že se narodila. Teta znehodnotila si pokorného člověka. Chtěla s Blaženou mluvit jako se sobě rovnou, ale obrátila a hovořila s ní jako s poddanou.

Když jí Blažena políbila ruku a poprosila o přijetí do rodiny, zaplakala teta pohněvaně a řekla:

„Kdo pak by se byl toho nadál. Já jsem se tolik spoléhala! A Prokop, chudáček, vždycky sliboval, že pro Márinku udělá, co bude možno! Jen že my jsme odjakživa byly nešťastny. Já se vždycky na ty děti dívala, jak si hrajou na pána a na paní, když k nám ten hoch jezdil, a tak jsem se radovala a tak to měla jisté!"

Blažena nechápala, o čem stařena mluví. Jednak neznala rodinných poměrů a pak pro vlastní rozčilení bystře nevnímala. Těšila tetu, jak dovedla.

„No tak, když už to Pánbůh na nás dopustil, tak už mou Márinku neopusťte. Ona je sirotek a já vdova! Je to jako povinnost!"

Márinka také Prokopa příliš nechválila.

„To uvidíte, co s ním zkusíte!" těšila Blaženu. „A mlsný je. Na maminku jen křičel a jídlo do poloviny stolu odstrkoval!"

Večer před odjezdem tři hodiny seděla u kamen a pálila psaní od dřívějších jeho lásek.

„On mi je podával, ale dívat jsem se na ně nesměla, ani na jedno. Myslil, kdo ví co je to za tajemství! A já mu je do jednoho přečtla, když je dostával. A co vy?" zeptala se Blaženy. „Kam vy jste dala psaní od těch bývalých?"

„Od jakých bývalých? Já si nikdy s nikým nepsala!"

„A to jste neměla vůbec ani známost a berete si prvního, který přišel?" zhrozila se Márinka. „To byste měla vidět mne, kolik já mám psaní! Dvě skřínky plné, a ty horší, od studentů, kteří se nemohou ženit, mám ve škatuli od doutníků!"

Prokopa uvítala Blažena odhodlána, že se již nedá strhnouti klamem vnějškovým.

Odpoledne před svatbou procházeli se všichni zahradou.

Starý Bělský upozornil syna, že nevěsta je bledá, utrápená a přepadlá, a nařídil synovi a jeho přátelům, aby ji pobavili.

Módní pán byl k ní drze zdvořilý. Říkal: „Vaše úbělové ručky, vaše koketní nožky." Spisovatel mluvil málo, hleděl do země, ale často, hlavy neobraceje, pátravě si Blaženu prohlédl.

Hovořili o Praze.

„Těším se!“ pravila. „Konečně dosáhnu toho, po čem jsem vždy toužila!“

„Ach, vy budete všude s nadšením přijata!“ řekl módní pán. „Nožky vám zlíbají a rozplynou se radostí!“

Blažena věděla, že módní pán přehání a lže, ale raději vyslechla sladkou lež nežli ošklivou pravdu.

„A co společnost!“ vybuchl najednou nečekaně spisovatel. „Společnost je nesmysl! Pár hlupáků se sejde a pomlouvá ty, kteří náhodou nepřišli, protože měli bolení v krku nebo neměli podražených bot!“

„Já nemyslím na společnost hlupáků!“ řekla Blažena zmatena. „Myslím na schůzky inteligentních lidí, kteří by vyměňovali své názory!“

„Takové společnosti vůbec není. Moudrý člověk sedí doma a mlčí, protože sám sobě stačí a neposlouchá, co mu druhý nažvaní. Buď s druhými souhlasí a nedá si opakovat, co si sám lépe vymyslil, anebo nesouhlasí, a pak ať sedí tím spíše doma, aby nemusil všem vynadat a aby ho nevyhodili!“

„Ale, příteli!“ chlácholil ho zděšený Prokop. „Tys přece vždycky tak slušný! Co tě dnes napadlo?“

„Dej pokoj!“ mrzutě odpověděl roznícený spisovatel a k Blaženě obrácen vykřikl:

„A dávno jsem vám chtěl napsat, že jste pošetilá, že sedáte na hloupou vějičku a že se hanebně zklamete!“

Chtěl se patrně důkladně rozhovořiti. Svraštil čelo, zamával rukou a vykřikl:

„Dáváte se ráda podvádět...“

Leč v této chvíli Prokop rudý ve tváři přiskočil k spisovateli s napřaženou rukou, kterou mu ukryl ústa a zděšeně pošeptem ho napomenul:

„Ale pamatuj se!“

Pak ho vzal za rameno a neustávaje mu domlouvati, vyvedl ho ze zahrady.

Blaženy se ujal módní pán. Žádala ho polekána za vysvětlení.

„Co mluvil o minulosti, vždyť ho dnes po prvé vidím?“ zeptala se.

„Ale, slečno, pochopte spisovatele. Všichni mají nějaké podivnosti. A tenhle je zvláště výstřední. Divím se Prokopovi, že ho snese. Je to notorický alkoholik!“ vysvětlil jí.

Blažena namítla, že se nebylo kde opít, že od oběda uplynuly dvě hodiny a spisovatel, pokud si všimla, že vína ani likérů nepil.

Módní pán namítl, že nikoli dnes, ale dávno že se popletl na rozumu.

Blažena se nedala ukonejšit. To, co říkal, bylo drsné, nepříjemné, ale bylo to jasné a nezmatené. Chtěl ji upozornit na nějakou duševní nevidomost. Nechápala jediné, proč jí chtěl dávno napsat, když ji včera poznal. Je zřejmo, že nenávidí společnosti a že ji chtěl varovat před její bezcenností. Ale proč ho Prokop přerušil?

„Prokop je jemně vychovaný muž a nemá rád těchto nejapností!" konejšil ji módní pán, ale neutěšil jí.

Postavili ji na chvíli před tajemství a zalhávali jí, že před ním stála.

Snažila se vyhledati spisovatele, poprositi ho o rozmluvu. Nedošlo však k tomu. Prokop nebo módní pán zabývali se jím až do večera a nepřipustili, aby s ním promluvila. Říkali jí:

„Má dnes svůj zlý den, urazil by vás, dovolte, abychom vás chránili!"

10.

Večeře před sňatkem byla hlučná a hosté se veselili hřmotně. Starý Bělský vtipkoval, připíjel a smál se ve tříčtvrtečním taktu. Jeho tělo odměřeně poskakovalo. Mráček se smál jeho žertům, jeho tvář však byla chvílemi

ustrašena. Nebyl z urozené rodiny a nikdy nepochopil z přednášek své choti, co se sluší nebo nesluší, a proto se bez ustání rozhlížel, těkal uděšeně očima, bude-li vyhověno všem požadavkům bohaté rodiny ženichovy. Nerad si připomínal zaměstnání svých dědů, také o tom nikdy nehovořil, ale nyní, když vdával první dceru, zdálo se, že se vším pohne, a stane-li se nějaké nedopatření, že se prozradí, že jeho babička najímala ovocné sady a že on se často vyspal v hlídačské boudě.

Paní Máčková řídila večeři obezřetně a rozdala lístky tak, aby se všichni bavili.

Její synovec, student na středních školách v krajském městě, tenounký, velkohlavý, když uslyšel, že je přítomen také mladý spisovatel, uprosil tetu, aby směl seděti vedle něho, doufaje, že mu poví nějakou myšlenku do české úlohy, nad kterou se už týden trápil: „Jaké city v nás budí jeseň?"

Mladý spisovatel se ho několikrát ze slušnosti otázal, jaké má profesory.

Odpovídal radostně a každou větu počínal slovy:

„To je vám legrace..."

Ačkoli celý večer na nic jiného nemyslil, poprositi však o nějakou myšlenku do úlohy se přece neosmělil.

Francouzka v této společnosti nevšímaná snažila se aspoň na dolejším konci stolu hráti domácí paní.

Ale babička jejích žákyň tak přísně ji vždycky přeměřila, že jako podťata usedla na židli a žmolila pod ubrusem v bolestném ponížení Jiřinčinu ruku.

Marii posadili po levé ruce modrookého správce, ale nepromyslili toho dobře. On na levé ucho nedoslýchal. Marie mluvila ve společnosti mužů zvláště umělým hlasem, který najednou bez příčiny ztichá, na chvíli bez příčiny se zesiluje. Správce rozuměl jen polovině poslední, dlouho přemýšlel, co by odpověděl, nic nevymyslil a na konec umínil si, že přeslechne všechno, jako když se dítě tváří, že spí, nebo brouk, že je mrtvý.

Stará teta přišla v čepci z černých krajek s vázankami sírově žlutými, složila uvadlé ruce do klína, kývala chvílemi hlavou a hleděla na Blaženu tak smutným zrakem, jakým provázejí příbuzní mrtvého do hrobu. Byla přesvědčena, že manželství je otroctví, a vždy se horšila, když se dověděla, že některá z jejích příbuzných se mladá vdává.

„Svoboda je nade všechno," říkala. „Co živa budu, nepřestanu si libovat, že jsem ji nikomu nezadala."

Děvčata Ida, Marie i Jiřka, ačkoli seděla každá jinde, hleděla na sebe, posílala si veselé pohledy.

Prokop vypravoval své nevěstě o strašidlech. Usmíval se klidně, brzy pohlédl vlevo, brzy vpravo, aby se přesvědčil, jaký dojem zanechává jeho vypravování.

„Musí nastat reakce. I strašidla žádají už reformy. Onehdy stalo se, ostatně celá Praha to už ví, že na Žofíně byla od tří do čtyř ráno osvětlena okna. Zelenka ani číšníci nevěděli o ničem, na policii nebylo nic hlášeno, ale trávníky byly podupány, v sále bylo smetí a teprve po důkladném pátrání našli na schodech stenografovaný protokol a seznali, že měla strašidla schůzi. Všeho se tam dočtli. Jeden řečnil, že už nebudou poslouchat nějakého hloupého kohouta, jiný zase horlil, že teď se stala strašidla populární, nikdo že se jich již nebojí a že se mu přihodilo, že na vesnici sedlák u kostnice ho požádal, nemá-li ohně!"

Všichni se rozesmáli. Paní Mráčková se zastavila, aby vyslechla duchaplného zetě a rovněž se dvorně zasmála.

„Jak umí Prokop krásně vypravovat, tolik toho ví; takové muže já mám ráda!" libovala si. „Já se všecka občerstvím."

Jen Blažena mlčela. Nesmála se, nehovořila. Chvílemi pátravě vzhlédla k Prokopovi, pak zase upřela oči na prsteny, které sňala s prstů a jimiž si hrála. Byla nevěstou, byl její předsvatební den. Zítra odjede s mužem do Prahy, do města, po jehož životě prahla. Měla by být dnes bouřlivě šťastna. Byla jí? Nikoli! Byla jenom starostně znepokojena. Takto asi nepočíná se šťastný, vědomý život! Takto není přijímána do rodiny, vítána příbuzná! Takto neoslovují šťastnou nevěstu ženichovi přátelé! Škaredé tajemství skřípalo za všemi stěnami. Nemilovala svého ženicha, on jí neměl rád. Nikdo jí do rodiny nevítal. Opouštěla svou rodinu, vlídnou matku, teplý otcovský dům. Zač si ho vyměňovala?

Rozhlédla se po dlouhém stole s kyticemi a se stříbrnými příbory, po všech úsměvně roztálých tvářích, pohlédla na sebe, na své bílé šaty s černými stuhami, na drahé vídeňské šaty a připomněla si mrazivě, že je to její svatba, na niž hosté se sjeli, a hrůza pronikla vší její bytostí.

Stará tetka přišla tiše k snoubencům, nahnula čepec plný žlutých stužek mezi jejich hlavy a podávajíc jim zlatník řekla:

„To si vezměte, děťátka, pro štěstí. Uschovejte ho dobře! Ty Blaženko, zašij jej do tohoto váčku se srdcem Pána Ježíše a dobře

jej uschovej! A nesměj se, děvenko, nic se nesměj, nemysli: teta je ze starých dob. Teta je stará a jenom víc ví! Tak, děti, tak!"

Blažena políbila tetinu ruku, vstala a podpírajíc ji dovedla ji na místo.

Když se vrátila, Prokop pošeptal jí, nachyluje se k ní:

„Uschovejte ho, Blaženko; ty ho uschovej!" dodal tiše po chvilce a pozorně, obloukem ze spoda k ní vzhlédl. Po prvé jí řekl „ty".

„Ano, já ho tedy uschovám," mluvila spěšně a zmateně. „Tetička je chudák; je už stará, má podivnosti, nám také přivezla škapulíře!" zamlouvala ve zlých rozpacích první důvěrnou chvíli.

Paní ředitelová, babička nevěstina, povstala a dala znamení k rozchodu.

Blažena vyhledala v zástupu mladého spisovatele.

„Ráda bych s vámi ještě dnes promluvila a požádala vás za vysvětlení!"

Spisovatel se němě uklonil.

Blažena nevěděla, kde mu má určiti schůzku. Všechno bude nevhodné a neslušné. Ale odložiti rozhovor nebylo možno. Zítra byl by již opožděný a nesmyslný.

Nyní byla půlnoc.

„Přijďte za čtvrt hodiny do velkého salonu. Jděte dveřmi z chodby a projděte šatnou!“ určila mu šeptem.

Prokop provlékl ruku pod její paži.

„Ty spíš se mnou v témž pokoji,“ řekl spisovateli jedovatě.

Políbil své nevěstě ruku, usmál se něžně a chvíli otálel, jako by se rozpakoval, má-li ji políbit. Očima ji prosil o dovolení. Ona se odvrátila neznámou silou, ustoupla o krok zpět a zmateně se usmála.

Pak se všichni rozešli. Hovor a kmitavá záře světel rozprchaly se po chodbách a zapadaly odděleně v hostinských pokojích, kde pomalu ztichal hovor, výkřik a smích.

11.

Blažena čekala marně v saloně. Spisovatel nepřišel. Vrátila se do pokoje. Usnula znavená, jako když se nad ní zavře hladina, ale probudila se ráno, sotvaže slunce vyšlo, čímsi zlekána. Něco tísnivého a nepříjemného ji budilo. Představa čehosi velikého, hrozného a neodvolatelného. Všecka se zachvěla v blízké síle těžkopádné všemoci osudové. Jako by se bála a hrozila slunce a světla tohoto dne,

skryla znova tvář do podušek a zaplakala tichými, bezpříčinnými slzami.

Vstala mdlá, oblékla se v ranní šaty, poklekla u okna na nízký taburet, podepřela lokte a sepiala ruce.

Na východě v mlhách stál modravý mrak, který v kouři par podobal se vzdáleným horám.

Obloha osvětlená ve výši stříbřila se a probouzela. Ves s kostelíkem, kde měla být oddána, ležela v kouři par.

V té chvíli, kdy pohlédla k hornatým mračnům, zatřpytilo se v nich a jako když je rozrazí, vynořil se z nich tichý rudý žhavý povrch temného slunce v modravé kovové šedi rozvleklého oblaku.

V kraji se nic nezměnilo. Ale oblaka, rozdělená v zlaté nakupené plástve, ve zvarhaněných, ubíhajících drobných vlnách se zapálila.

Odtržený, osamocený obláček, zbloudilý ve světle modrou bezeskvrnnou pleť vzdušna, zrudnul a prolnul se zlatem.

Slunce vystoupilo celé, nesmírné, rudé, neslo se na pozadí oblačných hor k výši a bledlo. Za několik minut zaleskl se jeho jasem veliký rybník pod zámkem, jako by stálo jen několik mil nad jeho hladinou.

„Jaký to vzchází den, jaké slunce! Poslední den... hranice života... A co pak už čeká člověka velkého?... Jen smrt!" myslila. „Především je nutno, počíti modlitbou nový život, poprositi za požehnání a za posvěcení!" řekla si.

Její rty šeptaly modlitbu, ale mysl k neupoutání těkala po včerejších událostech.

„Proč mne upozorňoval, proč mne varoval a proč nepřišel!"

Pohněvala se na sebe.

„Jsem zbabělá, bojím se života! Jsem pošetilá, domnívám-li se, že bude stále slavnostní. Je třeba bojovati, dobýti si radosti! Ne, na nikoho nedám! Nebudu naslouchati varovným hlasům. Modlitba mne posílila. Budu statečná. Nikoho nezarmoutím."

Kraj její rodný ležel před ní jako květ zrosený po jitru. Otevřela okno. Svěží chlad a vůně ovocná, vůně podzimního sadu jí zavály vstříc. Drahé, k nevyřknutí vzácné připadalo jí všechno. Vůně, před rozloučením v posledních chvílích až bolestná, vůně rodného kraje ji osvěžila. Ulehla ještě na chvíli, jenom na kraj lože a usnula pevně mladým, zdravým spánkem.

V osm hodin přišly ji vzbudit. Oblékly ji do hedvábných šatů, zdobených stříbrem vyšitými kopretinami, všichni nad ní zaplakali,

všichni ji pokřižovali, než ji uvedli do velkého salonu mezi hosty. Rodiče jí požehnali; starý Bělský jí políbil ruku, zaplakal a neurčitě odříkal, že jim žehná i za nebožku matku, a dodal, že Blaženčiným něžným rukám svěřuje osud svého jediného syna. Blažena se chvěla, slibovala cosi v urývaných slovech, ale v kostele odříkala přísahu prostě, jasně. Teprve když přijeli z kostela domů, ujasnila si rozhraní, jež právě minula, a hrůzu toho, že není možno se navrátit, že je nad ní navždy rozhodnuto.

Odpoledne odjela se svým mužem a s jeho příbuznými do nového domova.

12.

Za čtrnáct dní dostali v Zahájí od vdané dcery první list. Všichni se zaradovali. Psala jim podrobně, jaký má byt, jaký nábytek, jaké zařízení, jakou domácnost. Všechen popis týkal se vnějšku. Oni jiného nežádali. Děkovala jim za všechno a napsala, že je šťastna. Tím se pro ni končil život doma, pro ně starost o ni.

Celý týden psala onen list; dal jí mnoho práce. Nemohla psát, co cítila. Nebyli by

ji pochopili. Psala, co viděla. Byla ráda, že jej skončila. Byl prázdný a suchý. Poslala jej proto, že bylo nutno, upokojiti je, ale ještě váhala a rozmýšlela se.

Nový život ji překvapil. Domnívala se, že ji pozvedne a ponese, ale on ji nechal ležet u nějakého zapomenutého dna.

Svému muži nemohla zvyknout. Děsila se, když vcházel, bála se jeho očí, mýdlové vůně jeho rukou a její hlava samovolně ukláněla se nazad, kdykoli ji chtěl políbit. Bylo jí s ním těsno, nevolno, její nádherný byt ověšený perskými koberci zdál se jí býti dusný, nevzdušný, smutný. Věděla, že provdala-li se, nebyla to hra, věděla, že je nutno zpřelámat a zničit tyto nastavené kry ošklivosti a hrůzy. Uvědomovala si všechny příčiny sňatku. Řekla si, že je bohatá, že má nádhernou domácnost, že je svou paní, že žije ve městě, že jsou jí otevřeny společnosti, že dosáhla sňatkem, co od počátku chtěla. Ale smutek nehasl, hrůza neunikala. Nejednou jí bylo smutno k zoufání, prázdno k nevyplnění. Řekla si, že je to stesk po domově. Jen tomu se podivila, že jest jí teskněji, je-li s mužem, než je-li sama.

On ji bavil, vypravoval anekdoty, ale nemluvil šetrně. Před ženou neznal ohledů, opakoval hospodské vtipy, horšil se proto, že se nesměje, zmlkal a zíval.

Blažena v něm nepoznávala pisatele tesknych básnických listů. Hleděla na něj rozevřenýma, udivenýma očima a pátrala. Jeho rušil její pohled, byl mu nemilý, protože byl příliš opravdový.

Dávno před svatbou, od poslední návštěvy Prokopovy Blažena přestala psát deník.

Rodící se myšlenky utvářela jemu v listech. Nyní, kdy srdce její se naplnilo kolísavým svitem, kdy sama sebe přestala chápat, kdy všechno kolem stalo se jí nejasným, vrátila se ke svému důvěrnému sešitku. Psávala celé hodiny.

„Nemohu se zbavit vnitřního smutku, který mě tísní a dusí," psala. „Cítím prázdno v duši, prsa mi cosi svírá. Nechápu, co mi schází. Tesknim a vadnu. Mělo by mi býti dobře a já také v plném uvědomění, rozložím-li celou hru rozumu, vím, že mi dobře je. Ale onoho dusna se přece nezbavuji. Vzpomínám své svatby, vzpomínám všeho, co bylo a co se už nevrátí, a v očích cítím horké slzy pro minulost, cítím, jak stydnou a umrzají v přítomnosti. Bojím se budoucích dní; stůňu v duši. Jako bych zvolna umírala, jako bych schla a denně mizela, klesala k zemi, tak mi je."

Zvítězil Prokop z návštěv, nikoli Prokop z listů. Jako bezvýchodná pěšinka v lese, která

ústí v rokli nebo v houštinách, přestal žíti básnický muž.

Blažena rozpřádala vážné, tiché, vzpomínkové hovory v pološeru, v černé hodince, v pokoji ztemnělém, ve fialové polotmě zářijových podvečerů.

Tím, že opustila domov, že počala žít nový život, prožité dívčí mládí stalo se vzpomínkou.

Vzpomínala a zeptala se muže:

„Máš rád zimu? Zimní večery?"

„Proč pak ne? Jako letní!"

„A tvoje maminka také ti vypravovala pohádky? Nebo chůva? Vzpomínám si, jak jsme byly malinké, Jiřka, Ida a já, a jak jsme vždycky čekaly k večeru v zimě v našem dětském pokoji, až přijde tatínek. Bylo tma, schválně jsme prosily, aby nám nerozsvěcoval, seděly jsme kolem kamen, na koberci. Dívala jsem se do ohně na prolamovaná dvířka. Líbily se mi černé výkresy železných květů na žhavém pozadí.

Nána, naše chůva, seděla na stoličce, držela Jiřinku na klíně, zrudlá září z kamen a vypravovala nám pohádku, stále touž, ale nám se nepřestala líbit; o loupežnících a o zázračném kameni v lese, pod kterým se skrývali. Vždycky volali „Sesáme! Sesáme! Otevři!" Kámen se pozdvihl a všechno bylo smutné a

příšerné. Já jsem potom dlouho do noci na to myslila a chtěla jsem si také sama vymyslit pohádku... Ale tebe to nebaví, ty neposloucháš?" zeptala se, když uslyšela, že Prokop zívá.

Prokop mlčel. Ve tmě neviděla výrazu jeho tváře.

„Posloucháš?" ptala se.

„Hm!" odpověděl on lhostejně a zase mlčel.

Ani ona už nemluvila.

„No, proč pak nemluvíš, snad nevzdoruješ? Co pak mám dělat, když povídáš? Baví mě to, ale pořád to opakovat nemohu!"

Ji mrazilo, ale vypravovala dál. Prokop najednou, nevyčkav konce věty ani konce slova, zeptal se na něco, co ji přesvědčilo, že k tomu došel obloukovitým pochodem myšlenkovým, a počátek jeho našla dávno před tím, než počala hovořit. Připomněla-li, že mu již o určité události vypravovala, nevzpomněl si nikdy a popíral to. Pochopila, že jí naslouchá asi, jako naslouchá ona bzučení mouchy.

V den, kdy odeslala první list rodičům, byla klidná. Uměla se konejšivě klamat. Vymyslila si, že je vším sama vinna, je-li její muž nesdílný, není-li takový jako v listech. Když přišel domů k večeru, uvítala ho s no-

vou svěžestí a vlídností. Přemáhala se. Podařil se jí laskavý tón tak, že sama mu uvěřila.

„Prokope!“ řekla. „Velmi tě prosím, hleď, buď takový, jaký jsi býval v listech, mluv se mnou, jak jsi mi psával. Mně je teskno, že jsi takový, jak jsem ti psala po tvé návštěvě, že to nejsi ty, že polovina tvé bytosti umírá!“

„To žes mi psala?“

„A ty to neviš?“

„Totiž vím, ale zapomněl jsem tak trochu — je to zajisté dávno!“

„Mohli bychom zase všechno si sdělit, všechna hnutí, všechny sny společně žít!“

„Ale, Blaženo, ty zapomínáš, že před svatbou není po svatbě. Nemohu přece obracet očí k nebi. Tys tak trochu přemrštěna, nehněvej se, je to pravda, to si musíš odvykat. Psal jsem, toť se ví, ale byl jsem svobodný, ty také. Na vdanou paní se to ani nesluší, mluvit o takových hloupostech.“

„Tak?“ v ustrnutí zvolala Blažena. „To byly hlouposti, co jsme si psali?“

„Eh, zase se chytej slovíček! Znám lidi; poznal jsem, že máš ráda sentimentální vzdychání, psal jsem ti tedy sentimentálně. Hlouposti to nebyly. Pochopení to bylo, nebo jak tomu říkáš!“

„Tys psal jen proto, abys mně vyhověl, a nikoli protože jsi to cítil?" ptala se ona překvapena a hleděla mu neodvratně ve tvář.

On se zachvěl zlostí, pohodil rukou a chtěl odejít. Zadržela ho.

„Neodcházej," řekla, „odpověz mi."

„Co pak mám odpovědět? Ať řeknu cokoli, všeho se děsíš. Lépe nemluvit!" mrzutě zabručel.

„Vždyť já dnes po prvé se tě na něco ptám, záleží mi na tom, naše listy byly mně svaté a ty se posmíváš!"

„Víš," řekl podrážděně Prokop, „tímhle mě netrap. Nudí mě to. Nejsem žádný mnich, nevím vůbec, co chceš, ani na takové malichernosti nemyslím!"

Blažena se rozplakala.

„Ještě s pláčem začni! Takovou jsem si tě nepředstavoval! To nevíš ani, co takhle v mých očích ztrácíš!" hrubě vykřikl Prokop.

Blažena se zachvěla. Vědomí, že se v ní zklamal, vědomí tím hroznější, že je sama vůči němu pocítila, poranilo ji.

„Ztrácím!" křičela také nějakým cizím hlasem, zavřela oči a stiskla hlavu v dlaních: „Netvářila jsem se jinou! Jsem, jaká jsem! Nesměji se minulému! Nikdo vás nepřemlouval, vaše vina, zklamal-li jste se!"

„To jsou hlouposti!" prohodil Prokop, posadil se do lenošky, ruce maje v kapsách, a počal hvízdat jakýsi pouliční popěvek. Odhodil všechno nepříjemné. Jeho drzá lhostejnost stupňovala její bolest.

„Vy jste strašný!" řekla s opovržením. Oči jí vyschly, ale zrudlá víčka se chvěla. Chtěla promluvit, ale náhle svěsila hlavu, stiskla rty a vyšla do svého pokoje.

„Kam jdeš?" volal za ní Prokop, vyskočil, dostihl ji ve dveřích, chopil ji násilně za ruku a prudce ji strhl do středu pokoje. „Nikam nepůjdeš plakat!" řval zlostně. „Nic jsem ti neudělal. Tady budeš! Hlouposti!"

Nevzpírala se již. Usedla na pohovku se zvrácenou hlavou a oči její svítily opovržením a zoufalstvím. Cítila, že zapadla, cítila hrůzu budoucích dní, délku života, nemožnost vysvobození, a slzy, které plakala, byly hořké a žhavé.

K večeři přišla teta s Marií. Blažena se omyla studenou vodou, ale stopy pláče nezahladila. S mužem před nimi hovořila namáhavě. Když vyšla, aby něco nařídila, slyšela, že se všichni dotazují, co se stalo. Stanula a čekala důvěřivě, že Prokop všechno popře a utají.

Nerozuměla, co jim řekl, ale slyšela tetu, kterak odpovídá jakýmsi propadlým hlasem:

„Tak, to je dobře, nic jí nestrp, synáčku! Přerostla by ti přes hlavu!"

Prokop ještě cosi tiše pronesl.

„I to beztoho! Je poblázněná z těch knih. Dobře já jsem svou Márinku tím nedala trápit. Taky je to jiná holka! Jen že štěstí jsme neměly jakživy. Tak je to. Lepší by byla bývala!"

„Tak!" pomyslila si Blažena. „On mě udává!" A rty její se složily v rozryvný úsměv nad náhlým objevením nečekaných poznání. „Upadla jsem!" prošlo jí myslí. Vyvolala si obrázek z bible: milosrdného Samaritána.

„Ano. Upadl mezi lotry!" čtla v paměti a zhrozila se. Cizí, opuštěná, osamělá byla mezi nimi. Spojení, jehož nemohla nalézti mezi sebou a mužem, najednou se objevilo mezi ním a jeho příbuznými. Byl to uzavřený kruh; oni si byli blízci a ona stála mimo a sama. Bylo jí jasno, že se nemůže připojit k onomu kruhu, že on musí se oddělit, chtít se s ní setkat, že shody jinak nedosáhne.

Roztržka se na venek urovnala bez dorozumění.

Přešlo se přes ni před hosty k dennímu pořádku. O ráně se nemluvilo, ale ona pálila otevřena a ničím nehojena.

Teta a Marie přicházely často, všechno zprohlížely, zobracely, o každém prášku vě-

děly, všechny stuhy jejího obleku pomnuly, všechno posoudily a odsoudily.

„Na venku," pyšně říkala Marie, „na venku není možno pořídit něco vkusného!"

„Ale vždyť mé šaty jsou z Vídně!"

„To nevadí. Jsou šity podle nařízení a to je venkovské! Já vím, kolik asi peněz stála tvá výbava! Chtěla bych za ně pořídit jiné věci. To by svět koukal, jaká bych byla fešná mladá paní!"

Její matka tála při těchto slovech. Přecházela však vždy od pýchy ve smutek.

„Ale kde pak ty, má chudinko! Nám nedal Pánbůh štěstí. Já říkám, kdybychom alespoň vyhrály, co bych já ti všechno koupila!" řekla a rozplakala se.

Blažena nedovedla postaviti se nad ně, protože v muži neměla opory. Všechno ji bolelo, každá poznámka ji rozrývala, ale neměla síly jim odpověděti, neměla síly se vzpřímit pod jejich tlakem. Klesala pod ním, bála se jich a rozčilovala se.

Otec její odevzdal Prokopovi celé její věno. Jí se nedostalo do ruky ničeho.

Snad se Marie a teta nedověděly, kolik dostala, nikdy se po tom nedotazovaly, ale chovaly se k Blaženě jako k vetřelkyni, která byla přijata do rodiny z milosti. Jako všechny omezené ženy chopily se nějaké nepravděpo-

dobnosti, vemluvily se v ni, uvěřily a stavěly na ní.

Protože mluvily jen v narážkách, Blažena nemohla jim nic vysvětlit. Čekala, že přijde chvíle, kdy se dohovoří, kdy se zjeví prostá pravda, ale zatím trpěla a klesala, a co bylo nejhoršího, ztratila víru v sebe, přestala na sebe pohlížet vlastníma očima, uvěřila, že se muž v ní zklamal, že je směšná, přemrštěná, ubohá a venkovsky nemotorná, jak jí dokazovala Marie. Bála se i muže, nesoudila ho již, ale všechen zřetel obrátila k sobě samé a zhrozila se, jaká je nicotná a nevhodná žena. Život jí netěšil, domácnost ji mrzela, knih nečtla, myšlenky její nenesly se k nijaké záhadě, k nijakému řešení jako dříve. Všechny vinuly se od urážky tetiny k pohrdání Prokopovu. Ve všem hledala pokořující smysl, všechno bylo dusivé a bezvýsledné.

„Zhloupla jsem, děsně jsem zhloupla!" říkala si a děsila se zevšednění pro celou budoucnost. Všechny dívčí touhy umlkly a zanikly v houštinách, v nichž ztichl produševněný smutek Prokopových listů. Nařizovala služkám denní práci, dělala jídelní lístek a dohlížela ustrašena, není-li někde prášku nebo smeti, aby jí to Marie nevyčtla, stávala se mdlou, chorou, vším unavenou, vším poděšenou. Jedla málo a s nechutí. Chudokrevněla.

Prokopa se bála od hrozné chvíle, kdy jí hodil jako předmětem do středu pokoje, kdy na ni křičel se zlým výrazem obličeje, a nikdy ho sama důvěrně neoslovila. Byl k ní od té doby shovívavě vlídný a hleděl s jakousi utajenou radostí. „Zkrotil jsem tě!“ smálo se vyzývavě v jeho očích. A za tu svou nadvládu zacházel s ní stále pánovitěji jako s koupeným předmětem.

13.

Mladý spisovatel navštěvoval je často. Přicházel k obědu nebo k večeři, kdy byl pozván.

Mluvil tiše, mnul si ruce pod stolem a hleděl si mnoho domácí paní. Vypravoval o rodinách, kde byl včera, kde předevčírem u oběda, a horšil se na poměry v Čechách; odsuzoval a kácel všechny známé slavené autory, vymýšlel si, kde co opsali, nadával, říkal, že to všechno skončí a potom on že bude diktovat.

„Je to všechno jen podvod! Hrozné bude jejich stáří, až my to všechno objevíme!“ mluvil revolučně. „Roztahují se po časopisech, tisknou práce v celém ročníku! A nás od-

strkují, ubíjejí!" horlil, ale sám nic nepracoval.

V úřadě za několik set trávit dopoledne bylo pod jeho důstojností, psát, prozradit veliké myšlenky, které svírala jeho lebka, v takových šosáckých poměrech bylo pod jeho ctí.

Proto a snad ještě z jiné příčiny nepracoval nic. Chodil na obědy k bohatým lidem, přijímal dary a půjčky a byl živ ze dne na den. Ústy podvracel společnost, všechno od ní přijímal a sám rukou ani nehnul.

Asi týden po manželském výstupu přišel k Bělským k obědu; usedl do lenošky v jídelně a četl noviny.

Paní přišla za chvíli v šedomodrých kvítkovaných šatech. Její vlasy byly hladce sčesány a tvář ubledlá a mdlá, smutně zkušená. Uvítala ho a zeptala se, jak se mu vede, usmála se laskavě, ale studeně, podala mu ruku.

Byli po prvé o samotě od jejího večera předsvatebního. Prokop si nepřál, aby spisovatel přicházel dříve než on, a aby se domlouvali s Blaženou.

Hovořili chvíli v tápavých větách, mluvili o zdraví a o počasí, cítili, že cosi nepříjemného obcházejí a oba současně odhodlali se promluvit.

„Jsem vám povinen vysvětliti..." počal.

„Právě jsem se vás chtěla zeptati..." vpadla mu před tím připravenou větou do řeči.

„...proč jsem nepřišel v noci před vaší svatbou do salonu!" pokračoval.

Bylo to prosté. Prokop zaslechl jejich rozmluvu, vlékl ho za sebou do hostinského pokoje, uzamkl, vstrčil klíč do kapsy a nevydal ho ani na prosby ani na hrozby.

Blažena se zachvěla. Bylo jí zamlčeno klíčové tajemství. Kdykoli si to připomněla, střídaly se v ní lítost se zbabělým uspokojením, že ho nezvěděla.

Rozmýšlela se, má-li nyní v první nebezpečné chvíli vylomiti zakázané dveře třináctého pokoje. A dříve než se odhodlala, mimo předsevzetí smekla se jí se rtů otázka:

„Povězte mi nyní, co jste mi tehda napověděl a čeho jste nepřišel vysvětlit..."

Spisovatel ukryl čelo v dlaních a nedal si pohlédnouti do očí.

„Co jsem vám tehdy napověděl," mluvil zespoda, „nebylo souzeno, abych dořekl. Tehda všechno, co bylo ve mně dobrého, vyvřelo ze mne, tehda byl jsem na chvíli jasně čestným člověkem. Tehda bych vám byl rád řekl několik vět, jimiž bych snad byl proměnil vaši cestu životní. Není mou vinou, že mne jako blázna odvedli a uzamkli!"

„A dnes — dnes, kdy je vám svobodno promluviti, dnes mi nepovíte těch několik vět?" řekla Blažena zbavená již tísně a toužící po čistotě třeba nejstrašnější pravdy.

„Dnes? Jaký by to mělo smysl! Dnes jste tam, kam jste se toužila dostat, na vašem životě nedá se nic měnit!" řekl spisovatel s chladnou ukrutností.

„Je tedy pozdě..." pochopila.

„Je pozdě!..." opakoval.

Neusilovala o jeho doznání. Tolik odvahy neměla, aby toužila zvěděti to, co bylo pozdě zvěděti, to, co by bylo nic nerozřešilo, ale pomátlo a snad doničilo. Její neumrtvené naděje se nyní zastřely před pravdou hustými clonami.

Kdyby byla bývala poučena včas, neseděla by asi nyní zde a nebyla ženou Prokopa Bělského.

Prokop přišel z pisárny pozdě; zamračil se, když viděl ženu ve společnosti přítelově. Nepřál si jejich s b l í ž e n í. Blažena čekala, že řekne něco mrzutého. On však k jejímu podivu se přívětivě usmál, políbil jí ruku a pozdravil spisovatele.

„A co ty," řekl lehce, „co tys dnes přišel tak záhy? Vždyť víš, v kolik hodin chodím domů!"

Spisovatel porozuměl narážce, ale nedal se másti.

„Byl jsem u Skuherské," řekl potměšile. „Přišel tam ten její nový známý, Vlach, doktor, nerozumí ani slova česky. Řekla mi, abych šel a nepřekážel, ale řekla to tak líbezně, že si ten Italián jistě myslil, že mě zve na večeři!"

Prokop na přítele nepohlédnuv vzal noviny, usedl a jal se čísti.

Spisovatel kýval sebou a usmíval se. „Ptal jsi se, proč jsem přišel dřív. Nu proto!"

„Abych nezapomněl," začal za chvíli, „vzkazuje ti, že ti chtěla už psát, proč ji zanedbáváš, žes tam ještě nebyl..."

„Vždyť já o ní vím!" přerušil ho zlostně Prokop.

„... s milostpaní!" dodal spisovatel zlomyslně.

„No, se ženou tam půjdeme!" usmířeně odpověděl Prokop.

„Skuherská! Je to ta herečka, o které jsi mi povídal?" zeptala se Blažena.

„Ano, ta! Musíme tam konečně. Poslala mi k svatbě ty polychromované sochy a já jsem jí ještě ani osobně nepoděkoval, ani jí ženy nepředstavil!"

„Ty tam opravdu povezeš milostpaní?" optal se uděšeně spisovatel.

Prokop se rozzlobil.

„Nechápu tě dnes!“ řekl. „To je moje věc, kam svou ženu uvedu!“

„Já myslím, že jsem ti nic nepředpisoval!“ klidně mu odpověděl spisovatel, obrátiv se k udivené Blaženě, a vysvětlil jí:

„To tak mezi kamarády, promiňte mi, milostivá paní!“ řekl, ale jeho tvář rozšklebila se ostrým, vráscitým smíchem.

Když po obědě odešel, Prokop řekl ženě:

„Nesluší se na tebe, abys ty, vdaná paní, byla s ním o samotě. Mně je už celkem jeho společnost odporná!“

„Tak ho nezvi. Přijde-li, musím ho uvítat!“

„Ty jako vdaná paní dej přece na sobě záležet. To je marné! To jsou nemravní lidé, ty nevíš, jaký vedou život. A takhle párkrát by se to opakovalo a hnedle by o tobě mluvili!“

„A co by mohl kdo mluvit?“ podivila se Blažena a její oči ustrnulé tkvěly na mužově tváři.

„Neznáš lidí! To je to. Kdybys věděla, kolik je v městě špatností, jaké jsou zde poměry, jaké jsou zde paničky! To je to, že mají skoro všechny pokaženou pověst. Kolik pak je jich tu, aby neměly domácího přítele. A mladí muži se jich drží, protože je to laciné a pohodlné. A lidé jsou tomu už tak

zvyklí, že to řeknou o každé a při nejmenší příležitosti!"

„A o mně by tak mohli mluvit? Proč, když to není pravda?"

„Jsi ty naivní! No uvidíš, až to tu seznáš! A připrav se, zítra o dvanácté přijedu pro tebe. Oblec se pěkně, ať vynikneš. Povezu tě k slavné Skuherské!"

Druhý den o dvanácté vezl Prokop svou mladou ženu k herečce Skuherské.

14.

Skuherská byla vdaná, ale nežila s mužem. Byla krásná, temnovlasá žena, měla silnou vůli, nesmírnou touhu ukazovat se. Chodila v nápadných, drahých šatech, vládla svým okolím, prahla po obdivu, chtěla mnoho lásky, ale sama jí nedovedla dát. Byla domýšlivá, neskromná, nešla nikdy oklikou, nýbrž čelem zeď prorážela, neznala ohledů, milovala jen sebe, srovnávala se s krásnými sochami a nesnesla jiné ženy vedle sebe. Dovedla žít hrdě v chudobě, ale jen proto, aby dosáhla postavení a jmění, nedovedla nic konati bez bombastu. Uměla zajímavě stonat, zoufale chránit svou krásu a měla strach, že zesílí.

Skuherská bývala chudá, provdala se za do-

bréhо člověka, který měl nevelký, stálý roční příjem. Jí to nestačilo. Vyniknout nebylo čím ani kde. Neustále se něčeho nedostávalo, jí bylo trapno a nudno. Záviděla bohatství bohatým a vlivnost mocným. Přítel jejího muže půjčil jim několik set zlatých, chodil pak do jejich domácnosti a zamiloval si ji. Byl bohatý člověk, uměl krásně hovořit a získal si ji snadno. Odešla s ním do Prahy, ale poněvadž jí do společnosti uvésti nemohl a jí nikde nebylo možno uplatnit se, ukázat drahé toalety a velkolepou krásu, šla k divadlu.

Později, když se jí přesytil, její přítel odjel do světa a zanechal jí nějaké jmění. Ona se rychle potěšila. Získala si veliký kruh známých, měla mnoho přátel a vždycky jednoho úhlavního, bohatého, jehož si předcházela a který platil její účty.

Prokop vezl k ní ženu a romantický dar: koš květin s bílou holubicí, držící stuhy v zobáku.

Blaženě bylo poněkud nepříjemno. Byla to první návštěva, vstupovala jí do světa; o Skuherské slyšela od svého muže mnoho chvály; domnívala se, že je to dáma z velkého světa, a proto byla nejista.

Služka, asi třicetiletá, od pih rezavá ve tváři, sdělila, že milostpaní je doma, že právě přijela ze zkoušky.

„Ohlas mě a mou choť," řekl jí Prokop.

„Prosím, to snad není třeba, milostpán může vždycky, vždyť jsem ho ještě nikdy neohlašovala," odpověděla důvěrně služka a nehnula se.

Prokop jí nařídil znova a velel, aby pak sešla dolů do vozu pro květiny.

Služka uposlechla, uvedla je do salonu, vrátila se jim říci, že milostpaní prosí, aby posečkali, že přijde ihned, a odešla pro květiny.

Salon byl rudý, přeplněný nábytkem a tretkami, patrně drahými dary, ale tak různého původu, slohu a vkusu, že připomínal obchod galanterní. Japonské vázy, rokokové žardiniery, polychromovaná poprsí černochů, zlacené koše s umělými květinami, stolečky s hedvábnými třásněmi, potažené plyšem, marocké záclony, perské koberce, národní vyšívání, starožitné skříně vykládané perletí, rudá plyšová křesla a bez počtu zavěšených stuh se jmény a s věnováním, odepiatých od vyhozených kytic plnilo k nemilému těsnu salon. Za půl hodiny v tichu cizího bytu kolikrát prodloužené přišla Skuherská, žena asi třicetiletá, vysoká, černovlasá, pečlivě nakadeřená, s olivovou, krásně připravenou pletí, s ostře nakresleným obočím.

Byla oděna v bílou hedvábnou, šeříkovými květy pomalovanou sukni s vlečkou a v průsvitný řasnatý krajkový kabátek z valenciennských krajek a vložek. Její oblá plná ramena, vysoké poprsí i paže prokmitaly růžově pod pavučinami krajek. Snad byl kabátek z poloviny podšit růžovým hedvábím barvy tělové, ale bylo to tak důmyslně zařízeno, že nebylo znát, kde přestává pleť a kde počíná se hedvábí.

Přešla ostře salon, trochu mužsky se uklonila, podala jim obě ruce a mluvila hned, prostě, jako by je teprve před chvílí byla opustila.

„Odpusťte!" řekla silným altem, „odpusťte, že vás přijímám v nedbalkách, přišla jsem unavena ze zkoušky a nečekala jsem, že někdo přijde! Nedívejte se na mne!" řekla pak Prokopovi, který s ní očí nespouštěl. Představil jí svou bledou, světlovlasou ženu, která vedle nádherného hereččina zjevu zanikala.

Obrácenou dlaní ukázala Blaženě na levou stranu pohovky, sama usedla na pravou, položila hlavu na opěradlo, přivřela víčka, zkřížila nohy v hedvábných, černých, zlatem vyšívaných punčochách, pohodila oblou bradou a důvěrně velela Prokopovi:

„Nu, co vy stojíte! Mám vás snad zvlášť prosit?"

„Ne! Ale dovolte dřív, abych vám poděkoval...“ počal Prokop. Ona ho přerušila, zablýskala ohromnýma, kulatýma očima, pohodila rukou, netrpělivě se pohnula a řekla, jako by ptáka nebo kočku odháněla:

„Vša!“

Prokop se usmál, usedl a oba počali hovor jen jim oběma přístupný, nedávno někdy započatý a nedokončený. Mluvila s ním ne jako s dobrým známým, nýbrž jako s člověkem s nímž byla důvěrná, jehož ovládly její smysly a zotročila její krása.

K Blaženě se obrátila skoro zády, neoslovila jí, ani nedala příležitosti, aby se účastnila hovoru, přehlédla ji tak, jako by jí nebyl muž ani představil. Blažena hleděla neodvratně na její ušlechtilý profil, na její husté temné řasy, na krásné oblé tváře beze stínu a beze světla, pokryté lehounkým chmýřím jako merunky a všecka ponořena v toto pozorování nevnímala její výrazné netečnosti jako pokoření nebo urážku.

Služka vešla do salonu v neuctivé prostotě, jaká je možna jen v domácnosti, kde se nelze obejít bez její důvěry, kde je do všeho zasvěcena, kde si ji paní kupuje penězi a dary, aby jí nesoudila, ani nepomlouvala, a musí od ní snésti i neuctivou poznámku i trochu nadvlády. Přinesla koš s květinami, prohlížela

jej cestou a na znamení libosti si pomlaskávala, jako by byla v saloně sama.

„Od koho?" otázala se jí paní, přerušujíc rozmluvu.

Služka hodila hlavou v tu stranu, kde seděl Prokop, postavila koš vedle pohovky, pohladila holubici po křídlech a vzdálila se.

„Vy jste nenapravitelný!" řekla paní Skuherská, když služka vyšla.

On se zdvořile poklonil a tiše pronesl:

„Vždycky vám oddaný!"

„Ano, co jsem vám chtěla říci," řekla Skuherská. „Jste zaměstnán dnes večer? Mám tu jistou záležitost obchodní, všechno pomatené, ostatně vy víte, jsou to nepříjemné věci, přijďte mi pomoci to trochu urovnat!"

„Ano, s největší radostí!" odpověděl Prokop, zazářil, jako by se mu před ženou dostalo jakéhosi vyznamenání.

Služka přišla oznámit novou návštěvu.

Herečka propustila své staré hosty milostivě jako královna, Blaženě podala ruku, ale nepohlédla již na ni.

Ve dveřích potkali nové hosty, a nežli vyšli druhým pokojem, uslyšeli, kterak paní domu se omlouvá, že je přijímá v nedbalkách. A zatím jen služka její věděla, kolik daly práce tyto nedbalky, aby tak nedbale vypadaly.

„Jaká je krásná!“ řekla o ní Blažena svému muži. „Nikdy jsem neviděla nic krásnějšího!“

Prokop se blaženě usmíval.

„Říkal jsem ti to! Je to zvláštní ženská! Má své způsoby, je jiná než všechny, a proto ji tolik pomlouvají. Ale ona si z toho mnoho nedělá. Čím výše je člověk postaven, říká, tím více větrům je vydán!“

„Ale na mne nemluvila!“

„To ona tak než se seznámí!“

„Ne, mně se zdálo, že mnou pohrdá, já nevím, snad jsem ustrašena, ale zdá se mi to opravdu!“

„Tys dětina! Je to umělkyně. Má jiné způsoby!“

„A ty tam půjdeš dnes večer?“

„Prosím tě, musím! Bylo těžko odříci, když nám poslala tak drahý svatební dar!“

„Já nic nenamítám, ale jen to je mi divné, že mne nepozvala. Cítím to, špatný dojem jsem asi na ni udělala!“

„Ale jdi, dětino, nemyslila na to, když přišli ti noví hosté! Zapomněla, jistě zapomněla!“

Večer Prokop povečeřel v chvatu, s Blaženou promluvil spěšně několik slov; co nejchvatněji odebral se ke Skuherské v černých šatech a v bílém nákrčníku a přijel ně-

kdy k ránu. Blažena ho neslyšela, ani se ho ráno nezeptala, kdy se vrátil. On sám u oběda jí vypravoval nadmíru laskavě, jak se výtečně bavil, kdo byl ještě pozván u Skuherské na čaj. Večer přinesl své ženě květiny, byl pozorný, ptal se jí, není-li smutná, nestýská-li se jí a nepřeje-li si nějakých knih. Ona se zaradovala, poděkovala mu, ale radost jen prchavě jako mimo okna nesené světlo ozářila její tvář.

„Blaženko!" zavolal najednou Prokop, vstal, pohladil ji po vlasech a hlasem něžným se jí otázal:

„Nehněváš se, viď, za to malé nedorozumění! Vždyť to bylo jen tak, já nic tím nemyslil — věř! Já ti nepsal smutně jen proto, že to máš ráda. Stýskalo se mi, bylo mi smutno opravdu!"

„Jaký je to dnes!" myslila si Blažena. „Co se s ním stalo?" A vděčnost cítila k němu za každé slovo. Myšlenka, že jí psal listy jen tak z vypočítavosti, jí promučila duši. Neměla již, u čeho by spočinula. Tím, že to opravil, odvolal, jako by jí všecku sílu vrátil.

„Víš, já jsem prudký člověk, ale mám dobré srdce. To je moje vada, že nedovedu říci, co si myslím. Napíšu to, ale povědět toho nedovedu. Mne to bolí, že jsem ti ublížil!"

„Děkuji ti!“ hovořila Blažena, zasmála se a řekla: „Proč jsi mi to už neřekl dřív! Já se mnoho trápila!“

„Ale jdi, jdi, ty dětinko moje! Neznáš mne, to je to! Jsem hrdý, styděl jsem se přiznat!“

„Já jsem byla vším vinna, já vím, odpusť mi, i já ti budu již jinak rozumět!“ v šťastném smíchu a v slzách odpovídala Blažena.

Do pokoje vešla panská a vyřizovala, že tu byl Antonín se ptát, má-li dříve dovézt starého pána do klubu, že je k němu objednán na osm hodin, nebo má-li posečkat?

„Ne, ne, ne!“ rozkázal Prokop. „Přijdu ihned!“

„Ty odjedeš?“ podivila se Blažena.

„Ano, musím! Vždyť jsem ti povídal, že přišli včera ke Skuherské hosté, a tak jsme se ani k práci nedostali; prosila mě, abych přišel dnes!“ řekl. Zrak jeho těkavě přelétl komnatu a vyhnul se jejímu pohledu. „Musím, nemohl jsem odříci, ty se nehněváš, že?“

„Ach ne, nehněvám!“ odpověděla Blažena zase umdleně. „Chtěla jsem se jen ptát, mluvili-li jste o mně? Viď, řekni, že se jí zdám hloupá, že mnou pohrdá!“

„Zase něco dětinského. Naopak, líbíš se jí!“

„Říkala něco? Co? Povez!“

„Co říkala, nevím, na slova se nepamatuji!“ odpověděl ledabyle Prokop, prohledávaje ve spěchu kapsy. „Musím už, máš tu snad co číst! A zítra ti přinesu knihy, které si přeješ. ‚Králickou bibli a Hamleta‘, jsi řekla. Dobře, vidíš, jak se pamatuji! Pa!“ řekl pak, ve spěchu jí políbil na dálku konečky prstů, ani k ní nevzhlédl a odešel. Jí se nechtělo poddati se bolesti. Upokojila se omluvou Prokopovou i tím, že uznal svou vinu, vzala knihu a večtla se v cizí osudové děje.

15.

Druhý den dostala darem knihy v nádherné vazbě a malou perlovou sponu. Prokop zůstal večer doma, ale byl neklidný. Nemohl setrvati na místě, odpovídal roztržitě, přecházel a pohvizdoval si. Bylo zřejmo, že jeho minulý život ho zase zachytil bývalou silou a že se mu dnes vzpírá. Byl to také jediný pokus. Příští večer byl odhodlán nemučiti se již. Jako by cosi tíživého odhodil, řekl ženě, že odchází, neřekl kam a rozloučil se s ní bez vytáček. Ona se nezeptala, protože jeho pohled jako pevné hradby zakazoval každou otázku. Jen z toho, že někdy odcházel

v salonních šatech, soudila, že jde zase ke Skuherské. Tím se nově proměnil její život. Osamotněla zcela, protože ani v poledne nemohla s mužem mluvit prostě. Jeho utajeně prožité večery přinesly napětí, zdálo se, že při nejmenším nárazu se všechno poplašně rozechvěje. On přelomil, jak říkal, předsudek. Namluvil si, že povinnosti k ženě jsou pošetilé přežitky z měšťácké morálky. S počátku ji chlácholil vlídnými slovy a dárky, ale pak si rozmyslil, že je to zbytečné, on že se zotročit nedá, a byl připraven vyjasniti jí svoje stanovisko, až by po prvé zabouřila.

Blažena tušila, že nynější neurčité poměry pak rázem se promění, že nebude nápravy, že zbude jen studené, neodvolatelné zlo. Proto nepřerušila mrtvého předbouřkového ticha vážnou, vrývající se otázkou.

Zapřádala bezbarvý hovor, nikoli pro touhu po odpovědi, ale pro hrůzu bezbarvého ticha vzrůstajícího mezi dvěma bytostmi v téže síni.

Mimo mírné, nahodilé zazvonění příboru a skla nic neroztrhlo napiatého mlčení.

„Proč nemluvíš?" optala se jednou tiše a bojácně a chvějně čekala na odpověď.

„A co zas chceš?" vykřikl on drsně. „Co to máš za povahu? Odvykej si to! Jak mohu mluvit, když jím!"

„Dobře," myslila si Blažena, „než počal jísti, nemluvil, a až dojí, odejde!" Toužíc přesvědčiti ho, řekla:

„Nehněvej se! Vždyť jsem tě po celý den neviděla! Ráda bych slyšela aspoň několik slov!"

Ne již podrážděně, ale zlostně odpověděl:

„Až dojím, budu mluvit! To je nápad! Chce, abych mluvil, když jím! Což celý účel života je jen mluvit?"

Blažena umlkla. Cítila, ať by řekla cokoli, všechno že by přijal tímže způsobem a vždycky by se snažil ji urazit. A opět naslouchala jen šumivému tichu, šplouchání rtů a zvonění sklenice. Bála se k němu vzhlédnout, ale i tak viděla, že jí úmyslně zvolna, že klade do úst nepatrná sousta, aby nebyl nucen mluvit. Sotvaže dojedl, vstal, přešel po jídelně, postavil se před zrcadlo, a jako by mu na oku cosi vadilo, dlouho, se vší pozorností je prohlížel. Pak obrátil se spěšně na podpatku, vyšel, převlékl se a když se vrátil a loučil se ženou, řekl s klidem, jímž snažil se ji přesvědčit, že vzniká jen nesmírnou ušlechtilostí jeho povahy, kterou vítězí nad jejím malicherným předrážděním:

„Byl bych dnes zůstal doma. Ale ty dovedeš tak pokazit náladu, že se musím jít někam rozveselit!"

Blažena snažila se hovořiti pevným hlasem, aby neměl příčiny tázati se, vyčítati a vůbec i jen o chvíli déle setrvati, nežli chtěl. „S Bohem!“ řekla statečně, nevzhlížejíc k němu a čekala, až se vzdálí, jako děti ve škole čekávají, až odejde inspektor.

„Ano, ano!“ promluvil on doslovem k minulému výstupu. „Musíš si to odvykat. Jsi žena. A žena má být pokorná, má chápat, že muž je za den prací unaven, a nemá ho rozčilovat! Pá! No!“ řekl pozvedaje její hlavu. „Ani hubičku mi nedáš?“

„Jdi!“ řekla Blažena, vzdorně zaťala zuby v dolejší ret. Hlas její se lámal odporem.

Prokop nevycítil, kolik se smísilo v tom zvuku bezradného zoufání.

„Jak chceš! Prosit nebudu!“ pravil a odešel.

Když zaslechla, že dveře předsíně zabouchly a že se již neotvírají, tiše usedla, položila hlavu na loket a přemítala. Slzy se jí draly k očím. Uvědomila si, že zase jako žhavý déšť ji zatopí, že jim nebude konce a že marně pro ztracené a nenapravitelné bude plakat. Řekla si tvrdě.

„K čemu?“

Potlačila slzy, bolest rozehnala. V očích se jí ztemnilo a světla v nich kruhově hrála, vířila a tanečně se mísila. Jiný svět, jiná

hmota, jiné hvězdy. Barvy byly ostré, polité vnitřním sluncem.

Pozvedla hlavu, otevřela oči a ulekla se prázdna. Před rozdrážděným zrakem kmitaly se jen světelné body jako rozžaté svíce na vzdáleném oltáři. Myšlenky a vzpomínky jako předměty v bytě vodou zatopeném narazily o stěnu.

„Ne!" promluvila a znova rozehnala bolest, rozplašila vzpomínky na starý domov a dojmy z nového života, přejela si rukou vyhublé tváře, sevřela v dlaních průsvitně bílé skráně a jala se čísti rychle ze středu knihy, aby nebyla nucena navíjeti pásem dějových, aby zachytila rychle nějakou představu, která by ji odvedla všemu, co žila, nač s hrůzou myslila, uvedla ji v neznámé, strhující děje.

Písmena, jako gotické klenbičky nad portálem zdála se, že se prodlužují a stávají pohyblivými.

Čtla rozmluvu jakousi:

„Já beztoho nejím masa!"

„Zato však mají znamenité ryby."

„Ani ryb nejím!"

„Jak, ani ryb nejíte? Proč?"

„A kdo to psal?" myslila. „K čemu? Jaký je v tom smysl?"

A myšlenky se vrátily, nalily se životem a

zazněly jeho dutými ozvěnami. Tento hovor o pokrmech připomněl jí její rozmluvu s mužem u oběda:

„Je to dobré, není to dobré! Méně mastné, víc pečené! Polévka dlouho stála, svítky jsou napité!"

„Ano, jiného si nemáme co říci!" šeptaly její rty. „Kde to jsem? Co se to se mnou stalo? Tam, kde jsem být nechtěla. Jak jsem si všechno jinak představovala! Co jsem zářivého viděla! Jaká nekonečná byla moje pošetilost! A teď? Kéž by se vytvořila alespoň zdvořilá lhostejnost! Jen ne hádky a křiky!"

Pak, zatopená bolestí, ovinutá jí jako tonoucí ve vodních lepkavých travách, jako by z nedobrého sna procitla, rozbírala a snažila se rozeznat, je-li život tak krutý, jak se jí ve stlumených snech zdálo. Vědomí, že je sama, že nikdo nepřijde, kdo by ji rušil, že celý večer jest její, jen to vědomí, že muž se nevrátí, bylo jí příjemné. Hrozila se špinavě lesklých, chtivých očí, hrozila se té tváře bez výrazu a bez myšlenky, parfumovaných prstů, které ji hladily v prázdné rozkoši, jako kdyby byla salonní pes s blankytnou stuhou kolem krku, muže, který na ni nemyslil, který věděl jen, že má tělo, bílou, lesklou pleť. Hrozila se jeho pohledu, který jí mluvil o krá-

se, rtů, které šeptaly: „Venuše! Jako Venuše!“, prstů, které se zaryly v její paže, polootevřených, chtivě dýchajících úst, naběhlých žil na skráních.

„Zanech mě! Odejdi! Hnusno, hnusno!“ vykřikla před touto vzrůstající příšerou.

„A co mě čeká? Jaká je zde možna náprava? Kdy a jak skončí se ta muka?“ ptala se. „Nechce vidět, přehlíží, že trpím, že teskním, že chci, aby na mne někdo myslil. Uzavírá se přede mnou. Nestojí o pochopení, o souzvuk duše. Jsem mu hmotou a jsem vinna, že mu nedovedu být ničím vyšším? Jsem tím vinna já? Jsem bídná, ztracená, že jsem mohla až sem dospět,“ mluvila. Víčka měla stisknuta, těžké a horké slzy prodíraly se pod nimi. Vzala bezvědomě předmět nějaký do ruky, knihu neb ubrousek. Jakmile si uvědomila, co drží v ruce, odložila to hněvně, vztáhla ruce v prázdno s prsty poplašeně se chvějícími, jako by rozháněla tmu. Udýchaně rozšířenými chřípěmi ssála vzduch, jeho vůni, složení. Chtěla se přesvědčit, je-li pravda, že není doma v tichém zámku, že tu nepáchne levandule, kafr a sušené růže, že skutečně je v tom těžkém ovzduší, kde dýchá nový masivní nábytek, kde je všechno napojeno opoponaxem, zamilovanou voňavkou jejího muže.

V teplém dusnu nástěnných koberců znova, stokrát vstávaly příšery jeho tváře, vášní proměněné.

Bála se rozevříti oči, bála se přesvědčiti, že není ve svém pokoji se žlutým nábytkem po babičce, s modrými květovanými záclonami, s vykládaným prádelníkem, kde měla složeny všechny nedrahé dárky k jmeninám za léta nastřádané, svaté obrázky od prvního přijímání a biřmování a podobizny všech učitelek, sester i rodičů a pak růžovou lesklou stuhu, kterou měla na krku ve venkovském plesu. Bála se otevříti oči, aby neviděla těžkého, bohatě řezaného nábytku, mdlých perských koberců, čínské zástěny se zlatými, na černé půdě vyšitými ptáky, spřátelenými s jejími vbodanými, nebolestnými pohledy, zlacené lampy s rudým stinidlem, která polévala vzdušnými požáry stěnu nad jejím psacím stolem a v bílém rámu zavěšené Prokopovy podobizny z dob dětství.

Vyvolávala si domov, jeho zneuznanou krásu, zbožné jeho ticho, lesní, křovinný, potoční ráj.

Ale jeho vzpomínkové šumění zaniklo v hrubém hřmotu pokaženého života, oddaného nemilému muži.

16.

Bylo čtvrt na devět, když uslyšela zvonění. Přišel tchán. Dověděl se od kočího, že odvezl Prokopa.

„Nejel jsem do klubu a jdu tě navštívit, když se ti muž toulá!“ dokončil své vysvětlení, proč přichází. Zdlouha, významně přitiskl její ruku ke rtům, ke svislým bílým knírům a zahleděl se na ni nehybným dobývačným pohledem.

Blažena nevěděla jistě, co mluví ty oči, ale bylo jí nevolno. Připomínaly jí zlostná vidění. Odtáhla ruku, vyzvala ho, aby se posadil do lenošky ke kamnům, a spěšně, aby nemohl vyptávati se a děsiti se její přepadlé tváře a zanícených očí, zeptala se ho, jak se mu vede.

„Což mně starému, ale tobě jak se vede, má holubičko?“ odpověděl Bělský, zavedl ji ke světlu, pozvedl její hlavu a pohleděl jí vtíravě do sklopených očí, zasmál se, jako by byl cosi radostného shledal, dovedl ji k pohovce a těžce ohýbaje dnavá kolena, posadil ji, stáhl ji vedle sebe, objal ji kolem pasu a pohleděl jí chtivě do očí, zadýchal v její tváře horkým dechem nasyceným vůní požitého likéru. Jeho obličej se rděl a měnil a dmul jako dětský červený balonek, oči se zavěsily

upiatě a nehybně na její tvář, ruka se vrývala v její paže. Všechno odehrávalo se beze slova v nehybném tichu.

Blažena hleděla zpytavě do jeho tváře a čekala, že se změní. Náhle pootevřely se jeho zduřené rty, jizva pod okem zmodrala, stařecké skráně naběhly žilami a oči mlsně zajiskřily se pod mdlým povrchem.

„Co chceš?" vykřikla a odklonila se v hrůze. „Co je ti? Jak to hledíš?"

Hlas její zaplál rozhořeně, oči se zjasnily a prsty volné ruky obranně a zděšeně odstrčily jeho tvář, aby zakryly známý, v stařecké tváři ještě nižší a odpornější výraz.

Stařec se vzpamatoval a jeho oči uhasly.

„Co je ti, Blaženko?" tázal se jí se strojenou bezelstností. „Tys nemocna, co je ti? Jaká jsi ustrašená!"

„Jdi, zanech mě!" vykřikla, jako by se její hlas dral těsným úskalím. Pustil její ruku, povstal, a nevěda si rady, stál před její chvějící se bytostí, která zvolna klesala v mdlobě s pohovky na koberec.

„Já ti přinesu kolínskou vodu. Kde ji máš?"

„Ne, nechci!" řekla z posledních sil, které jí dodala hrozná nezničitelná představa parfumovaných, ve voňavkách koupaných tváří a rukou jejího muže.

Pak umlkla.

Bělský se sklonil k ní a chtěl ji pozvednouti. Nevstávala a bylo mu nesnadno bezvládnou pozvednouti.

„To je těžké!" zavzdychl a vyšel z pokoje. Pak se vrátil, povzdychl a tiše ji oslovil:

„Blaženko! Já jsem už poslal pro muže!"

Probrala se ze mdlob a pohlédla na něj vyčítavě.

„Proč jsi posílal!" mluvila bolestně. „Bojím se ho. Bojím se vás obou. Jsem tu sama, bez rodiny, bez přátel, upadla jsem mezi vás. Není mi dnes již pomoci. Nemám, komu bych si požalovala. Nemám nikoho, kdo by rozsoudil mou při. Dopustila jsem se největší pošetilosti. Provdala jsem se z odporu, přelhala jsem sebe! Proč jsi pro něj posílal. Nemá mne rád a já se ho děsím! Proč jsi posílal? Smilujte se, nevšímejte si mne, zanechte mě! Co jste ze mne učinili? Neměl jsi posílat, jen sám jsi měl odejít!"

„Ale, dítě, tys nemocná, přece tě tu nenechám o samotě!" mluvil tchán shovívavě a něžně, podal jí ruce, pozvedl ji a usadil do lenošky.

Nemluvila. Jen její vzbouřený dech, ztuhlé ruce a uvadle skloněná hlava prozrazovaly, jaký těžký bojuje boj. Slzy stékaly jí po tvářích, nikoli takové, které z duše hoře odpla-

vují, nýbrž slzy hořké, které neuleví a v duši vpalují marnost svou i všech budoucích.

Za půl hodiny přišel Prokop i lékař. Prokop se točil, chtěl vypadat dojatě a neustále opakoval:

„Ale já nechápu...?"

Lékař byl dobrý známý Bélských. Chodil do klubu se starým pánem, byl omrzelý starý mládenec a na nemocné křičel, ne z nelaskavosti, nýbrž jen ze zvyku, jako kdyby byli v desátém pokoji.

Vešel, kolenem odrazil dveře, za sebou nezavřel a již v předsíni vykřikl, jako by šel do vězení prohlížet právě chyceného zločince:

„Tak kde je?"

Vysoký, s naduřelými víčky a tvářemi vešel do pokoje, chytil Blaženu za ruku, donutil ji, aby povstala, a zařval na ni:

„Tak co je? Kde to vězí? Co vás bolí! Noha?"

Chtěla odpovědět, ale pro pláč nemohla.

„Já vás nechápu!" řval lékař. „Proč pak jste tak rozčilena! Co pak vám kdo dělá? Toť jako by šlo o hlavu!"

Nevzchopila se vůbec k odpovědi. Lékař mluvil pak ve vedlejším pokoji s Prokopem a s tchánem. Slyšela, že křičel:

„Ona musí mezi lidi! Zavíráte ji či co?"

Prokop cosi nesrozumitelného zahučel a lékař nato hlasitě zaklel.

„Vyrostla v klášteře?“ zeptal se a vrátil se do pokoje.

„Vy!“ křičel. „Musíte chodit na procházky a nesmíte číst!“

Pak předepsal lék a odešel. I tchánovi se zdálo, že vykonal, co bylo jeho povinností. Snažil se zbaviti nepříjemného dojmu, rozloučil se laskavě s Blaženou a následoval lékaře. „Musíš jí povídat něco veselého,“ řekl Prokopovi.

„Ach, není třeba, není třeba!“ usilovně odpověděla Blažena. Její oči vyschly, její rty hořely.

Prokop nutil se do řeči. Vypravoval, jaké zvláštní srbské národní pečivo poslal dnes někdo Skuherské. „A zítra má hostinu!“ pravil. „Viděl jsem už přípravy. Bude tě to zajímat jako hospodyni. Kančí hlava krášlená aspikem míchaným se špenátem, samé malé nakapané vrchůlky...“

Blažena na něho hleděla mdle a pohrdavě. Tiše, bez plamenů tměly se její zornice.

„Tys byl u Skuherské?“ optala se vlažně, aby něčím přispěla k rozmluvě.

„Nu ano, vždyť jste tam pro mne poslali, tak snad víš...!“ podivil se Prokop.

„Otec pro tebe poslal, ne já. Nebylo třeba také posílat! Ani lékaře nemusili volat. Nerozumím vůbec, proč na mne tak křičel!"

„Ale to je jeho způsob!" rozmrzele odpověděl Prokop. Nyní, kdy viděl, že je Blažena klidná, rozmrzel se, že musil opustit společnost. Přešel několikrát jídelnou, zastavil se před zrcadlem, ale nepohlédl do něho. Bylo zřejmo, že je na rozpacích, že přemítá, že váhá.

Po chvíli vešel do ložnice.

Blažena se vzpřímila, přešla neslyšně k protějším dveřím; stanula a naslouchala. Bylo ticho. Její oči zaplály radostně, když otevřela dveře svého pokoje, zavřela za sebou na klíč, aniž se co pohnulo. Bylo tma. Nerozsvítila. Usedla na pohovku. Sluch v předráždění vnímal šumivé víření. Jako by se byla provinila, čekala, co se stane. Uslyšela kroky v ložnici.

„Blaženo!" volal muž.

Neozvala se.

Zavolal znovu, přešel k jejímu pokoji, vzal za kliku, pružně, jako by chtěl hned vejít, zarazil se a zaklel.

„Blaženo," řekl, „jdu se jen omluvit a říci, že je ti lépe. Odešel jsem neslušně v takovém chvatu... Mysleli, žes vzala jed. Upokojím je. Vrátím se ihned."

„Dobře!" řekla Blažena upokojeně. „Jdi si!" dodala tiše.

Bylo okolo deváté hodiny. On odešel, a vše i vzduch i poplašené nervy ztichly.

V druhém patře bydlila malířka zástěn, vysoce urostlá dcera po jenerálu, která měla den vojensky přísně rozdělený.

Počala hrát o deváté Beethovenovu Appassionatu. V drobných krůpějích bolesti střásala se hudba v Blaženinu duši. Tóny jako hroty, jako trní akátové, těžké jako hřeby a jako ostré nože bodaly ji.

Nemyslila při hudbě na hudbu. Cítila v ní zvýšenu celou svou muku. Z unavené bolesti vzrostla touha po citu, po neznámé jistotě, po ztraceném pokoji. Nevěděla, čeho se jí chce. Ale najednou jako na ruských svatostkách, v bohatých, barevných smaltech za zlatou řízou zatřpytila se hlava, zjevily se známé drahé rysy a těsně sevřené, mlčelivé rty.

Srdce její zaplálo jako ohnivý keř. Ulekla se, jako by světec překročil práh krčmy, a zarděla se. Nechtěla, aby jí uviděl v tomto ponížení. Byl by se zhrozil a navždy by se rozplynul v mrazu života. Zastřela obraz a zavřela jej ve studenou svatyni svého vzpomínání.

Klavír se odmlčel a nezpíval již Appassionaty, bolesti ztracené lásky. Slečna zpívala nyní s průvodem houslí a piana:

„Vy hvězdy krásné, kam pospícháte!"

V němé noci, po ochabnutí všech sil, po přestálém rozrušení, stlumená píseň za stěnami rozechvěla ji sladkou bolestí.

Pochopila, že lze žíti jiným životem, utišila se stydlivou nadějí a usnula na pohovce.

„Vy hvězdy krásné, kam pospícháte!" zpívaly housle a jí se zdálo, že pohlédla k světlému, ale bezměsíčnému nebi, plnému rozsetých hvězd. S touhou poznati jejich tajemství vzhlédla v jarní vonné noci ke hvězdám. Sotva k nim její zvídavý pohled dolétl, v šíleném spěchu polekané počaly se hýbati, a tak rychle, že zrak ani nestačil jich sledovati, jako stádo ovcí z chléva, náhle otevřeného, rozprchly se z jejího nebe.

Tma hluboká, bezkonečná a pustá, jako oslepený šperk, z něhož všechny démanty se rozpršely v jiné zářivější okolí, tma po vzdálených světlech černější a zhuštěnější rozevřela nad jejími zrakv. v bolesti přimknutými, pusté propasti.

17.

Starý Bělský se zalekl Blaženina roztrpčení. Bylo mu trapno nikoli před ní, nýbrž před jejími rodiči, jimž slíbil pro dceru malý

ráj. Tázal se syna na příčinu jejího vzrušení a plísnil ho.

„Měli jsme malé nedorozumění," přiznal se Prokop, „ale nic zvláštního! Ona se mne prostě bojí a mám dojem, že mnou pohrdá. To je vše. Vždyť to také člověka uráží! Nemohu s ní vésti akademických hovorů. Nudí mě to. Důvěrnějšího slova nedovolí. Děsí se, rdí se, je uražena a pořád vzdychá, jako bych byl nejšpatnější člověk. Zpíval jsem onehdy trochu jen tak popěvky z Variété, nic na tom nebylo, a měl jsi vidět. Rozzlobila se a odešla z pokoje. A celkem mě to dopaluje. Představovala si mě jako nějakého profesora nebo kterého čerta a já k tomu nejsem. Pořád opakuje něco o pochopení a jako bych se byl ženil pro pochopení. Je hezká ženská a měl bych ji rád, ale musila by se moc změnit. Já se s ní velmi nudím. Teď se ještě přede mnou zavírá. Řekl jsem jí své mínění. Je mi to sice lhostejno, jen pro posměch služebných bych nerad byl. A podle toho, řekl jsem jí, aby se řídila!"

Starý Bělský nepříjemně dojat pohnul hlavou na krátké tučné šíji, zahleděl se upřeně na číslo 28 na svém poznámkovém kalendáři a ťukal olůvkem o kraj psacího stolu.

„To je všechno hezké," pravil, „ale takhle

shody nedojdeš! Manželství je vážná instituce. Vyzout se z něho nemůžeš jako z kaloší a jít, kam chceš v čistých botách. Já vím, že je svobodný stav hezký. Ale kdybys takhle ještě několik let žil, byl bys brzo hotov. Pro pořádek se nutno oženit. Sám si musíš ruce svázat pro zachování zdraví a života. Toť se ví, rázem to nejde, a na jedné straně přece musí býti nezamčená dvířka. Za nimi, vyjdeš-li z nich, dělej, co ti libo. Ale vždycky tak, aby uvnitř o tom nebylo ani slova, ani povědomosti. A uvnitř buď živ, jako bys nikdy jinde nebyl býval. Všeho s měrou, sice by ses ubil. A se ženou musíš umět. Uvidí-li, že tys jí vyšel vstříc, i ona učiní několik kroků a setkáte se. Chceš-li však, aby jen ona šla k tobě, a zůstaneš-li sedět, ještě dál ji zaženeš. Tys užil, co hrdlo ráčilo. Rozum už by mohl nastoupit. Já jsem ti nikdy v ničem nezbraňoval. Ženu jsem ti vyhledal hodnou a mám starost, aby nevedla nářky. Moc by mi to bylo nemilé. Mluví-li vážně, to ti nemusí být na překážku. Taková žena na tebe patří. A bojí-li se tě, to se také nediv. Ty jsi uvykl na příliš málo bojácné. Je to zase něco jiného. Domácnost má být jako nebe a žena svatá. Toho vždycky dbej. To je jen nám dovoleno, abychom také vedle toho poznali, jak to vypadá v pekle!"

Prokop zíval; starý Bělský toho nepozoroval.

Rozjařil se, a když si představil to své peklo, oči se mu rozesmály a tváře zarděly.

Poté nařídil Prokopovi, aby ženu svou představil už konečně známým, získal jí společnost. Prokop uposlechl; bylo nezbytno jeti. Odkládal to neustále, protože se za Blaženu poněkud styděl a pak, protože nebylo kdy. Blažena také churavěla a nemohl ji vláčeti smrtelně ubledlou po lidech.

Vyzval ji, aby pověděla, až bude zotavena. Pak že pojedou. Blažena toužila po lidech. Věřila, že se stanou dárci jejího štěstí. Chtěla zapomenouti svých bolestí a přijmouti nové radosti od lidí neznámých. Přihlásila se nedočkavě hned druhý den.

Jeli nejprve k obchodnímu příteli firmy Bělských, k bohatému továrníkovi. Blažena slyšela mnoho pěkného o jeho ženě a těšila se na ni. Snad v ní najde dobrého člověka, přítelkyni.

Továrníkovi přijali vlídně oba manžely. Sotvaže několik slov promluvili, továrník odvedl Prokopa do svého pokoje, a Blažena s paní osaměla. Paní byla asi třicetiletá, jakési napiaté utrpení nebo nespokojenost okrádaly o mladost její svěží obličej.

Promluvily několik tichých, bezvýznamných vět, které měly býti teprve úvodem k jejich seznámení, když paní továrníková přešla hovorem na své děti, na to, co jí bylo nejbližší, a tím odvrátila se od světa Blaženina, na cestu, která vedla od vzájemnosti. Přinesla nejprve podobizny svých děvčátek. Byla zaujata tím, jak vejdou, jak se ukloní. Čekala je starostlivě.

„A zástěrky ať jim svlekou!" zavolala ještě na panskou a zase napiatě naslouchala, kdy zaslechne ve vedlejším pokoji šeptání a drobné kroky svých dětí.

„Pojďte, pojďte!" volala, když uslyšela tichý dětský smích za dveřmi.

Vešla tři krásná děvčátka v dlouhých, volných šatečkách asi tří-, čtyř- až pětiletá a asi sedmiletý hoch. Děvčátka se vedla za ruce, batolila se neslyšně v plstěných střevíčcích, tísnila se a tiše a rozpačitě se smála.

Matka jejich přilnula k nim vášnivě šťastným pohledem. Radost i bolest splynula v té chvíli a bylo zřejmo, že všecka byla pro ně a z nich.

„Pozdravte!" vybídla je laskavě.

Děvčátka přistoupila až k Blaženě, bez ostýchání podala jí jedna po druhé ruku, přeběhla spěšně k matce, skryla se za jejími lokty a zase se rozesmála tichým smíchem

zdravých, milých, vychovaných dětí. Růžové tváře, vroubené světlými, po anglicku zastřiženými, přes uši spuštěnými vlásky, provlékaly se pod rameny matčinými. Holčičky pohlížely na Blaženu a sotva setkaly se s jejím pohledem, znova se skryly.

Blažena se zeptala na jejich jména a stáří. Rozradovala se vzpomínkou na své dětství, na jeho zašlé, nevinné, štědré radosti. Vzpomněla si, že babička její říkávala její matce o malých sestřičkách: „Všímej si svých dětí teď nejvíc! Nejbližší jsou nyní Bohu, zlého neznají, jako jeho andílkové jsou!"

„Tomu dítěti je půl třetího roku!" pochlubila se paní, pozvedajíc nejmladší dcerušku, malou Goliášku, jako klučíka ostříhanou se zvědavýma velikýma očima, a podala ji Blaženě. Děvčátko se vzepřelo, zamračilo a odvrátilo se.

„Jdi, Lidunko," poroučely starší sestřičky a strkaly ji. Lidunka se rozhněvala, odběhla a mračila se.

„Lidunka je poslušná, ona půjde sama!" pobídla ji vlídně matka.

Lidunka chvíli váhala. Ale najednou vzhlédla, obrátila se, doběhla k Blaženě a jako ptáček polorozepiatá křidélka pozvedla ohnuté ručky a dala se potěžkat.

„A teď byste mohla, děvčátka, něco zazpívat!" vyzvala je matka. „Madlenko, začni!"

Nejstarší děvčátko zanotovalo příliš vysoko. Matka je opravila. Všechny tři opřely lokty o matčina kolena a zpívaly nesmělými hlásky píseň o Ježíškovi:

„Chlapečku svatý, vítej nám!
Poslal tě na svět Pánbůh sám!"

Chvilkami píseň zcela tichla, ale rty děvčátek široce se otvíraly.

Lidunka ťukala ukazováčkem takt.

Hoch, bratr děvčátek, černooký a černobrvý, jemuž se dosud nedostalo povšimnutí, otevřel klavír a počal hráti pravou rukou kterési cvičení první školy Prokšovy.

„Fráňo! Přestaň!" okřikla ho paní.

„Tak co mám dělat!" odpověděl smutně a mrzutě hoch a zavřel zklamán klavír. I on chtěl být vyslechnut.

„Jdi, jdi," rozkázala matka a ukázala na dveře. „Čti si něco!"

Hoch vyšel, zavřel dveře salonové a hlasitě z plna hrdla počal zpívat ve vedlejším pokoji:

„Chlapečku svatý, vítej nám!"

Chtělo se mu upozornit na sebe, ukázat se dovednějším než sestry, a nikdo si ho nepo-

všiml, nikdo toho neuznal, nikdo se jím nechlubil.

Prostřední z děvčátek usedla vedle Blaženy na pohovku. Blažena podala jí ruku, ale děvčátko spěšně uškublo.

Paní vypravovala o jejich dětských nemocech, o jejich hrách a o jejich vychovatelce.

Jakmile se Blažena nedívala, děvčátko samo podávalo jí ručku a vždy, když ji chtěla vzíti, schovalo ji a rozesmálo se.

I druhým dvěma hra se zalíbila.

„Vezmi mi prstíček!" volala Lidunka, nastavovala a skrývala ukazováček. Všechny se smály, tulily k matce, odbíhaly od ní a zase se navracely. Ona jim hrozila, objímala je, hladila je. Bavila jimi svého hosta a nemohla baviti ho lépe. Všechny její myšlenky vyplněny byly dětmi, jejich zdravím, jejich vychováním, jejich budoucností. Její krásná tvář byla jimi osvětlena.

Blažena cítila radost z tohoto dětského, bolem netknutého, plesajícího života. Ale když vyšla, bylo jí mrazivo jako dříve. Svět jásajících dětí, teplý v přítomnosti, zavřel se těsně jako skořápka škeble a jí nepřijal. Zůstala divákem na chvíli hledaným, a kdyby byla setrvala, snad sotva z milosti trpěným.

„Ne, zde nenaleznu, čeho hledám," řekla si. „Ona, matka čtyř dětí, dávno dala všechno jim. Ani sobě již nic neponechala."

Jeli pak k tetě Prokopově, k sestřenici jeho nebožky matky.

Nebylo jí doma. Našli jen osmdesátiletou její tetu, polekanou stařenku se dvěma oblouky vlasů spuštěných kolem uší po starodávnu, zežloutlou ve tváři, s odstávajícíma ušima a utrpením už přemoženou. Lekala se všeho, s každou prací, s vyjednáváním každé věci pospíchala.

Nevěděla, že spěchá, protože je už na blízku smrt.

Měla vědomí krátké lhůty; všechny nové události stínově přelétaly mimo ni. Nic neobrazilo se již ve zúčtované, uzavřené knize, pokreslené všemi protínajícími se náhodami.

Stařenka bývala zámožná. Zchudla, o jmění se cizí rozdělili, muž i děti jí pomřely. V mladších letech, dokud ještě mohla pracovat, sloužila za hospodyni v panských domech, později, práce neschopná, osamělá přišla do Prahy, kde se jí ujala zámožná neť. Neť později toho litovala a často si povzdychla, že by byl už čas, aby teta umřela.

Dlouhým návykem, žíti v službě nebo v podruží, teta tak zpokorněla, že se bála mluvit, aby se nepodřekla.

Uvedla hosty do salonu a opakovaně je prosila za odpuštění, že neteře není doma. Prosila s takovou ponížeností, jako by se byla dopustila zlého skutku.

Viděla kdysi v životě babičku Prokopovu, spletla si, či to babička byla, a když jí Prokop představil svou ženu, ustaraně na ni pohlédla a pravila:

„Jako babička, chudák nebožka, jako babička. I ten nosíček i bradička i vlásky jako babička!"

„Vy jste znala mou babičku?" podivila se Blažena.

„Jak pak ne! Když jsem byla s panstvem v Liberci, taky jsem ji navštívila. A to jsem ráda, že jsem taky jich poznala. Ale jen měli přijít dřív. To, prosím, přijdou po druhé dřív!"

Prokop se usmál. Blažena také pochopila, že se stařenka mýlí. Neopravila jí však, aby jí nezahanbila. Ostatně nebyla by toho již vůbec pochopila.

V saloně čekali na domácí paní dva studenti. Jeden byl jako nabobtnalá fazole, všude stejně plný a měl ženský oblá lýtka, krátkou šíji, červenou svalnatou tvář a krátké štětinaté vlasy; druhý byl kostnatý, vysoký, trochu v šíji kupředu nachýlený, měl světlé kadeře,

ptačí profil, průsvitnou pleť a veliké, váhavé, přísné oči.

„To je pan Masák," řekla stařenka o prvním, „a tu je pan Vlasák!" dodala ukazujíc na druhého. „A prosím vás, odpusťte už, nemějte za zlé, paní přijde co nevidět!" poprosila všechny.

Než ještě bylo lze s pány se seznámiti, přišla teta udýchaná, zahřátá a přivedla s sebou tři známé dámy. Jedna z nich zůstala v předpokoji, aby si odepiala vlečku. Druhá, malinká, živá černovláska, drobnými krůčky veběhla do salonu, na všechny strany se usmívala, ukláněla a bystře prohlédla si Blaženu od hlavy až k patě. Byla to choť inženýra od dráhy, člen dobročinného spolku, z něhož ona i druhé dámy právě se vracely. S Prokopem se znala ze společnosti. Blaženu oslovila štěbetavě.

„Jak mě těší, jak mě těší!" švitořila a tiskla jí ruku. Její tvář se vlídností rozšířila.

Třetí dáma byla asi pětadvacetiletá slečna, herečka. Měla kulaté třpytné oči, krátký dětský nos a jemné, rudé a svěží, trochu do výše zaobloučené rty, které tak šťavnatě, měkce rozevírala, jako by teprve na nich myšlence dodávala plastičnosti. Její oči i úsměv překypovaly láskou, jako by celým účelem života bylo ji milovat, smát se a zjasnit svým

světlým půvabem několik chvil těm, jimž bylo přáno jí býti na blízku. Byla pozorna ke všem, vzdala se ve společnosti svého já, dala stanouti svým starostem a jiným rozdávala radost, štěstí a útěchu, jako by byla na ně bohata.

Byla mnoho milována. Nebylo člověka, který by ji pohaněl nebo se o ní vyslovil lhostejně. Její jméno pronášeli všichni a zvláště mladé dívky s jakýmsi povzdechem, někdy radostným, někdy roztouženým. Od té doby, co se stala slavnou, rostl počet těch, kteří ji chtěli viděti, navštěvovati, býti jí na blízku. A poněvadž umění i povolání její ji téměř všecku zaměstnávalo, neměla kdy věnovati se lidem. A čím byla vzácnější, tím více rostla touha po ní.

Teta Prokopova byla bohatá vdova, v povaze nedbalá, těkavá, nevážná. Muž na ni byl přísný, utrácet jí nedovoloval. Veřejného života se účastnit nesměla, ačkoliv od mládí (kdy se vdala z malého města do Prahy), toužila, ne ani býti, ale zdáti se něčím důležitým.

Když umřel, chtěla si vynahradit ztracené mládí. Ostříhala si v padesáti letech vlasy, chodila do plesů a učila se jezdit na ledě. Vyhledávala bohaté paní dobře zakotvené ve společnosti, bavila se ráda se studenty nebo

kadety, každého přepiatě chválila a byla ochotna vykonat každý úkol. Ale nikoli z obětavosti; jen proto, aby zase ji vzali s sebou a na ni nezapomínali.

Paní, která si odpínala vlečku, vešla poslední. Byla vysoká, tučná, velmi bohatá dáma s krátkým krkem, s malým, jako ubroušeným nosem, a měla krátké, v prsténce nakadeřené vlasy. Byla oděna v šaty z černého sametu, pošité dlouhými korálovými ozdobami. Rukávy jimi byly tak zatíženy, že sotva pozvedala krátké tučné ruce, a všechny její pohyby stávaly se ukvapenými a násilnými.

Sotva se usmála na nově představené hosty, přešla spěšně k Masákovi, potřásla mu rukou a zeptala se:

„Řekl, že nejsem doma? No dobře! Tentokrát měl pravdu. Dobře, že jste přišel sem!" Masák se usmál a vycenil husté zuby, Vlasák se odvrátil.

Pak líčila bezohledně, zajímá-li to koho čili nic, všechny útrapy předsedkyně dobročinného spolku, z jehož schůze ona i druhé dámy právě přicházely.

„Ani nevím, kde mi hlava stojí. To bylo dnes, viďte!" svědčila si s ostatními. „Včera jsem již myslila, že toho nevydržím, a dnes zase tolik práce. Tak šest set kabátků musím mít, pět set šatiček pro děvčata. A to

nám sama stačit! Všem brát míru a zapisovat! Pořád počítám, stačíme-li s penězi."

Kromě Blaženy všem to bylo známé, a bohaté paní chtělo se jen Blaženina podivení. Když řekla, že béře i míru sama, malá paní inženýrová se nezdržela smíchu.

„Vy jste obětavá, hrozně obětavá!" řekla jí Prokopova teta, „nebylo obětavější předsedkyně!"

„Co by si beze mne počali! Já už toho chtěla kolikrát nechat, no, vždyť to sama víte. A kdyby nebylo tuhle pana Masáka, že mi sám donáší zprávy do redakce, dávno bych tím byla hodila!"

Masák pokrčil zalichoceně rameny.

„Muži to také není vhod. Ale čemu on rozumí!" pokračovala bohatá paní. „Já říkám, že je pečen z vejražkové mouky. Je z chalupy, drží krejcar ve všech desíti prstech a očí s něho nespouští. A já, ač jsem přinesla devadesát tisíc, musím chodit s almužnami jako svatá Alžběta, aby toho neviděl!"

„Ach, to můj muž!" vskočila jí do řeči paní inženýrová, která se už dlouho čepejřila, nadnášela a čekala, kdy se dostane ke slovu, „můj muž, ten má zas tak měkké srdce, že by nad každým zaplakal. Je jen mojí zásluhou, že ještě nežebráme. On každého, i slu-

ku poprosí. Včera ji kamsi posílal a ještě se jí zeptal, je-li jí to příjemné."

Všichni se zasmáli. Ženy, ač si každá něco jiného myslila, smály se zdvořile. I Masák se jim přizpůsobil. Jen Vlasák zkřivil své tenké rty.

„Je možná," zvolala bohatá paní posměšně a načechrala si krátkými prsty zkadeřené vlasy, „aby inženýr službu prosil?"

Choť inženýrova, která se chtěla chlubit jeho dobrotou, upadla do rozpaků. Byla udivena a nevěděla, jak odpovědět.

Herečka se nad ní smilovala a sama řekla:

„A proč by jí neprosil. Já také prosím a nejvíce a nejraději toho, kdo má ke mně nějaké povinnosti, komu platím, a kdo je mi zavázán. Protože se stydím jeho závazku, jeho pokoření, jeho nesvobody. A chci, a úmyslně chci, aby na to zapomněl a aby si myslil, že mi prokazuje milost, a aby se radoval, jako by mi způsobil dobrodiní."

„A on vám za to vynadá," řekla hbitě bohatá paní.

Vlasák pohodil rukou.

„Je v tom málo pýchy, snižování je to sebe!" řekl.

„Ne, já s mužem také nesouhlasím," povídala paní inženýrová. „Je to pravda, podáš-li prst, chce celou ruku! Vždyť jsme to

viděly dnes ve schůzi. Svolíme-li, aby dostalo dítě šaty, taková matka přijde ještě plakat, aby také dostalo druhé, že nemají na činži, že je vystěhují. A zatím projedí všechno v pečeních a vede se jim lépe, nežli nám!"

„Ale vždyť já tu Turkovou znám," pravila herečka. „Oni opravdu nemají, co by jedli. Byla jsem tam. Bydlejí ve světnici bez okna, svítí tam celý den petrolejovým kahánkem a je jich tam v takové myší díře devět. Pode dveřmi je okno do sklepa a tam hnijí brambory. Děti jim stůňou z vlhka a z nedostatku vzduchu."

„A slečno, vy do takového špinavého bytu chodíte?" zasmál se Prokop. „Vy byste neměla ani vědět, co je bída."

„Ale slečna to sama vyhledává. Působí jí to rozkoš!" ironisoval Vlasák.

„Rozkoš mi působí jen, mohu-li prospět!"

„To je čisté sobectví! Děláte to proto, že máte sama radost! A co tím zachráníte? Jednoho nakrmíte a tisíc jich bude hladovět. Je to moderní, mít přehnaný zájem, falešný soucit s masou, s lidem. A není to než stádo, které platí svou soustředěnou silou!"

„Co je moderní?! Já se tomu nikde neučila, nikde toho nečtla, já sama k tomu životem došla," řekla herečka. „A byla to dlouhá cesta. Pořád jsem byla nespokojená,

stále se mi něčeho chtělo, dokavad jsem hledala vlastní štěstí!"

„A což umění, slečno! Jste nenahraditelná!" namítl Prokop. „Jak by bylo bez vás!"

„Jako bylo bez jiných! A v něm jsem se nejbolestněji zklamala. Poznala jsem, že je všechno lživé, že pracuji, ale nikomu neprospívám, nikdo mnou že se nestává lepším. Sta by jich mohlo státi na mém místě, stejně by to bylo bezúčelné. Práce jako účel života mne nespokojila. Hledala jsem ještě za ní a sama jsem k tomu došla, bez moderních hesel, bez toho, co mi tu vytýkáte, že práce jest jen prostředek ke konání dobra. A to mě upokojilo. Jak bude dál, nevím! Dnes stojím u této pravdy, u své vlastní pravdy."

„To je právě tak!" řekla bohatá paní. „Pořád jsem měla dlouhou chvíli. Doktor mi řekl: zaměstnejte se! A já věru jsem teď mnohem zdravější. Ani migréna nepřichází."

„To vy byste byl tak zlý a nikomu nic nedal!" koketně domlouvala se malá paní inženýrová s Vlasákem a zabodla do něho svá nepokojná, stále jakoby kruhově rozvlněná očka. „Vy máte v mnohém pravdu! Já se přemáhám; z lásky to nedělám, ani se na ty lidi ráda nedívám. Je mi pak špatně, ani jíst mi nechutná a pořád mě mrazí. Mně se také zdá,

že je to jen heslo doby: Soucit, obět, a že za tím jen proto běžíme!"

„Já rozumím tuhle Vlasákovi," zachechtal se Masák a zase tak vycenil své pravidelné zuby. „Celá moudrost vězí v tom, sám se hodně napít a najíst! Kdyby se druzí nestarali, nikdo by se nespoléhal! To já jsem se jakživ netrápil jako tahle slečna. Vždycky jsem si myslil, abych se všemu naučil, abych byl s vyznamenáním, abych dostal brzo místo a bohatou holku."

„Nač se ženit? Což se vám takhle dobře nevede?" řekla bohatá paní podrážděně.

Vlasák přemýšlel. Herečka poslouchala vzrušena a nespokojena. Cítila, že dosud sama dost neřekla. Špatné vysvětlení jejích i Vlasákových myšlenek jí nebolelo. Znala takové lidi a byla k nim shovívavá.

Ale Vlasákovy názory ji pobouřily.

„A vám nebylo nikdy nikoho líto, k nikomu jste se nesklonil, s nikým necítil?" zeptala se pak Vlasáka.

„Ano, slečno," řekl jí, „ale já cítím jinak než vy. Já miluji pořád více reky — proroky, nešťastné jednotlivce, kteří klesli bez viny — skutečné mučedníky lidstva. Veliké vyvrácené cíle, zničené dráhy přes všechnu sílu. A více než tisíce židů, kteří zemrou v poušti za čtyřicetiletého bloudění, dojímá mě

Mojžíš, který nikdy nevstoupil do zaslíbené země a kterou jen zdaleka viděl a tušil. Soucit k masám zdá se mi sice pikantní, ale příliš nespravedlivý, to jest nezasloužený a proto koketní. Zdá se mi neustále, že v tom naše století, část jeho elity, má svoji pikantní módu. Nechci soucitu pro nikoho, ani pro posledního červa, ale pro všecky spravedlnost. Ne milost, nýbrž právo. Soucit předpokládá hřích, kleslost, bezmocnost, a já těm pojmům nerozumím. Za soucitem se také ukrývá nejsnáze skutečná pýcha, modlářství svého já!"

„A jak pýcha! Sám jste prve odsuzoval pro nedostatek pýchy," namítla herečka.

„O jiné pýše jsem mluvil. Ne ubohý pojem pýchy, nýbrž pojem duševní čistoty, reflexe těch stavů v nitru, pýcha-ctnost, pýcha-spravedlnost. Ne pýcha zlosti, hněvu, kastovní pýcha, nýbrž pýcha práva, klidu, pravdy, ideje!"

„Vy jste odjinud vyšel než já, jinde stojíte, jinam dojdete. Já vás poslouchám, rozechvívá mě to, ale přijmouti toho nemohu. Vy chcete život-rozum, já život-lásku. Já vám nepředpisuji, vás nepoučuji, ale sama půjdu svou cestou. Celý účel života, všechen shon jeho spěje k tomu: nalézti štěstí. Myslím však, že tím světější je a větší, čím méně je sobecké. Na mé vnitřní radosti se zakládat musí; ra-

dost jest mi oddechem a přechodem k nové práci, která může být i marná i bezvýsledná. Dobro má býti bezprostřední, jako je dává příroda, jako paprsky sluneční. Tam, kde by se počínal výběr, tam by se i končila spravedlnost. Já nehledím ostatně na lidstvo jako na masu, na celek. Tu nic necítím a představím si jen rozvlněné žitné pole. Cítím s rodinou, která bydlí v neosvětlené dusné světnici, cítím i s druhou, i s třetí bídnou rodinou, ale lidstvo tomu neříkám, jemu chtít prospět celkově je pro mne prázdný pojem. A litovat proroky? Vždyť stojí na ramenech oné masy. A nebylo by jejich povýšenosti, kdyby nebylo, nad co je povýšit. Vysoký duch, který poznal sama sebe, nalézá útěchu v sobě, ve víře svého poslání, radost ve své síle a ve svém vzrůstu. Jejich utrpení je bolest ze siré povýšenosti, bolest z poznání. Pro ně není malého lidského štěstí, protože poznávat je utrpení, protože trpět je znak duševní povýšenosti. Jejich pravé štěstí vzchází z toho, co dávají, a ne z toho, co berou."

„Kam jste se to až dostali!" zakřikla je bohatá paní a pohladila herečku. „Už toho nechte. Dělejte si, co chcete, ať on podivín si také dělá, co chce!" dodala konejšivě, aby zažehnala nudu, kterou jí působila jejich rozmluva.

Blažena, která prve chtivě naslouchala herečce, zvolna sklopila oči s jejího obličeje a zamyslila se.

„Jaká dívka!“ myslila si. „Jako lékař! Ta by mě zachránila, na pravou cestu uvedla. Jak jinak rozumí životu! Vlastní štěstí hledám, o jiné se nestarám. Sama všechno chci a nic nedávám.“

Prokop vstal a chtěl odejít. I druzí se pohnuli. Na bohaté paní jevil se jakýsi neklid.

„Vy, pane Masáku, zůstanete, že? Máme spolu co jednat!“ řekla mu a hned se omluvila společnosti. „Můj muž mi nedovoluje přijímat návštěvy mladých pánů. Jakousi nedůvěru má. Nevím, co to. Kdybych neměla tuhle takovou dobrou přítelkyni (ukázala na domácí paní), ani by mi neměl kdo zprávy do redakce donést.“

„A ty,“ řekla tiše Vlasákovi, „doprovoď slečnu, dopovězte si ještě svoje rozumy. Ty jsi otevřená hlava a charakter, pobavíš ji!“

„Nelichoťte mi, tetičko! Já na vás nic neprozradím. Co by to také bylo platné? Jiné to už nebude!“ řekl Vlasák a odvrátil se váhavě a lhostejně od ní ke druhé skupině. Paní inženýrová i herečka pozvaly Blaženu. Když jí herečka podala ruku, Blažena dlouho podržela ji ve své a zahleděla se na ni žádostivýma, roztouženýma očima. Chtěla promluvit, ale

nemohla. Cítila, že by jí musila povědět dějiny své pošetilosti, vše, co se s ní událo. Poznala, že všechny ženy žijí sobě, že jsou uzavřené ve vlastní světy, že rozumějí jen svému prospěchu, své rozkoši. Umělkyně zcela rozdílná ode všech, i od Skuherské, stála nade všemi.

„Smím-li přijít, ráda přijdu," odpověděla na její pozvání.

Domácí paní se loučila s hosty. Všechny pochválila, všem svědčila, všechny pozvala, když je doprovázela.

V saloně zůstala bohatá paní s Masákem. Paní inženýrová, na kterou vždycky zapomínali, se po nich ohlédla a sykavě se zasmála.

„Jaká je to dívka ve tvých očích?" zeptala se Blažena muže po cestě.

„Hezká, ale nic pikantního," odpověděl on.

Blažena si téměř nepovšimla, co mluvil. Měla hlavu skloněnu a opřenu v rohu kočáru, všecka byla uchvácena novým světlem. Uvěřila, že lze ještě ožíti, znova počíti, na jinou cestu se obrátit. Až do večera chodila jako vůní opilá. Neviděla, neslyšela. Dojmy oživovaly ji po celý den. „Ano, počnu jinak a znova!" umiňovala si usínajíc ve své komnatce, kam se zcela přestěhovala. „Vidím již, kudy se mám brát! Začnu, začnu znova!"

konejšila své neklidné, nedočkavé srdce, sepiala těsně prsty, zavřela oči a modlila se jako dítě za duše v očistci. Ale modlitba vešla s ní do tmavého bezvědomí snového.

18.

Ráno se probudila jakýmsi hlukem. Za chvíli rozeznala rozzlobený hlas panské, hovořící v jídelně. Naslouchala a nechápala, jak se osmělila tak křičet ráno, když ví, že paní spí. Vstala a došla ke dveřím.

„To jste pán?" křičela panská, „že se nestydíte. Pro vás je sklepnice dost dobrá. Poctivou holku nechte na pokoji!"

Nato ozval se tichý, domlouvavý hlas Prokopův.

„Řeknu to," křičela panská, „paní to řeknu, i starému pánovi to řeknu! Vy nestydo! Všechno povím. Napsala jsem to domů a tatínek mně poručil, abych v takovém domě nebyla. Nemáte té na Novém světě dost! Ta je pro vás. I kdybyste mi desatery zlaté hodinky sliboval, mně je z vás přece ošklivo!"

„Nekřič! Já bych tě ani v domě netrpěl, ty lhářko," řekl zlostně Prokop. „A kliď se. Paní spí!"

„Ať to slyší. Mně je jí beztoho líto! Všechno jí povím! Pořád jsem vás šetřila a bylo to tím horší!“ křičela panská.

Pak zabouchly dveře ložnice. Prokop poznal, že by jí neutišil, a raději odešel.

Panská ještě za ním cosi vykřikla a ztichla. Blažena slyšela jen, jak kleká ke kamnům a rozdělává oheň.

Blaženě bylo, jako kdyby ji byl kdosi udeřil do čela a omráčil. Tak se zapotácela. Ale z pokoje nevyšla ani k snídaní, aby se s mužem nesetkala.

I jemu snad to bylo milé. Jedl ve spěchu a vyšel mnohem dříve z domu.

Když Blažena setkala se s panskou, snažila se býti klidná, ale neovládla se. Všecka se chvěla; hrdlo měla sevřené.

Služka přecházela kolem ní mlčky a směle. Počínala si pánovitě, jako by chtěla vyvolati vzdorný rozhovor, ukázati svou nevinu a pánovu zvrhlost. Blažena se bála jejího prvního slova. Chtěla sama něco říci, ale nevěděla, jak by začala.

Přecházela od okna ke kamnům, naslouchala v předráždění šustění vlečky svého županu a vždy se čehosi ulekla.

Panská vycházela a vracela se s nezvyklou rychlostí. Spěla k nějakému odhodlání.

Najednou nachýlila se ke kredenci, přestavovala tam cosi bezúčelně a řekla:

„Milostpaní, já od prvního půjdu!"

Čekala, že se jí paní zeptá po příčině. Ale nestalo se.

„Jděte, když chcete!" odpověděla jí Blažena stísněně, takže služka okamžitě pochopila, že paní všechno vyslechla.

Nebylo příčiny rozpovídati se. Teprve v poledne, když přišla prostírati a Blažena vyšla bledá, s očima do krve vyplakanýma ze svého pokoje, dosud neustrojena, v témž županu, do něhož se ráno spěšně byla oblékla, řekla odvrácena od služky, jako by se jen na něco lhostejného tázala:

„Anna, jaká z Nového světa?"

Anna se sebevědomě usmála.

„Hm, jedna! Sklepnice je to. Taky u nás tady už byla. Je moc dotěrná. On by se jí pán taky rád zbavil. Už jí nic neplatí a nechává ji v bídě, ale ona tím víc dotírá. Ale zapletl se tuze a teď nemůže z toho!"

„A jak? Už dávno?" optala se tiše Blažena stále jsouc odvrácena. Vyškubávala barevné hedvábí na vyšitém rukávě, ale ve skutečnosti nevěděla ani, co činí.

„A Bože, kdy pak už! On ji pán měl jen tak potajmu. Ale neměl jí tolik slibovat! Všude se chlubila, že si ji pán vezme, a teď jí

sklaplo. Teď ho ostouzí — a on neví, jak z toho!"

Blažena se zeptala, kde je sklepnici.

„Na Hradčanech snad je teď. Ale ona je každý měsíc jinde!"

„A vy půjdete jistě?"

„Ano, půjdu. Je to nesnesitelné. Milostpán..."

„Jděte, myslíte-li," přerušila ji rozdrážděně Blažena a vyšla.

Čekala muže k obědu a bála se setkati se s ním pro jeho rozpaky.

On si jich ušetřil. O půl jedné poslal lístek, že byl zavolán k obchodnímu soudu a že poobědvá u Černého koně. Blažena si oddychla. Omyla se studenou vodou, oblékla se a odejela k tchánovi.

Tchán nebyl však doma. Teta ji přijala zasmušile a nevlídně.

„Jak se máš?" řekla vláčně a ospale. „Sedni si!" vybídla ji pak lhostejně. „Bratr není ještě doma."

Blažena usedla a nepromluvila. Byla tak zamyšlena, že zapomněla, kdo je s ní v pokoji. Nevěděla, za jak dlouho si uvědomila, že teta pláče, ale nemohla si vzpomenouti, mluvila-li něco předtím, nebo jaké to má spojení.

„Co je vám?" otázala se jí ze svého zlého snu.

„Můj Bože, co mi je! Vdově! S tím ubohým sirotkem! Pořád jsem myslila, že se o ni Prokop postará, a tak to smutně dopadlo. I na tebe jsem spoléhala. Slíbila jsi! A teď si ani nevzpomeneš!"

„A čeho jest jí třeba? Proč nepřijde a neřekne, oč jde?"

„A toť víš, co taková holka potřebuje. Je mladá a hezká. Tu klobouček, tu zas nějakou tu okrasu. Pořád je potřeba!"

„A tak, peníze!" pochopila Blažena, vyňala peněženku a položila ji před tetu.

Tato si nespokojeně vzdychla, vysypala peníze, přepočtla je polohlasitě, vrátila prázdnou peněženku a řekla ledově:

„Také dobré! Zaplať Pánbůh. Toť se ví, strýček by mohl. Ale má teď chudák starostí plnou hlavu. Je mu těžko o co říkat. Chodil po pokoji, když odešel dnes Prokop, a pořád si hlasitě povídal. My s Márinkou posloucháme za dveřmi. No, Márinka, chudinka, povídala, ona že by Prokopa jinak vedla. Což dělat. Už se stalo. Nemáme štěstí!" zavzdychala přerývaně, vysypala na stůl peníze v dlani zahřáté, zase vzdychla a zahleděla se očima hluboko v lebce vězícíma na hromádku stříbra a papírů a řekla:

„Tak, tak. Toť se ví, je to dobrá vůle, ale jako povinnost, jako povinnost!"

Pak zase rozhodila peníze, kývala hlavou a hlasitě uvažovala:

„Tisíc jsi asi dostala hodně. Když zase jsi Márinku připravila o štěstí, mohla bys ňákými na ni pamatovat!"

Blažena nepochopila, kam teta míří, co na ní chce. Výrazný dojem učinila na ni poznámka o Márince, že ona by Prokopa jinak vedla. Vycítila, že rodina je nespokojena, že o ní mluví, a stála před nimi jako obviněná. Když tchán přišel domů, byl rozpačitý; snažil se žertovat, ale nedařilo se mu to. Uvedl Blaženu do svého bytu. Když osaměli, vzrostla tíseň. Vyndával zdlouhavě drobné předměty na psací stůl; za chvíli je ukládal zase do kapes.

„Hned, hned!" opakoval při tom.

Snažil se nabýti rozvahy. Jeho tvář byla neoživena, oči těkaly s předmětu na předmět. Spatřil útržek papíru na koberci, sehnul se pro něj a donesl jej zvolna ke kamnům.

„Vy snad už víte..." začala Blažena.

Tchán usedl naproti ní do nízkého křesla, hlavu složil do dlaně, lokte opřel o kolena a zamyslil se. Náhle k ní vzhlédl, vyskočil, vstrčil ruce do kapes, odvrátil se a řekl:

„Je to zlé! Co mám dělat? Nejsem všemohoucí. Dost jsem se mu nadomlouval! Nechtěl jsem, aby si vzal pražskou holku, že moc požaduje. Takhle jsem to taky dobře nevyvedl. Toť víš, žena je žena. Moc jsi sama zavinila. Pořád pláčeš, to nikdo rád nevidí. Kňouráš mu, pak se nediv, že utíká!"

„Těžko neplakat — z radosti nepláču, já chtěla štěstí jeho a svoje. Všechno se mi v rukou převrátilo, co jsem chtěla..."

„A když štěstí zavisí na sebezapírání. Musíš být veselejší, přizpůsobit se mu. Do města jsi se vdala, po městsku musíš žít. Veselou a jasnou tvář musíš mít, když přijde domů, a nezlobit se, zažertuje-li; starostí má v obchodě dost. Získat si muže není umění, ale udržet si jeho lásku, to je těžké!"

„Lásku! Já ji dnes již nechci. Udržet si jeho lásku v zápase s panskou nebo se sklepnicí!... Vždyť je to nízké a hrozné!"

„Tu je, v čem jsem chybil! Prokop je nadaný hoch. Něco velikého z něho mohlo být. Ducha má! Jeho vychovatel, nebožtík Fejfar, býval u vytržení. Kdyby ten dnes žil a nebyl ho opustil, nebylo by to s ním, chudákem, tak zlé. Já ho nemohl pořád opatrovat a kamarádi-vetřelci jsou zlí. Jen ho kazili a odírali. On jen z dobroty srdce je poslouchal. A holky samy se dotírají, samy se věsí. To víš, svo-

didel je moc a prostopášnost veliká. Proto jsem ho oženil. Jak jsem tě uviděl, hned jsem uvěřil, že ty ho, mého jediného, napravíš! No, zmýlil jsem se. Mohu říci, toho jsem nečekal!"

Blažena za jeho řeči povstala; na její uslzené, bolestně sevřené tváři svítalo. Slova tchánova zanítila jí v srdci včera připravený oheň. Slova krásné herečky, jimiž objevila Blaženě nesobecké štěstí, štěstí z oběti, zahlaholila oživeně, vítězně v její duši, jako velkonoční zvony. Zhrozila se své sebelásky, své touhy po osobním štěstí, ulekla se tchánova zklamání.

„Snad ještě není pozdě!" domlouvala se měkce, prosebně, konejšivě a podala tchánovi ruku. „Já se vynasnažím, všecka se tomu věnuju. Zapru sebe. Dokážu vám, že jste se neklamal. Já vím, že je Prokop nadaný. Jaké on mi krásné listy psával... Vše, co bude v mé moci, učiním!"

Tchán se podivil její ozářené, v slzách radostné tváři. Rozradoval se, obě ruce jí políbil a kříž na čelo jí udělal.

Vyšla od něho, všechna osvícena paprsky svého nadšení.

Našla ve svém srdci dřímající lásku ne k Prokopovi, muži svému, nýbrž k Prokopovi člověku a nejen k němu, ke všem lidem vů-

bec. Všechna pokoření odpustila, zapomenula v zátopě nikomu nedarovaného citu.

Bylo již šero, když jela mimo neznámý kostel. Uviděla za skleněnými dveřmi mdlé světlo. Kázala zastaviti a vystoupila.

Vyběhla bystře po ovlhlých schodech, vešla do chrámu a poklekla.

Tichým kostelem prolétl jasný zvuk oltářních zvonků. Ze sakristie vyšel ministrant a kněz a oba přešli k postrannímu oltáři.

Mladý kněz poklekl a modlil se litanie plným, zvučným hlasem, jímž vždy ke konci zavolání prosebně zachvíval.

Blažena se nemohla modlit. Její srdce se chvělo jako v dlani chycený pták prahnoucí po svobodě, chvělo se nepokojem, nedočkavou touhou po dobrém skutku, který chtěla provésti. Jako novosvěcenec byla horliva.

„Ježíši, synu Boha živého!“ šeptala za knězem a mísíc se v hlasy věřících, všechna přimknuta důvěrou v ta slova, odpovídala: „Smiluj se nad námi!“

Modlila se, vždy hlouběji se uklánějíc, a tvář její polévala se radostnými, nedočkavými slzami.

Nevěděla ještě, kterak začíti, ale vším si byla jista, všeho schopna, ke všemu pokorná a odhodlaná.

Muži zcela odpustila, nikoli pro něho, pro lásku k němu, nýbrž pro radost ze své oběti.

Vzpomínala. Vyvolávala si jeho dobré vlastnosti, připamatovala si vše, co jí krásného napsal, a nejvíce pro ty listy, jichž kouzla nemohla zapomenouti, uvědomovala si jeho cenu. Hledala nahodilou souvislost okolností, které jej, člověka s takovou vznešenou duší, strhovaly s výše do nízkého prachu.

Dobrala se toho, že není třeba napravovati ho. Prodrala se v úvahách až k tomu, že je nutno odstraniti s cesty vše, co na něho vrhalo stíny, co ho tížilo a svádělo k zlému.

Když přišel k večeři domů, přivítala ho jasně, nejen jako by nebylo ranní příhody, nýbrž tak, jako by byla poznala, že není mezi nimi mravního rozdílu vůbec.

Slova její byla prosta tísně a zvučela slastným rozechvěním. Jako když zmrzlého do světnice přinese, Prokop za chvíli se rozehřál, pochopil vše opačně a vedl si směle jako hoch, který po prvé kradl a byl matkou ještě za to pochválen, a tak se tím povzbudil, že si připadal jako hrdina; byl by té noci ještě v nadšení souseda i s chalupou uloupil."

* *
*

Kteréhosi dne po obědě přišla panská do panina pokoje. Mluvila tiše. Nechtěla, aby ji slyšel pán, který pil ve svém pokoji černou kávu a kouřil. Od oné události stala se nepříjemně důvěrnou a mnoho si dovolovala. Blažena byla ráda, že již brzy odejde.

„Milostpaní, podívejte se z okna!" řekla. „Tamhle dole čeká, číhá na pána!"

„A jak to víte, vždyť jste teď nebyla dole a z kuchyně sem není vidět?" optala se Blažena, když vyhlédla z okna a uviděla v šmolkově modrém kostymu na protějším chodníku přecházeti mladé děvče.

„Domovnice mete schody a povídala to!"

„Což i domovnice ví?"

„Bože, což se sem málo nachodí? Ta má teď ňáké úzkosti! Myslí, že pána donutí, když to všude rozkřičí, vyhrožuje, že se zastřelí, nosí revolver v košíčku, aby jí hodně platil. Domovnici tu kolikrát plakala!"

Blaženě se nechtělo déle poslouchat. Kázala služce, aby odešla. Poznala, že přišla řada na ni. Pokorou a láskou chvělo se jí srdce.

Nebylo v ní nenávisti k dívce. Litovala ji. Bylo to podivné. Nežárlila vůbec, když poznala mužovy spády. Uráželo ji to, ale nebolelo. Byla raněna pýcha, ale nebylo lze ranit lásky, neboť té nebylo.

Nechtěla ho zachránit, osvobodit pro sebe, nýbrž pro něho samého.

Když Prokop vyšel z domu, děvče v šmolkovém kostymu s černým pasem přeběhlo nedočkavě k němu. Šel rychle a téměř k němu tváře neobracel. Bylo však přece zřejmo, že je zahání.

Blažena hleděla za nimi, až zašli.

Druhý den byla neděle. Kdosi, vzdálená známá, přijela splatit návštěvu. Blažena se mezi jiným, když mluvili o Praze, zeptala, kde je Nový svět. Paní se shovívavým úsměvem vysvětlila jí, kdo na Novém světě bydlí, i kudy se tam chodí

19.

Hned po obědě, sotvaže muž odešel do svého pokoje, Blažena vydala se na cestu.

Byla městská neděle, nepřirozená a vylhaná, kdy chudobní změnili tvářnost. Krásy, kterou je světí práce, nebylo. Nafintění měšťáci vypínali se. Všechno na nich se chlubilo: Hle, já mám nové šaty, boty, kožišinu!

I pohled na Prahu v neděli byl jiný. Byla zkrotlá jako zastavený vychladlý stroj. Petřín, zahrady Kajetánské, Strahov, střechy kostelů, věží a domů byly zapadány vysokou, kyprou

vrstvou sněhovou. Jen holé hnědé stromy a komíny, kolem nichž se sníh rozehřál, tyčily se z této bílé košišiny.

Po Hradčanském náměstí přešly dvě dívky. „Snad je to některá z nich!" pomyslila si Blažena a prohlédla si je bedlivě. Byly si nepodobny. Ale Blaženě se zdálo, že obě se podobají dívce ve šmolkově modrém kostymu, tak ji rozčilení mátlo.

Šla mimo kanovnické domky. Z kteréhosi vyšla tlustá kuchařka, navlečená v teplé šaty, a krátkou tučnou ručkou zamykala vrata.

Starý hokynář metl krátkým koštětem sníh a škrábal jím jako hřebenem.

Blažena zašla mezi zahrady Nového světa. Starý dráteník v umaštěné kazajce, bez haleny, v darovaném tvrdém klobouce potácel se z kořalny, učinil několik pohybů, jako by překonával jakési mravní předsevzetí, a zapadl do malého krámku, do dvířek s nápisem: „Pivo — Bier."

Vzduch byl jasný, svěží, obloha hluboce modrá.

Blažena šla ulicí sama. Chvěla se, protože se jí zdálo, že je nápadná, že všichni vědí, co zde hledá.

Zašla do uliček tvořených ze zdí pokrytých sněhem a z nizounkých domků s poscho-

dím zvýší člověka, s malinkými okénky a s dřevěnými pavláčkami.

V bezmyšlenkovitém tichu uličky málo rozchozený, čistý sníh skřípal jí pod nohama.

„Nový svět!" napadlo ji.

Zdálo se jí, že je na cestách, v neznámém městě, a měla dojem dálky a siroby. Za rohem bylo slyšet kroky i ostré ženské hlasy.

„I jdi do pekla!" povídala jedna. „Což ještě nebyla na Novém světě?"

„Všichni to vědí a mluví o mně!" ulekla se Blažena a přála si skrýti se, utéci, vrátiti se. Dříve myslila, že pozná, kde ono děvče bydlí, nyní nevěděla, na které dveře zaklepat. Chtěla se zeptati někoho. Na koho se ptáti nevěděla. Znala jen křestné jméno onoho děvčete.

Šla podél zdi sněhem postlané a podél domků, z nichž vanul zápach nečistoty, hniloby a kanálů.

Náhle se ulička zúžila a zase rozevřela. Hráli si tam výrostci, hlučeli a nadávali si. Opodál stála poodrostlá děvčátka. Umlkla, stočila oči za Blaženou a v udivení otevřela ústa.

Prohlížela si aksamitový kožíšek, čepičku, rukávník a postrkovala se.

„I ona mě znají!" zdálo se Blaženě.

Ulice se skončila. Napravo kolem zahrad stoupaly schody.

„Snad tady najdu hostinec se sklepnicí," pomyslila si, vyšla a rozhlédla se.

Chudé, nekrálovské Hradčany, se směsí křivých zasněžených střech, ležely jí u nohou.

Nahoře vedla cesta podél polí. Blažena zašla i tam. Byla tam řada domů a ona hledala hostinec.

V dálce, pod obláčky v posledních paprscích rudého zimního slunce třpytily se sněhové plochy a pokrývaly růžovým dechem vlnivý, lesy nerušený kraj.

Zástupy hladových vzpomínek padly na její bouřemi prorvanou duši, rozezvučely se jako lesy ve větru.

Viděla známý, jednotvárný, daleký, zasněžený domovský kraj s červenavým nádechem a s holými chvějícími se stromy.

Slyšela odměřené kroky letících koní, únavně pravidelné zvuky rolniček, viděla lesklé koleje, dlouhou císařskou silnici, cítila prorážené vrstvy vzduchové, uviděla modrý spravovaný kožich kočího a nesmírnou, nepřehlednou dálku pod šerou klenbou zimního podvečera.

Na blízku zazněly hlasy. Služky stály před domem v zástupu. Kterási dokazovala, že není hanba tančit s vojákem, kterého znala jako civila. Dva asi desetiletí hoši se hádali. Jeden

vytýkal s pláčem druhému, proč ho nevzal jako třetího svatého krále, jak slíbil, proč vzal Honzu Mourečkojc.

Blažena se najednou odhodlala a vešla do hokynářského krámku. Chvějícím se hlasem žádala (dlouho nemohla vzpomenouti co), aby jí prodali jablka.

Když je přijala a zaplatila, zaváhala. Tmělo se jí v očích.

„Prosím vás," řekla pak, „je tu někde hostinec, kde mají sklepnici?"

Hokyně v červeném šátku na hlavě pohlédla na ni posměšně pichlavýma očima.

„Tady? To ne!" odpověděla po chvilkovém přemítání. „Živnosti jsou tu malé, tu si každý poslouží sám!"

„Děkuji vám! Nehněvejte se!" řekla jí rozpačitě Blažena a vyšla z krámku.

„To snad na Vikárce nebo na Hradčanech na náměstí!" volala za ní dojatá hokyně.

Blažena šla, kam ji poslala. Ptala se ještě v kolika krámech a všude ji odbyli.

Najednou spatřila hostinec v záhybu ulice. Okna byla nezastřena a uvnitř v pozadí svítili. Hrál tam kdosi na klavír a pobíhala tam jakási děvčata.

Vedle byl také hokynářský krám. Blažena tam vešla a chtěla jablka. Neměli jich, ostatně viděli, že jich nese plné ruce.

„Tak mi dejte," řekla a váhala, „tento chléb!"

Nechtěla býti nápadnou, ale hokynář si ji přece podezíravě prohlížel.

Zeptala se i zde, je-li ve vedlejším hostinci sklepnice.

Hokynář ji pokládal za vyzvědačku.

„Nevím," řekl, „já s tím nechci nic mít! Pojď sem, mámo," volal do světnice.

Vyšla hubená, špinavá ženská a dala si opakovat otázku.

„A co chtějí?" zeptala se ostře.

„Místo jinde jestli by přijala!" těžce ze sebe vypravila Blažena.

„To jo! Nelíbí se jí tam! Já ji zavolám!"

„Ne, to já nechci," bránila se Blažena. „Já to neumím vyjednat! Ale já hledám jen určitou sklepnici. Jmenuje se Žofie."

„To jmenuje!"

„A nosí modré šaty!"

„Má nové modré šaty. Naše holka jí je šila!"

„A kde bydlí?"

Hokynář jí řekl číslo domu na Novém světě.

„Já vím, kde to je, dával jsem jí tam dřív uhlí," dodal.

Blažena poděkovala, zeptala se ještě, v kolik hodin přichází do hostince, a vyšla z krámu.

Bylo už šero. Postavila jablka v papírech na zeď zámeckých schodů a vracela se spěšně domů. Muže nezastihla. Vyšel již před tím a ani večer se nevrátil. Čtla celý večer v bibli. Pak ulehla. Chtěla si zkrátit vědomí času. Ale neusnula. Ztrávila celou noc v těžkých snech a mrákotách. Ráno půjde znovu a vyhledá Žofii.

20.

Ráno o čtvrté probudila se nesmírným strachem. V pokoji bylo ještě zima a tma. Bylo jí jako před rozhodnou bitvou. Vstávala neodpočinuta, jako po dlouhé cestě s těžkým nákladem. Od sedmi hodin přecházela oblečena a připravena vyjíti. Chvílemi schoulena usedala na pohovku. Všechen její organismus byl vzbouřen.

Myšlenek nebylo. Tělem jako by měla protažený žhavý, rozvětvený prut.

Snažila se rozebrati své rozčilení, poznati jeho prvky a přemoci je. Ale nebylo lze ani největší silou utlumiti část toho ohně.

Anna přecházela po předním pokoji. Vnímala její kroky jako cosi cizího a rušivého. Nemohla si rozpomenouti, kdo to chodí, proč ji ruší. Teprve usilovným rozpomínáním poznala, že je to služka, že přechází a uklízí.

„Co jí řeknu?" myslila vzpomínajíc příštích chvil.

Nevěděla ani slova z toho, co jí chtěla říci. Neřekne jí nic zlobného a vyčítavého, bude laskavá a lidská.

O půl deváté vyšla do mrazivého vzduchu.

Teprve na Hradčanském náměstí zakolísala. Nevěděla, je-li správné, co činí.

Zašla na Nový svět a nalezla číslo. Žofie bydlela v nizounkém domku. V něm jako v jámě hluboko byla hospůdka. Hned nade dveřmi domovními, jako by tam ani podlahy nebylo, bylo okénko prvního patra. Blažena vešla dovnitř. Bylo tam tolik schodů a chodbiček, že nevěděla, kam vejíti. Vrátila se znova k hostinci. Voják v odřených myslivecких šatech přeběhl ulici a seběhl po schůdcích do hospody. Otevřenými dveřmi kolika proudy vyhrnula se šedá pára.

Blažena chvíli váhala. Bála se vejíti do hospůdky, kde, jak si představovala, zpívali vojáci.

Ale otáleti nebylo lze. Oblékla se sice prostě a nenápadně, ale bála se, že by upozor-

nila na sebe. Vešla. Uprostřed poloprázdné síně s dlouhými úzkými stoly stál hostinský, vysoký, kostnatý stařec s mrzutou, chomáčky bílých vousů porostlou tváří.

Blažena se bojácně otázala, kde bydlí sklepnice.

„Ano, ta bydlí u mne, v druhém poschodí!" odpověděl pyšně a ještě urputněji se zamračil.

„V druhém patře?" otázala se udiveně. „Vždyť jest tu než jedno!"

„Jen jedno!" řekl zlobně a posměšně na ni pohlédl. „Můj dům má tři poschodí!"

Pak se obrátil zády a již si jí nevšímal.

Vešla znova do domu a dala se po prvních schodech. Byly vyšlapány, a prkna, která je kryla, po stranách ve zdi nebyla připevněna. Jakmile stoupla na okraj, vyhouplo se prkno. Po dvanácti stupních objevila se chodbička. To bylo patrně první patro. Schody nyní úžily se, stávaly se strmějšími a ústily k prahům dvojích dveří. Napravo bylo lze vyšplhati se do nízké chodby s množstvím malých dvířek a se dvěma vytlučenými okny hledícími na zasněžený sad.

Blažena nevěděla, kde má zaklepati. Za prvními dveřmi bylo slyšeti ženské hlasy. Zaklepala. Někdo se ozval. Otevřela dveře do jakési tmavé světnice, odkud se vyvalil puch

a pára. Hlasy umlkly. Zeptala se bázlivě po Žofii.

„To já nevím, tady nikdo nebydlí, já neznám nikoho. Dole je domácí!“ odpověděla hrubě jakási žena a bouchla před ní dveřmi.

„To je nejlépe říct: já nevím,“ bylo slyšeti týž hlas uvnitř. „Není beztoho přihlášena na policii, kdo ví, jaká je to poběhlice, a ještě s tím mít nějaké opletání!“

Blažena zůstala sama na prázdné chodbě. Vytlučenými okny vanul sem mrazivý chlad.

Sešla znova, vešla do hospůdky a zeptala se starce na sklepnici Žofii.

„Hned vedle schodů napravo,“ zahučel sotva srozumitelně. „Ale tlucte hodně, ona spí v druhém pokoji,“ dodal.

Blažena vrátila se po schodech k prvním dveřím napravo. Byly nizounké, do polovice skleněné, a byla na nich napiatá krajková záclonka.

Zaklepala zticha, pak silněji několikrát po sobě. Nikdo se neozval, nic se nepohnulo.

Strachovala se, že šla marně. Pokořující dojmy působily na spasitelská předsevzetí.

Chtěla již odejíti, když v zadních dveřích, za podezděným výběžkem, se cosi pohnulo.

„Kdo to bouchá?“ ozval se těžký, zachmuřený, starobný hlas.

Blažena se ulekla, ztajila dech a neodpověděla.

„Kdo to bouchá? Mně se zdá, že někdo někde bouchá!“ opakoval těžký, neohebný hlas stařecký.

Šoupavé kroky se blížily.

„Já pořád nevím, kdo to bouchá! Tady někdo bouchá!“ řekla nízká shrbená stařena a dobelhala se až k ní.

„A to jo! Tady někdo bouchá!“ řekla uspokojeně a trhaně oddychujíc stoupala po strmých schodech na půdu nebo do třetího patra.

„Vždyť tu zmrznou!“ zavolala odkudsi s výše. „Jdou domů!“

Pak se na chvíli odmlčela. Nějak milovala opakování. „Zmrznou, jdou domů,“ volala zase v krátkých přestávkách.

Z téhož kouta, odkud prve vyšla stařena, vyběhla nyní mladá, ošklivá žena v barchetové kazajce. Ruce měla založené, jako by je před zimou chránila, a vrkoč ve středu hlavy tkaničkou podvázaný jí po čínsku splýval.

„Co pak chcete?“ zeptala se Blaženy.

Vysvětlila jí, že chce mluvit se slečnou Žofií.

„Tady bydlí, ale je-li ještě doma, to nevím!“ odpověděla žena a odešla.

Z jiných dveří vyšla žena s nůší na zádech.

„Já bych posloužila!“ pravila bez ptaní, protože patrně vše vyslechla, „ale já nevím. Chodím do trhu, tak nevím, kdy kdo odchází.“

Pak došla ke dveřím Žofiiným a vší silou do nich třikrát kopla. Uvnitř bylo ticho.

„No, děkuju, to je spaní!“ řekl kdosi za dveřmi, na něž Blažena prvně klepala.

Stařena sestupovala s půdy.

„Jdou domů! Vždyť zmrznou!“ řekla.

„Domácí má klíč, ať otevře!“ křičel kdosi neviděný.

„Já ho nechci obtěžovat,“ řekla Blažena nesměle.

Zaslechla to černá ženská, která Blaženu nejprve odbyla; nějak se jí zalíbil její ponížený tón.

Silná a vysoká jako muž vyšla, postavila škopek vody doprostřed chodby a začala mlátit do dveří, div kliky neutrhla. Ale ani to nespomohlo.

Teprve po chvíli přiběhla jakási služka, otevřela svým klíčem dveře a vešla do malé předsíňky.

„Slečinko, někdo s vámi chce mluvit!“ volala dovnitř.

V pokoji za skleněnými dveřmi objevila se Žofie. Byla to ona; Blažena ji poznala a srdce se jí zachvělo.

Byla oblečena v bílou noční košili s vyšíváním a měla rozpletené krátké vlasy. Zamrzlými okny slunce osvětlovalo její postavu a zlatilo její vlasy.

„Co si přejete?" zeptala se, ale hned se zalekla, neboť pochopila, před kým stojí.

Blažena požádala ji za rozmluvu.

„Ano, hned," odpověděla Žofie zmateně, „já jsem právě vstala!"

Zavřela dveře svého pokojíka a rozpačitě stanula. Nevěděla v rozčilení, co počíti. Rozmyslila se, nechala Blaženu stát, zmizela v pokojíku a vrátila se za chvíli v noční košili z modrého hedvábí. Na krku měla krajkový límec, svázaný růžovou stuhou.

Váhala chvíli a zamýšlela se, jako by vzpomínala, kam něco založila. Konečně se odhodlala, došla ke dveřím a otevřela je.

„Prosím!" řekla Blaženě a hleděla stranou. Blažena vešla.

Z pokojíku vedla nad střechu dvě okénka. Mezi nimi stál malý čínský etažér. Na něm byly rozloženy tretky, zlaté předměty, šperky a podobizny. Vedle okna stál u stěny laciný, sedřený kufr, s odštípaným víkem a stará skříň,

jejichž dveří nebylo lze zavříti. Kromě polozbořené, studené plotny nebylo tu ničeho.

Okna byla zamrzlá a v pokojíku byla zima jako na ulici. Usednouti nebylo nač.

Blažena rozechvěna hleděla na Žofii a nevěděla, kterak začíti.

„Víte, kdo jsem?“ zeptala se.

„Ano, milostpaní, vím!“ odpověděla hezká, nevýrazná Žofie a její mladá tvář se rděla a bledla. Její plné tělo ve volné košili se chvělo, snad rozčilením, snad zimou.

„Oblecte se, já počkám!“ navrhla nesměle Blažena.

Žofie chtěla uposlechnouti, přešla dvakrát po světnici. Zdálo se, jako by chtěla vejíti nízkými dveřmi do vedlejšího pokoje, ale došla ke skříni a zase zaotálela. Začala rozvazovat stuhu u krku, zase ji zavázala, sebrala do hrsti náprsenku, přitiskla ruku k prsům a došla až k Blaženě. Vzala na sebe, co nejlepšího měla, v čem přijímala vzácné návštěvy; nechtěla se převléci do horšího.

„Já si myslím, milostpaní, co vás ke mně vede!“ začala sama spěšně oddychujíc. „Ale já nejsem ničím vinna, já mám k němu starší práva! Já jsem vám neodloudila ženatého! On mě měl dávno! Sliboval mi, že si mě vezme!“

„Ale teď vidíte, že si vás nemůže vzít, tak kam to povede? Jdu vás prosit, abyste

ho zanechala, abyste za ním nechodila. Vy nevíte, jak je mi trapno!" řekla prosebně Blažena.

„Já jsem za ním, milostpaní, nikdy nechodila," uražena mluvila Žofie. „Já jsem mohla mít jiné pány. On přišel za mnou. Prosil, jestli bych s ním chtěla mluvit, plakal a sliboval. Já o něj nikdy nestála!"

„Tak vám bude lehko jej zanechat."

„Teď? Teď už ne, když jsem si zvykla a když to tak daleko došlo. Musím se hájit. Co si teď mám počít? Dřív jen jsem řekla před ním, že potřebuju peníze, a dal hned tři sta. A teď, když dá desítku, myslí, že se nerozeschne, že ji mám na věky. A já prodávám kus po kuse, odstěhovala jsem se na Nový svět a zase budu, kde jsem byla."

Žofie zaplakala, zahryzla rty a zahleděla se v prázdné zamrzlé okno.

Blažena ucítila mrazivou bídu jejího života. Představila si, jak by žila v této čtvrti, v tomto domě, v tom poloprázdném, netopeném příbytku.

Hleděla v její ubledlou tvář, viděla stékati sporé, váhavé, neúmyslné slzy po ní, viděla její prsty, chvějící se zimou a bolestí, jimiž ve zmatku a v úzkosti svírala blankytnou košili a krajky na prsou. Došla až k ní, vzala ji za druhou chladnou ruku a odvrácena, ne

ošklivostí, nýbrž studem své převahy, svého výhodného postavení nad ní, řekla:

„Je-li vám čeho třeba, já vše, co mohu pro vás učiním!“

„Od vás, milostpaní, já nic nechci. Vy mi nepomůžete. Taky jsem se vás nebála. Já vím... ale sedněte si!“

Usednout nebylo kam než na oprýskaný kufr. Blažena usedla. Před sebou na čínském etažéru uviděla nyní v plyšovém dvojatém rámu dvě podobizny, Žofiinu a Prokopovu, tutéž, kterou poslal tchán i na venek jim.

Žofie zahleděla se na Blaženu. Nebylo, na čem by utkvěl její zrak. Šaty měla černé, prosté, bez ozdoby. Jen ve výstřihu u krku měla perlovou sponu, kterou jí daroval muž.

Ve tváři Žofiině pod slzami zaleskla se dravá radost. Vzala do ruky drobnou skřínku a stiskla pero. Víčko odskočilo. Uvnitř v chladném žlutém slunci zaleskla se právě taková spona, jakou měla Blažena. Žofie jí zahrála ve světle a zase zavřela pouzdro.

„To už přešlo!“ omluvila pak svoji chloubu.

„Tak co bude, co chcete činit?“ zeptala se Blažena. „Nemůže to přece tak dále trvat. Tchán mi to zazlívá. Služka to muži vyčítá. Domovnice o tom ví. A vám není proto líp.“

„Za mne se nemusíte stydět. Já nejsem ta nejhorší. Moje maminka byla ze statku a všeho měla. Kdyby byla neumřela, dokavad jsme byly maličké, nemusila jsem taky stát na tomhle místě. Ale macecha všechno rozebrala a nás jen z domu vyháněla. A co ve světě? Darebáci naslibujou, namluví a pak jen za zády proklouznou. Chtěla jsem také být živa jako člověk. Mluvila jsem s jedním doktorem, když mi bylo šestnáct let. Sliboval, že jsem mu všechno věřila. Ale zas jeho rodiče bránili, že jsem chudá, poslali strejčka kněze, aby mi to rozmluvil. Holčička mi zrovna přišla na svět, ukázala jsem mu ji. To jen rameny krčil. Když je pozdě, najednou se najdou přátelé a rozmlouvají!"

Žofie ustala. Nemohla pro pláč promluvit.

Blažena povstala a bledá, s chvějící se čelistí přistoupila k ní. Vzala obě její ruce do svých, pak otřela svým šátkem její oči a zeptala se:

„Co mohu pro vás učinit, co mohu? Já všechno ráda... co je v mé moci... vše! Ale nemohu dnes již odvolat svého manželství!"

Žofie se usmála a odvrátila.

„Co můžete? Do smrti se o mne starat nebudete. A co já teď se dvěma dětmi? Anince bude teď šest let, pošlou mi ji z venku, a co já s ní? Mám osm zlatých měsíčně. Do-

kavad Prokop dával, přece jsem jí mohla něco poslat. Kam teď půjdu, co začnu?"

Blažena stála naproti ní bezmocna. Hoře Žofiino ji poranilo. Zaplakala.

„Netrapte se, milostpaní," řekla Žofie. „Vy mi nestojíte v cestě. Já už vidím, že nic nespravím. Jen kdyby mi zase tohle nezůstalo na krku!"

„Já jsem vám nevědomky ublížila, ale i vy ubližujete mně. Proč jste mi nenapsala, proč jste nesdělila dříve, jaká máte práva? Vždyť já bych se nebyla vedrala a vám uškodila."

„To teď řeknete! To bylo špatné od něho, že mi poslal až po svatbě oznámení, abych se nemohla ani hnout. Pak prosil a zařekal se, že ho otec donutil!"

„... otec ho donutil!" opakovala bezbarvě Blažena.

„Začal si hrát na ctnostného manžela, ale já mu viděla do karet! Namluvil si jednu od divadla, a pro tu jsem mu překážela. Ta potřebuje! Dluhů měla, že nevěděla kam s tím!" Žofie se počala rozpalovat a slova její hrubla. „Na tu jste si měla dojít! Co vás to ke mně, k žebračce, napadlo chodit! Tu kost, kterou mně hodí, s té už ona všechno okousala."

„Tak tomu snad není! On není přece tak špatný. A já pro sebe už nic nechci. Nepřišla

jsem proto, abyste mi vrátila jeho lásku. Ale svěřili mi ho, upadl do špatných rukou, zkazili ho, a tchán ho proto ženil, aby vedl jiný život. Nevím, co mám počíti. K vám jsem přišla, abyste ho zanechala, aby se změnil. Vždyť vás nemá rád. Odstrkuje vás. Já sama pro vás všechno učiním."

Žofie se zasmála.

„Rozmlouvat jste přišla! Svěřili vám ho! Ale taky je už pozdě. Já si ho neudržím, ale vy také ne. Nebojte se mne. Já taky nic pro sebe od něho nechci. Od takového zhýralce! Vím už, jak je špatný. Jen o dítě ať se postará. Já vím, že mi už teď nadává; dřív prosil. A snad si nemyslíte, že vás má rád? O vás slova dobrého neřekl. Jen ‚ta husa venkovská' vám říkal a stěžoval si, jak jste mu obtížná s tou svou šílenou láskou k němu. Teď, když vás znám, vidím, že si nás ani jedné ani druhé nezasloužil."

„Jakou šílenou láskou?" zeptala se Blažena. Z celé řeči nejvíce rozťala ji tato slova: „Já, já, což já ho miluji šílenou láskou?"

„Čtla jsem psaní," řekla neústupně Žofie. „Přinesl mi je po svatbě, když si začal hrát na hodného. Taky mluvil o oběti. Že ho to obtěžuje, ale co má dělat, když o něho tak stojíte!"

„Tak tedy!"

„A dali-li vám ho na starost, to si na Skuherskou dojděte! S tou utrácí, ta od něho všechno dostane. A ne za stovky, za tisíce! Jak já jim už šlapu na paty! A dítě, ať mě Bůh netrestá, až se narodí, ne vám, ale Skuherské za dveře donesu," mluvila v pláči podrážděná Žofie. „Když s ním hoduje, ať si je živí!"

Blažena pochopila, že přišla marně, zde že vůbec nic nesvede, že nelze přetrhnouti lidského žalu, že Žofie nyní, kdy čeká narození Prokopova dítěte, nemůže se utišiti, ani ustoupiti. Cítila, že má větší právo na Prokopa nežli ona i se svým posvěceným manželstvím.

„Odcházím, protože si mé pomoci nepřejete!" pravila. „Ale kdybyste si rozmyslila, přijďte! Budu hájiti vás i vaše dítě!"

Řekla to chvatně. Dusil ji pláč. Zvěděla řadu nových tíživých podrobností o životě. Život byl ošklivý.

Nechtěla, aby Žofie viděla, kterak ji ranila, bez rozloučení vyběhla do chladné chodbičky.

Hned za ní zabouchly dveře. Zaslechla urážlivé oddechnutí Žofiino.

Doma netrpělivě zkusila všechny klíče, jimiž by otevřela zásuvku, kde má muž scho-

vány její listy. Ale nezdařilo se jí to. Ani jediný z klíčů se nehodil.

O polednách, když Prokop přišel domů, ulekla se, jako by byla cosi zlého spáchala. Uhadovala z kroků, z otevření dveří, z pozdravu a z pohledu, ví-li již, že byla u Žofie. Poznala, že muž mluví jako jindy. Ulevilo se jí.

Její pošlapané listy, které dávala ze své čistoty, pálily ji jako nákaza, žily v neprostupném sevření mužova stolu.

Střežila jeho klíče. A když je před obědem položil na stůl, použila toho. Otevřela nepozorovaně zásuvku a klíče položila na místo. Odpoledne muž jí uložil, aby se připravila do večerní společnosti. Když odešel, otevřela zásuvku a tiše, jako by ji až do závodu mohl slyšeti, vyňala svazeček svých listů.

Bylo jí hořko z vlastní nepatrnosti. Bolel ji posměch, jemuž uvěřila, že je důvodný. Představa, že nezasvěcenci čtli její listy a posmívali se jí, nedovolila jí nyní prohlédnouti si je.

Zavřela listy do svého stolu. Položila rozpálené čelo na mramorovou desku oválového stolu a přemýšlela.

O šesté hodině omyla se ledovou vodou. Ustrojila se. Vzpřímila se v hezkých šatech,

zapomněla na chvíli na urážky. Uvidí lidi, mnoho lidí, najde tam někoho laskavého, někoho moudrého, někoho krásného. Zapomene na zlé, posílí se na únavnou cestu, radovala se.

Ačkoli jí bylo ošklivo ze všech, ať si představila kteréhokoliv člena společnosti, přece, aniž věděla proč, ráda šla do celkového skupení, snad proto, aby v jeho pohyblivých vírech snáze oschly a novými se ukryly ranní rozvratné dojmy, snad aby v jeho šumivých úlech zaniklo spíše vyděšené záchranné volání vlastní zmítané duše.

21.

Zábavu pořádal spolek mladých, bohatých a ušlechtilých mužů sdružených pod jménem „Rhododendron", který svým dámám předváděl umělce, zpěváky, herce a spisovatele jako v lihu udržované brouky. Spolkové místnosti měli najaty v opuštěném paláci.

Byla to řada nově zřízených nevelkých pokojů. Společnost se v nich nikdy nesešla celá, nýbrž dělila se na skupiny.

Blažena tam nalezla mnoho známých a byla tomu ráda. Muž jí zmizel, sotvaže vešli, a samotné by jí bývalo trudno. Vymluvil se, že je místopředsedou, že má mnoho starostí.

Blažena za chvíli pochopila, jaké to by starosti. V bílých, černými krajkami pokrytých šatech s odhalenými rameny i šíjí, s bezstarostností ženy, která již nehledá, ale která nalezla, vlekla se krásně připravená Skuherská, zavěšena do lokte jejího muže. Vědoma své krásy zpod načerněných brv těkala kulatýma očima po společnosti. Když se Blažena setkala s jejím pohledem, pohrdavý úsměv, který nemizel jí se rtů, rozlil se po celé tváři a zasvítil i v očích. Blažena se odvrátila a nevšimla si jí.

Skuherská k ní přistoupila, a jako by se chtěla potěšiti její bolestí, tónem, jakým mluví starší vítězná sestra k žárlivé mladší, promluvila s ní několik sebou opojených blahosklonných vět. V Blaženiných očích trhalo to přemáhaným rozčilením nad bezstarostnou jistotou bezpečné majitelky, která jako zákonem chráněna, dobrým tónem této společnosti, hleděla vyzývavě, klidně a posměšně na bezbrannou, okradenou manželku. Blaženu však nemučilo to, co se domnívala Skuherská, že ji mučí. Netrápila se, protože nemůže udeřit své sokyně do tváře. Byla nešťastna, protože jí nemohla říci, že to, co jí uzmula, je pro ni bezcenné, že to, co jí vítězně vzala, byla by jí bez lítosti darovala.

Odvrátila se, když odpověděla, že se jí

dobře daří. Skuherská zasmála se přes rameno, zachrastila napodobenými egyptskými ciselovanými náramky se závěsky zlatých trojúhelníků na dlouhých tenkých řetízcích a váhavě jako osluněný had odvlekla se nevzrušena v jinou síň. Společnost Blaženina po jejím odchodu malounko ztichla. Všichni se zamyslili, zalekli se ticha, zavadili pohledem o Blaženu a zvolna, jako kdyby počínali nástroje ladit, jali se hovořit něco překotně nalezeného, aby zamluvili trapnou přítomnost Skuherské.

„Víte, čeho bych si nepřála," řekla choť lékařova, třicetiletá paní, která už dávno se vyhojila z bolestných překvapení, jaká Prokop připravoval Blaženě. „Muže, který by seděl pořád doma! To je únavné. Já jsem ráda, když muž se jde někam večer pobavit!"

„To je zjevné, těší mě," pochopila Blažena, když i ostatní haněly takové muže, kteří neustávají obtěžovati ženy, kteří chtí, aby je bavila, a ani z domu se nehnou.

Prokop vrátil se po chvíli a přivedl Blaženě svého známého. Známý byl tlustý, bílý a růžový, kyprý, jako ve mléce vykoupaný, protivně čistý a vymytý, jako sele připravené na pekáč.

Byl bohatý kapitalista. Jmění zdědil po matce, nikdy nic nepracoval, ani nedostudoval. Přiživoval se také ve společnosti umělců, po-

řádal večery na počest cizích hereček, posuzoval nová dramata, ačkoli při provozování půl večera prospal a půl prohlížel si děvčata v ložích, stával v meziaktí u svého křesla obrácen zády k jevišti, míval založené ruce a klonil se na všechny strany. Posílal herečkám kytice se stuhami, potištěnými svým plným jménem, a dával se často fotografovat. Byl členem několika spolků a mluvil o všem lehkým, cynickým tónem, jímž dokazoval, že všemu rozumí.

Choti svého přítele se uklonil, dovolil se, smí-li podle ní usednouti.

„Což, prosil vás muž, pěkně vás prosil: Jdi, příteli, pohovoř s mojí ženou. Mně samotnému je s ní nudno, je to venkovanka, obětuj se, po druhé ti vynahradím!“ oslovila Blažena hořce svého nového známého, sotva se Prokop vzdálil.

Se rtů nezmizel jí pohrdavý úsměv. Očima vbodávala se ve tvář mladého muže a smála se.

„Milostpaní ráda žertuje!“ opatrně namítl její společník.

„A co vám ještě povídal? Vypravujte, co vám povídal!“

„Vysvětlete mi, prosím...“

„Ach, co vysvětlovat? Neprozraďte tedy přítele Bělského, buďte neupřímný, jako jsou

všichni ve vaší společnosti neupřímní. Nemluvme o tom. Povězte mi, co jste připravili pro dnešní večer? Jste přece činným členem spolku? Nuže, co uslyšíme?" zamlouvala chvatně Blažena.

„Paní Skuherská přednese něco z domácí literatury, a pak naše mladé dámy zazpívají. Také známý spisovatel X. slíbil zde dnes předčítati své verše, ale odřekl. Víte, to je tak. Ti páni z bídy vzešli, psali verše, protože neměli co jíst, vynesli jeden druhého na ramenou, vykřičeli si slávu a nakonec dělají drahotu. Slíbí, slíbí, nemá síly odříci hned, protože přece mnoho platíme, pak strachy umírá, snad že by tu na naší leštěné podlaze uklouzl, a odřekne!" Vymytý pán se rozesmál. „Bude předčítat jeden z mladší generace, tu právě přechází!"

Mimo šel mladý spisovatel, host ze svatby Blaženiny, s jiným malým tučným pánem, který vedle něho dělal drobné krůčky, držel ho za rukáv a spěšně, rozhazuje krátkýma, nabobtnalýma ručkama, cosi mu vypravoval.

„To je redaktor N.," podotkl nedůležitě vymytý pán.

Mladý spisovatel, až k bradě ukrytý ve vysokém naškrobeném límci, zahlédl Blaženu. Chtěl se rozloučiti s tučným redaktorem, ale nepodařilo se tak snadno. Držel ho za rukáv

a vykládal mu cosi, jen asi pro něho důležitého.

„Vy nás nesmíte opustit, milánku! My jim musíme ukázat, nač stačí jejich rozum, chtějí-li uklízet nás staré. Byl jsem vám vždy přátelsky oddán, Františku náš!" hovořil redaktor.

„Jak pak mi to říkáte!" uškubnul se spisovatel. „A pokud jde o hlasování, hlas vám dám, mně je to jedno, vám nebo jim. Poroučím se!"

„Tak! Já to věděl, milánku, že jste náš!" mluvil redaktor; jeho tvář, v masitých kopcích černým vousem porostlých, ještě ve hlubších záhybech se zvlnila. Mnul si radostně ruce, šoupal střídavě nohama, jako by tančil řezanku v besedě, poklepal spisovateli na rameno a všecek upokojen odcházel, kolébaje se na krátkých, jako mrkev dole zúžených nožkách, shledávat jinde hlasy pro volbu ve spolku, kde se ho chtěli zbavit.

Spisovatel přišel nyní poklonit se Blaženě.

„Milostpaní je dnes veselá, to je výborné!" pravil. „Tak málokdy vídám vás se smáti!"

„Vaše verše, milý drahý, milostivou také nepotěší," vtipkoval pán jako v mléce vykoupaný.

„Nestarejte se!" zachytil jeho posměšný tón spisovatel. „Než začnu, odvedu milosti-

vou paní do nejvzdálenějšího salonu, aby nic neslyšela."

Blažena povstala. Omluvila se vymytému pánu a odešla se spisovatelem.

„Ukážu vám všechny salony," řekl na oko. Když zašli, dodal:

„Bylo vám s tím člověkem asi trapno. To je zase Prokopův šestý smysl! Takovou on vyhledává společnost!"

„Také jste četl mé listy, které jsem psala Prokopovi, víte také, jak jsem byla do něho šíleně zamilována?" přepadla Blažena spisovatele. „Četl jste? Nu, nezapírejte! Vidím to na vás!" usilovala. Mluvila udýchaně, zastavila se, stále napřímena, v bolestném, rozdírajícím úsměvu, odhodlána ukázati, že všechen klam, kterým ji muž obestřel, je jí zřejmý a známý.

„Nu, totiž... nečetl, ale tak trochu vyslechl obsah," odpověděl rozpačitě spisovatel.

„Nelžete, četl jste, všechny jste četl a vysmál jste se mně, hrozně jste se vysmál!"

„Ne, nesmál jsem se nikdy! To Prokop lhal, řekl-li vám to. Ostatně on měl důvody, aby to nepovídal a asi to tak neřekl!"

„Ale četl jste je?"

„Něco!"

„Není pravda! Všechny jste četl! Vím to!"

„Ale nikdy jsem se nesmál, naopak s podivem jsem hleděl k vám."

„Děkuji, stačí mi to!" mluvila Blažena. „A je veselo, viďte, je veselo na světě! Zdá se mi, že dnes všude slyším povyk. Ne smích, ale hrozné studené chechtání. Vy toho neslyšíte? A kdo ještě asi četl mé listy? Snad i ten meloun, kterého mi před chvílí přivedl, aby mě bavil, snad také Skuherská a kdo ještě, nevíte, kdo ještě?"

„To je nějaká divná veselost," usoudil spisovatel. „Zmýlil jsem se. Vy jste churava! Vždyť vy trpíte!"

Blažena se neustále smála.

„A ten redaktor, ten malinký redaktor, který vám říkal ‚milánku', také četl? Jen koho zajímaly ty listy, které psala hloupá venkovanka!"

„Milostpaní, nesmějte se. Jste hrozná! Jako ledový je váš smích. Až je mi úzko!" vykřikl podrážděně spisovatel.

„Odpusťte!" řekla ona náhle a stanula. „Vy jste haněl společnost; lépe prý jest seděti doma. Co tu děláte?"

„Požádali mne! Což dělat? Nebylo lze odříci."

„Odřekli jiní, bylo by lze i vám."

„Ano, nepřišla paní F., protože ze samého povídání o dobrém tónu zapomněli pro ni

poslat vůz. A když si před chvílí vzpomněli, bylo už pozdě; přijeli zpět se zprávou, že už leží v posteli. Já jsem tu však osobně se všemi znám. A pak, dělám si jméno!"

Blažena poslouchala roztržitě.

„Znáte toho pána?" optala se, když šli čínským salonem. Ukázala na mladého muže, který stál opřen ve středu salonu o držadlo slunečníku a zíval.

„Ano. Je to doktor Mařánek."

„Tak jsem se nemýlila. Pojďte, doveďte mě k němu, je to můj známý z domova, z dětství, krajan."

Doktor Mařánek se zaradoval. Jeho bledá, nevýrazná, ale laskavá tvář se rozradovala, když poznal Blaženu.

„Slyšel jsem, že vás provdali. Kolikráte jsem myslil, jste-li šťastna. Dobře se vám vede, viďte?" hovořil. „Kolik let jsme se neviděli, posledně snad před třemi lety na zábavě u Rokytů, když stavěli dráhu. Tančili jsme až do rána a hned odtamtud jsme jeli k ohni do Cerekvice!"

„To tehda vyhořel lihovar. Ano, tehda to bylo."

„Vy jste tenkráte neviděla, neslyšela. Ani tančiti jste se mnou nechtěla. Neměl jsem vám za zlé. Ale co jsem pak s Valentinem zkusil! Celé dny chodil jako bez ducha, vše-

chny knihy po okrajích popsal vaším jménem a pořád kolísal. Jeden den se mučil, že vám nepíše, že se nemůže odhodlat. Druhý den se odhodlal a zase pochyboval, jak byste to přijala."

Blažena se zarděla. I po šíji přelétl jí ruměnec.

„Chtěla jsem s vámi tančit, ale přišel jste pozdě, byla jsem zadána..." mluvila rozpačitě a jako vždy, když byla vzrušena, rušila cosi na svých šatech, na složené ozdobě kolem výstřihu přetrhala hedvábí, jímž ozdoba byla připevněna.

„Co to děláte, milostpaní?" zeptal se spisovatel. „Pokazila jste si šaty."

„Zaopatřte mi špendlík," poprosila tiše a zvedla k němu prosebně oči.

Spisovatel vyložil si význam toho pohledu. Odešel a nevracel se dlouho.

„Váš choť je také zde?" otázal se doktor.

„Ano, ale to nevadí, jest zaměstnán; chcete-li, usedněme. A povídejte mi, co víte o domově. Píše vám někdo? Vzpomínám ráda na tehdejší ples. Mám ještě uschovány suché kytičky a stuhy. Zdá se mi, že ještě voní tehdejší nocí..."

Doktor se na ni díval s úsměvem.

„Z domova mi málo píšou..."

„Studuje v Praze některý známý?" přerušila ho Blažena.

„Je nás tu několik. Valentin také loni zde studoval. Ale letos od prázdnin se rozmyslil a za živý svět sem nechtěl. Studuje v Štyrském Hradci a ani nepíše."

„O prázdninách jste s ním mluvil?" nezbarveným hlasem zeptala se Blažena a střídavě otvírala a zamykala náramky. „Je ještě tak... jak bych to řekla... učený? On se mnou mluvil jako nikdo před tím, ani jsem mu nerozuměla."

„Ano, vším pohrdá. A zvláště teď. O vánocích byl doma. Mluvil jsem s ním. Také o vás!"

„O mně? Vidíte, já myslila, že na mne ani již nevzpomněl. Nedovedu říci jasně, co si myslím a co cítím. Slova se mi zdají neobsažná. Tehdy, vy jste to viděl, byla jsem všecka zmatena. Nedovedla jsem mu odpovídat, jen jsem naslouchala. A vy pravíte, že on na mne myslil, že mi chtěl psát...? Co mi chtěl psát?"

„Zajímala jste ho! Říkal, že jste neobyčejné děvče, a mnoho na vás myslil. A myslím, že nechtěl do Prahy jen proto, že doslechl o vašem sňatku!"

Blažena udivena na něho pohlédla.

„I o vánocích o mně mluvil? Co řekl? Povězte!“ ptala se nedočkavě.

„To víte! Je pochopitelno, že se neradoval. Řekl jen několik slov. Škádlil jsem ho, jako mezi kamarády. Nic to nebylo. Jest to bezvýznamné. Vyrozuměl jsem však, že jste ho nepřestala zajímat.“

„Prosím vás, opakujte, co řekl, ale do slova opakujte. Vážila bych si toho!“

Doktor se zdráhal, ale Blažena ho uprosila.

„Nu, řekl, toť se ví, že v předráždění, do slova už to nevím, ale asi tak: V pasti byl chléb na zlaté míse a ona se chytla. Jako královna šla do života a jako kupcová půjde z něho. ‚Jen ta myšlenka,‘ řekl, ‚je mi hrozná, jak krutě asi bude umírat její duše, jak se otluče, než zapadne a než se zcela podřídí!‘ Rozumíte této poznámce: Je to čisté sobectví. Každý si myslí, že je druhému dobře jen s ním!“

Blažena sklonila hlavu a dlouho neodpovídala.

„Zmýlil se!“ řekla povadle a téměř jen pro sebe. „Zmýlil se!“ opakovala, jako by se vlastním hlasem byla probudila, zvedla hlavu, sevřela brvy a stiskla oběma rukama bambusová opěradla čínského křesla. Náhle se

zasmála hrozným smíchem jako před chvílí, smíchem, který jen vzpomínka na chvíli utišila. „Mluvila jsem tehdy málo a proto ve mně hledal, čeho ve mně vůbec nebylo. Mýlil se, a proto se zklamal. Tehdejší večer byl vonný, studený a klamný. Dobře řekl: v pasti byl chléb a ona se chytla. Výborně! Ten chléb ležel na zlaté míse! Ale duše nebylo! Nebo duše by nešla ani za chlebem ani za zlatem! Zmýlil se! Ale teď mluvme o jiném, o divadle nebo o čemkoliv!"

Spisovatel se vrátil a špendlíků nepřinesl. Oznámil pouze, že paní Skuherská začíná přednášet melodrama.

Odešli všichni do středního sálu. Skuherská přednášela. Stála na nízkém, kobercem pokrytém podiu, měla v ruce červené desky, a hlasem, který bez příčiny burácí a jako by jej někdo přišlápl, ztichne, přednášela se vpadajícím průvodem piana o dívce, která usnula na růžích. Blaženě nyní nebylo třeba přetvařovati se. Všichni hleděli na umělkyni a nikdo nechtěl na Blaženě, aby hovořila. Dojem produkce byl zcela vnější. Nevěděla, o čem se mluví, a nechápala, jaký požitek z toho kdo má. Připadalo jí to, jako by u studně kdosi vodu vážil. Skřípaly řetězy a válec. Najednou vpadl pianista, jako by se okov přetrhl a všechno sletělo do studny.

Uviděla v polokruhu státi známé. Prokopova teta v černých šatech, s odhalenou, zničenou šíjí. Zvolna přikyvovala hudbě, jako smrt na hodinách pohybovala ostříhanou, tuhým, krajkovým stuartským límcem zezadu podepřenou hlavou. Pudr nezakryl promodralé pleti ani vrásek, ale činil je znatelnějšími. Její bohatá přítelkyně doprovázená zježeným Masákem, oděná v oranžové šaty, pokryté, kam se jen daly umístit, kyticemi konvalinek, unyle vzhlížela k svému mladému průvodci.

I malá paní inženýrová se kdesi objevila, vystoupila za kýmsi větším na prsty, ale neudržela se a zapadla. Blažena uviděla ještě jiné známé a připadali jí všichni šerední a odporní. Zavřela oči před touto společností, po které tolik toužila. Nechápala, proč ostatním není tak odporno, jak mohou stýkati se znovu, vídati se znovu.

„Dívám se clonou své kruté bolesti," pochopila. „Ve mně je příčina, ve mně je vina, já tu překážím, já jdu proti proudu; ne v nich, nýbrž ve mně je mnoho odporného, ve mně je zápor, já sem nenáležím."

Ucítila omyl celého života, tmu zavřeného hrobu, do něhož se pochovala, slepé, bezvýchodné cesty. Ucítila, že vše kolem je správné, že jsou všichni neseni touž vlnou, že

všichni bystře kráčejí v pochodu, který jim hraje společný zájem, a že ona v životě svého muže, svých příbuzných je kamenem v cestě, o který kdekdo zavadí.

Uplynulý rok narostl jí v představě v jedinou horu, která se postavila mezi ni a mezi její mládí.

„A bolest všem jsem přinesla: tchánovi, muži, tetě, Marii, Žofii, všem a jen prostě proto, že jsem přišla."

Nechápala, jak se sem dostala, jak se provdala. Rychle jen po důležitých událostech přelétly její vzpomínky. „Jak to bylo? Chtěla jsem se dostat z domu, toužila jsem po světě, po životě ve společnosti. Ano, podali mi chléb na zlaté míse a já jsem se chytla. Ale jaký byl Prokop v listech! Za jeho duší jsem šla!" Zase se ulekla. „Kde je duše? Není jí, protože jsem ho nedovedla zachránit, protože jsem sama všechno chtěla, ale nic nedovedla dát. Jsem nízká, kupecká, jak řekl Valentin. A on mi chtěl psát a nepsal. Bylo-li ve mně co dobrého, Valentin to mohl zušlechtiti. Čím mi mohl být?"

Skuherská domluvila a klavír ztichl. Potlesk zavířil a hosté se rozešli po salonech.

Blažena dotkla se svých skrání a své šíje, přejela si dlaní oči. Bylo jí nevolno a nevěděla, není-li to všechno sen. Myšlenka, že

je v Praze, že je vdaná, překvapila ji jako nová a nevžitá. Spisovatel ji odvedl. Doktor se ztratil kdesi nesen jiným proudem. Byla ráda. Pohled na něho byl jí připomínkou neuskutečnitelného štěstí.

„Vy jste četl mé listy," pravila spisovateli, „mluvíte nyní se mnou. Co myslíte: hynu, umírám? A je nutno zesprostnout, podřídit se prostředí, ve kterém žiji?"

„Nerozumím jasně!"

„Nemohu říci víc. Neporozuměl byste! Ale přece něco. Nelze zapomenouti, viďte, že nelze zapomenouti!"

„Na radost, myslím, snadno, ale na útrapy těžko."

„Tak já to nemyslím. Zapomenout na všechno, co jsme v minulosti ztratili."

Do rána vláčela se po pokojích stále mlčelivější a znavenější. Tento den jí přinesl mnoho poznání. Když šla k ránu mimo poslední, koberci vyložený salon, aby nalezla svůj vějíř, zahlédla, kterak v křesle, vyloženém kožích z bílého medvěda, sedí dáma ve společnosti pánově. Bylo tam pološero a ona jich nerozeznala. Zaslechla jenom povědomé chřeštění trojúhelníků a řetízků na náramcích.

„Že to toho člověka nemrzí!" řekl spisovatel. „Já bych s tou ženskou nevěděl za pět minut o čem mluvit!"

Blažena k němu zpytavě vzhlédla a neodpověděla.

Prokopovi se nechtělo domů. Konečně se odhodlal a nejdříve dovezl domů ženu. Cestou nemluvil; smál se jen sykavě, nevysvětlil čemu. Ona se nezeptala. Pak se vrátil ještě, aby odvezl paní Skuherskou.

„Vešla do života jako královna a odejde jako kupcová!" šeptala si Blažena, když vystupovala sama vzhůru po neosvětlených schodech. Venku hrčel odjíždějící kočár; potácela se, dotýkala se rukou stěny, stoupajíc tmou. Hlavu měla těžkou a znavenou. Zakolísala, stanula, přiklonila se tváří k chladné zdi a křečovitě zaplakala. Zatoužila vrátiti se na ulici; zdálo se jí, že by bylo snadné ztratit se sobě samé, jako dechu v mrazivé noci dát rozplynouti svému vědomí.

Několik kroků od ní zaskřípaly dveře. Nová panská vyšla a světlo polilo schody i celou její postavu. Vykřikla cosi na omluvu a na pozdrav. Blažena jí poděkovala, že vstala a že posvítila. Neprozradila před cizí dívkou svého zmatku a lež společenská dovedla ji vzpřímenou v onen příbytek, kde začala se otloukat a umírat její duše, prodaná za chléb podaný na zlaté míse.

22.

Ráno, když přišla zatápět panská do pokoje panina, seděla Blažena v ranních šatech u okna. Hlavu měla položenou na přeložených rukou na stole. Její lože bylo urovnáno jako s večera. Bylo zřejmo, že probděla zbytek noci.

Oheň se rozhořel v kamnech. Marie klečela před nimi a její hezká světlá hlava i její hezké, vláčné ruce byly polity rudou září.

Paní vstala, došla k ní, usedla na křeslo u kamen a zadívala se na ni.

„Marie, vám je pořád veselo?"

„Pořád, milostpaní!"

„Modlíte se ráda?"

„No, modlím, ale jen kdvž mi dá Pánbůh vnuknutí!"

„A bojíte se smrti?"

„Moc ne, protože věřím jen v Boha a v peklo nevěřím."

„A co si myslíte, Marie, co bude pak, až umřete?"

„Co by bylo? Nic! Usnu a nic nebudu o sobě vědět!" řekla služka vesele a přikládala do kamen.

„A vy v nic nevěříte? Kde se to ve vás vzalo? Což vás ve škole neučili náboženství?"

„No, učili, ale já jsem byla pořád roztržitá, tak z toho nic nevím a ani jsem tomu nerozuměla!“

„Jak je to všechno prosté a prázdné!“ řekla hlasitě Blažena, když služka vyšla. „A kam já spěji? Čím se mám stát? Mám jít také bez víry životem? Oč jsou tam ti vyšší než ona? Je to totéž! Nerozdírají se o život. Jest jim hladký, příbuzný, sourodý. Jako opilí užívají, celý život jest jim jen popíráním smrti. Snad je jen tak možno udržet se nad hladinou. Vždyť tak, jak žiji sama, nelze vůbec žít. Poznání je mi bolestí. A k čemu žít a pro koho? Zhasit vědomí znamená zhasit bolest.“

Přešla k oknu; pojal ji odpor k životu po včerejším rozryvném dni, po probdělé noci.

„Malinké a průsvitné a odporné je všechno! A co tu vlastně chci, proč neodcházím?“

Služka přišla oznámit, že je snídaně. Prokop již čekal v jídelně; pozdravil, když vešla, a rozesmál se.

„No, to se povedlo!“ říkal, přecházeje po koberci a zachechtal se občas. Byl bledý a tváře měl jaksi naběhlé.

Blažena se ho nezeptala, proč se směje. Konvičky třásly se jí v ruce.

„Rozléváte, milostpaní!“ řekl jí muž, vstrčil ruce do kapes a smál se, až se ohýbal.

„Jak mi to říkáš a proč se směješ?“

„Sobě se nesměji! Ale vám, milostpaní, se směji!“

Blažena žádala ho za vysvětlení.

„Ještě toho trošku!“ smál se Prokop. „Vysvětlení! K soudu nepůjdeš? Směji se proto, že se nechci zlobit. A jen jedno je možné! Buď si prohnat kulkou hlavu, nebo hrozně se smát!“

„Netýrej mě!“ vykřikla stísněným hlasem Blažena. „Máš-li co proti mně, pověz mi to. Jsem-li já příčinou toho, že by sis musil prohnat kulkou hlavu, i to řekni. Vždyť je to nesnesitelné takhle!“

„Divadlo! Učiněné divadlo! Ty pózy! To je pravda, co jsi v Praze, mnoho jsi pochytila!“

„Ty mi vyčítej divadlo! Ty! V jakém jsem já s ním styku?“

„A v jakém já? Řekni! No! Prozraď se!“

Blažena mlčela. Nechtělo se jí odpovědět, nechtělo se jí ani hádky vůbec. Chtěla vyjít z pokoje. Prokopa to dráždilo. Líbilo se mu, viděl-li vydrážděnou bolest své ženy.

„Sem pojď!“ vykřikl a ukázal prstem asi na dva kroky před sebe na podlahu. „Hned! Sem!“

Čekal. Stanula, ale na něj nepohlédla.

„No, bude-li to?“ vykřikl. „Ať nemusím jít zase pro tebe!“

Váhala. Opřela se o dveře a hlasem plným ošklivosti řekla:

„Jak to se mnou mluvíš? Což mohu jít, když na mne voláš jako na psa? Tak cvičili u nás honicí psy!“

„No, no! Toť je rozplizlý hlásek!“ posmíval se ve ztajené zlosti Prokop. „Včera jsi asi jinak rozkládala, když jsi pomlouvala muže!“

Blažena nevěděla ještě, o čem mluví, zda o návštěvě u Žofie či o večerní zábavě.

„Prokope,“ řekla, „nemuč mě. Zavinila-li jsem něco, řekni mi to! Překážím-li ti, půjdu ti z cesty. Jenom, prosím tě, mluv bez vytáček!“

„Půjdu ti z cesty! To je dobré! Povedlo se. Neměla jsi mi vůbec do cesty chodit, nebo jsi-li už hloupá, mělas být alespoň tichá! Mně jsi ostatně neuškodila. Všichni vědí, komu jsi si stěžovala, jaké neštěstí jsem si uvázal na krk! A proč mě vůbec dopaluješ? Nemluv už! Je to hnusné! Papa si tě zjednal ke mně za hlídače, a ty, abys chleba zadarmo nejedla, udáváš a špiníš mě!“

„Tak ty se na mne díváš! Tím vám tedy jsem?“

„No, řekni ještě něco z románu! Zadeklamuj!“

Blažena nechtěla již nic slyšet. Urážky ji tak pokořily, tak jí učinily život nesnesitelným, že viděla před sebou jen rozvířenou tmu. Zalomcovala jí touha po pomstě, přání splatiti bolest, raniti, jako on ji ranil. Ale hned poznala surovost svého cítění; přitiskla ruku k očím, vešla do svého pokoje, poplakala si, utišila se. Z jídelny sem několikráte dolétl jízlivý smích.

Panská přišla a tichým, soucitným hlasem jí oznámila, že pán k obědu nepřijde. Blažena nevěděla, kolik je hodin, nevěděla, je-li ráno či odpoledne. Když jí služka řekla, že jsou tři hodiny, oblékla se a vyšla.

„Milostpaní!...“ nesměle volala Marie. Blažena jí neslyšela.

Byl jasný mrazivý den. Praha vlastním dechem zadýchaná ukryla se průsvitným dýmem. Nad ní klenul se chladný blankyt.

Blažena vyšla a ploužila se v němé mdlobě ulicemi. Kolem jako včely za jasného dne černali se lidé, bezejmenní, neodlišení, živí tvorové. Cítila, že jsou jí dalecí, jako by již náležela světu mlhy a pokoje, do něhož zanesla dohořívající oheň svého utrpení z pochybeného života. Všechny vnější rány splynuly v jediný nerozlučný, bolestný chaos. Cí-

tila nesmírnou tíhu. Nemyslila na to, co se událo, ale věděla, že se nemůže vrátit ve starý útvar.

Šla, nevěděla sama proč a jak, došla ke krásné herečce. Snad nejasné vědomí, že tam možno nalézti útěchy, ji tam dovedlo.

Našla ji oblečenu v domácí šaty, nešněrovánu, neupravenu. Její nepřipravená pleť byla popelavá. Byla zaměstnána. Měla švadlenu a šily šaty na premieru.

Blažena nechtěla ani usednouti.

„Přišla jsem, nevím proč, táhlo mne to k vám!" řekla. „Odejdu hned!" pravila a cítila, že je třeba odejít, protože ji dusí pláč.

Herečka ji donutila, aby usedla. Ukázala jí látky na šaty, okrasy, stuhy, ve chvatu a důležitě, jako by ji nic jiného nikdy nebylo zajímalo. Smála se nevhodně, i tehda, kdy nebylo čemu se smát. Slunce zapadalo nad Petřínem a krvavě polévalo pokoj i barevné látky a stuhy rozložené po stole. Herečka usedla a přišívala zlaté cetky na historický kostym. Venku zazvonilo.

„Pro Krista, kdo pak to zas je!" uděsila se herečka.

Služka přišla oznámiti jakéhosi pána.

„Že ho kozel nevezme!" řekla herečka mrzutě a kázala, aby ho uvedla do salonu a vyřídila, že hned přijde.

„Odpusťte!“ řekla Blaženě a odběhla převléci se.

Za čtvrt hodiny vyšla proměněná, krásná, nalíčená, v upiatých modrých anglických šatech s bílou hedvábnou košilkou a vyzvala Blaženu, aby s ní vešla do salonu.

„Pojďte!“ řekla. „Vy jste dnes nějak smutná, alespoň se zasmějete. Je to hrozný člověk. Idiot!“

V saloně seděl Blaženin známý z předešlého večera, bílý a růžový, jako v mléce vykoupaný pán.

Herečka zazvonila téměř radostným, umělým smíchem, když ho vítala, a vyslovila potěšení nad jeho milou návštěvou.

Blaženu jeho přítomnost nepotěšila. Bylo jí trapno, poněvadž věděla, že žaloval muži.

„Milostpaní se mne ulekla, jako bych byl nějaký archanděl Michael s plamenným mečem v ruce a stál na prahu ráje!“ skandoval host.

Herečka se zasmála. Smála se všemu, často i místo odpovědi.

„Připravil jsem vám cosi, slečno! Snad už to posluha dodal!“

Herečka se nachýlila tázavě ku předu a záporně zakývala hlavou.

„Dovolil jsem si poslati květiny, sněžné květy, jako jste sama.“

Herečka se zase tak neodstíněně zasmála. „Jste roztomilý!“

Sluha za chvíli přinesl velikou kytici konvalinek. Herečka ji vzala a opatrně, aby pudru nesetřela, ponořila do ní tvář a obrátila vděčně a radostně oči k tlustému návštěvníku.

„Jak vám děkuji!“ řekla, přešla neslyšnými kroky po smyrenském koberci až k němu, sklonila se, podala mu ruku a dlouho ji podržela ve své.

„Uschovám ty květy, i suché je uschovám a vždy mi budou připomínati vás!“

„A nyní, slečno, když jste přijala můj pozdrav, vyslovím teprve prosbu!“ domýšlivě přednášel host, rozhoupal se trochu v křesle a počkal na vybídnutí.

Když ho herečka ujistila, že pro něho vše učiní, poprosil ji jménem spolku „Rhododendron“, aby jim o příštím večeru recitovala nějaké verše domácí produkce.

„Ale ano!“ řekla ona vesele, překvapena nepatrností jeho přání. „Vždyť jest to vyznamenání! Jen jestli stačím! Všichni mají vybraný vkus a na nejvyšší stupeň umění jsou uvyklí.“

Růžový pán promluvil zase několik zdvořilých frází.

Herečka vstávala, neklidně vkládala kytici do vázy a odpovídala hostu zcela v jeho stylu. Frázi za frázi, poklonu za poklonu. Rozvázala kytici, vytáhla ze zlaceného koše klubko zlatých nití a převázala ji ve volné kytičky, dala naplnit vodou drobné porculánové konvičky a rozestavila je po různých etažérech, po policích a po stolcích. Přecházela lehce po saloně, stále nakloněna hlavou v tu stranu, kde se v křesle houpal host, stále pozorná a bdělá na každé slovo.

Její smích zněl po krátkých přestávkách.

Blažena chtěla odejíti, ale herečka jí za zády hostovými dávala znamení, aby zůstala.

Když se host vzdálil, loučila se i Blažena.

„I počkejte ještě!" řekla herečka snad jen ze zvyku, snad jen naučeným pohybem rtů a hned dodala: „Já jsem s těmi lidmi tak udřena, že mám mozek jako vyssátý, jako by v něm ani myšlenky nebylo. Takový hlupák myslí, že má právo za své bohatství všude diktovat. A nechci-li si rozhněvat ctitelů, musím s nimi vlídně pohovořit! Je to horší než po třech zkouškách v divadle. Tak jsem znavena a mdlá!"

Blažena se rozloučila a vyšla na ulici.

Poznala nyní, jaká by musila být, čím by se musila stát, aby se přizpůsobila životu. Viděla ještě herečku, kterak vlídně se uklání

nenáviděnému hostu, kterak přemáhá únavu, kterak tvoří umělou radost a umělý smích. Stanouti s ní na stejném stupni cítila, že je nemožno. Vlékla se mdlobně ulicemi. Od rána nejedla. „Kam půjdu?“ napadalo ji, a po každé, když si připomněla, že je blízko domova, vrátila se. Bylo již tma, plynové lampy již svítily, když se octla na Betlémském náměstí.

„Ano,“ řekla si v náhlém zjasnění a slzy jí zamžily zrak, „já nezůstanu, já musím zemřít!“ Uviděla před sebou novou cestu, šedou a širokou, rozevírající se v nekonečno. Všecka mdloba nesla se k tomuto rozhraní, k tomuto řešení. Polohlasitě vyslovila ona slova a od té chvíle zmocnil se jí chvat jako před odjezdem. Záhada jejího bytí slila se z nejistoty v toto předsevzetí a v určitý tvar, jako by nalil roztaveného olova do chladné vody.

Vrátila se domů bez tísně, která by byla nezmizela, kdyby život její byl měl pokračovati.

Chtěla své štěstí, ale nedostihla ho.

Chtěla se obětovati, ale Bůh na její obět neshlédl. Dým její žertvy nevznesl se k nebesům.

Vše bylo marně začato. Štěstí nedosáhla, jiným ho dáti nedovedla.

Prázdno kolem ji přesvědčilo, že není pro koho a komu by žila, že je nepotřebná, že i bez její muky stejně bude světu dobře.

Nebolelo jí, že obětovala pýchu, že se pokořila, že poprosila milenku mužovu, ale zahubilo ji, že bylo porváno, s prachem smíšeno její nadšení i její víra v dobro, v život duše harmonicky projevený.

23.

Když vešla do domu, zašuměly za ní tiché kroky. Panská, úplně oblečená, odkudsi přicházela. Kuchařka otevřela polekaně dveře a oddychla si, když uzřela paní.

Blažena vešla do svého pokoje, skládala dlouho papíry i psala dopisy.

Netrpělivě a radostně připravovala se k odchodu.

Marie přišla tiše za ní, přikládala, drobné předměty přestavovala a pozorovala ji.

„Co tu chceš? Odejdi!" řekla jí paní. Rušil ji šramot. Ale neuvědomila si, odešla-li či zůstala.

Marie viděla její mdlou, usláblou hlavu, skloněnou v dlaně, viděla slzy, které padaly na červené sukno psacího stolu.

„Milostpaní!“ řekla a zasmála se mladým, prostým, nestísněným smíchem, „vyndejte si tu starost z hlavinky!“

Blažena se ohlédla, uviděla Marii a nechápala, kde se tu vzala. Hlas její zdál se jí daleký, smích její nepochopitelný, vzdálený, jako by mu z hrobu naslouchala. Její oči svítily mdle a zdály se býti zastřeny čímsi bílým a neprůsvitným. Blaženě zdálo se, že vše, co vidí kolem, koberce a nábytek, stěny a služka, že vše to náleží minulosti. Zdálo se jí, že už odešla ze živoucího světa, že nic už nezbylo. Vědomí přítomnosti unikalo jí jako voda mezi prsty.

Ani zbytku lásky k životu v ní nezbylo.

„Co tu chcete, Marie!?“ vykřikla podrážděně na služku a netrpělivě ukázala na dveře. Ona poslechla, proběhla kolem ní, ale u dveří se zastavila, vytáhla nepozorovaně klíč a odnesla jej s sebou.

Blažena zalomila rukama. Často, sepiala-li ruce, připomněla si, že umře.

„Tyto prsty uhnijí, v prach se rozpadnou,“ myslívala, zalekla se hrůzy stáří a smrti a rozestřela ruce, jako by v nich skrývala šeré myšlenky a chtěla je rozváti.

Nyní zalomcovala jí radost z vykoupení

Prohnula se v nedočkavé, netrpělivé bolesti, jako by se chtěla vymknouti z náruče životní síly.

Vzpomněla si na cestu svou a poznala, že i tam, kam jde, je tma. Ani tam nešla s vírou ve vyjasnění. Jen pro tíhu země odcházela.

Upírala zrak v nehybnou, nemluvnou dálku.

Odešla již ze živoucího světa. Nevěděla, kdo žije a kdo už odešel.

Zmocnil se jí náhlý spěch. Jako by tmou rozlétlá hvězda mohla zameškati setkání s druhou hvězdou, která jen jedinkrát proletí její drahou.

Sňala prsteny a uložila je do psacího stolu ke svým bolestným poznámkám deníkovým. Zalepila napsané listy, napsala na ně jména. Chtěla je poprosit za odpuštění, ale neučinila toho.

„Nikomu nenáležím. Mým majetkem byla ta zhořklá spálená bytost," si řekla.

Ruce jí stydly a z očí se řinuly proudy slz.

Plakala už jen pro slzy samy. Vzala ještě listy, které psala svému muži, aby je spálila, ale nedošla až k ohni. Uvědomila si na stěně obraz Kristův, který léčí choré dítě. Poklekla před obrazem, ale nevěděla, že tak činí. Po-

ložila až k zemi slzami smáčenou tvář. Nemodlila se ani slovy ani myšlenkami, jen pokorou oněmělé bytosti. Radostná tma padala před ní a nad ní, padala s nebeského oblačna, prolínala stropem a stěnami, skládala se ve vrstvy a přikrývala ji, potopila ji, jako závěje se lehce nad ní srovnala.

Marie vešla tiše a ostražitě do pokoje, našla paní bez vědomí na zemi a snažila se ji pozvednouti.

„Milostpaní!" zavolala bolestně, jako by ji budila ze sna. Když uviděla její slzami politou tvář a přivřená víčka, zaplakala. „Milostpaní, pro Krista Ježíše, co je vám? Neplačte! Kdybych já jen věděla, kdo vám tak ublížil!"

Blažena se dala pozvednouti a povolně potácela se jí v rukou. Nemohla pochopiti, kdo na ni mluví vlídným hlasem. Otevřela oči a uviděla mladou, ani bolestí, ani přemítáním nepokreslenou, svěží tvář své panské.

„Kdo tě volal? Co tu chceš?" zeptala se netrpělivě.

„Já už zůstanu u vás, nenechám vás tu samotnu, milostpaní!"

„Jdi!" bránila se Blažena a hned prosebně dodala: „Jdi, prosím tě! Co tu chceš, proč mě voláš a budíš?"

„Já nepůjdu, milostpaní, a nepůjdu, vyhánějte mě, já přece nepůjdu. Vy stůněte, a já zůstanu s vámi!"

Blažena se vzpřímila a násilně se zasmála.

„Jdi, pusť mě, co tě to napadá! Vždyť já se směju, nic mi není, jdi!"

„Takový smích je horší než pláč!"

„Marie, poslyš, dojdi mi dolů, potřebuji známky, jdi hned, odejdi!"

„Až ponesu psaní, vezmu i známky," řekla služka neústupně.

Blažena se začala probouzet.

„Poslechneš-li!" vykřikla na ni.

Služka neodpovídala a nehýbala se.

Blažena zaplakala jako bezbranné dítě.

„Co je ti po mně! Proč mne nenecháš!" řekla zmítajíc se, opřela se oběma rukama o její ramena a odstoupila.

Nohou zavadila o jakýsi předmět. Byly to její listy. Shýbla se pro ně.

„Počkej, spálím aspoň ty listy!" řekla, přešla ke kamnům a poklekla na zem. Marie ji následovala.

Blažena rozvázala stuhu a zahlédla svoje písmo. Stud z promrhaného citu, z jeho znesvěcení se jí zmocnil. Hořká trýzeň, již, myslila, že ušla, ji obklopila. Nové slzy, nová otrava jí zvrátily hlavu a sevřely víčka.

Marie ji vzala za ruku, líbala ji, štkala a prosila:

„Milostpaní, prosím vás, neplačte, kdybych já jen věděla, čím vás utišit, jak vás potěšit!"

Blažena pohlédla v její vážné, vší pozorností k ní upiaté oči. Zarazila ji tato soustrastná síla cizího prostého děvčete. „Ona jediná se mnou cítí!" uvědomila si a oddání její, vroucnost jejího soucitu zakmitla naděje v její duši. „Snad bych ještě našla lásku, snad je mi neznám svět, kde bych mohla státi se užitečnou a kde bych dovedla prospěti, nějaký jiný svět prostých srdcí!" napadalo ji a cítila, že se zvolna navrací od okraje do prudkého spádu, u něhož dosud stála.

Pochopila, že lidé jí příbuzensky nejbližší viděli, že trpí, že ji nechali ležeti na cestě zmaru, až šel mimo účastný Samaritán.

Vlahá síla nového života počala prouditi jejím tělem.

Stiskala list za listem v dlani a házela jej do ohně. Zahlédla vždy nějaké vlastní rukou psané slovo a pospíšila si, aby je zničila. Náhle mezi jejími papíry kmitl se jí cizí rukopis. Pohlédla a zarazila se. Bylo to písmo mladého spisovatele. Psal jej jakési

dívce. Obrátila listy, podívala se na podpis, přečtla si poznámku.

„P. S. To s tou zahradou si musíš sám přizpůsobit! Nebyl jsem tam a na tebe se při líčení takových scén nemohu spolehnout. Ostatní, myslím, že je výborně. Smrt, měsíc, noc, neurčité zbarvení, to takové holčičky dojme!"

„P. S. Tentokrát si zasloužím víc než pětku! Sám jsem se dojal, když jsem to psal. Kdybych psal veršovaný nápis na hrob nějaké Rachel, mohl jsem za tu dobu vydělat desítku!"

Blažena čtla celé psaní. Bylo jí známé. Celé řádky uměla z něho zpaměti. Pochopila, že je to koncept listu, který jí poslal Prokop.

„Takové to tedy bylo! Za pětku si listy psát dával!" uvědomila si. „Proto byla dvojí bytost, proto jsem ho nedovedla přinutit k sdílné družnosti. Milovala jsem jeho dopisy! A on jich nepsal! Na tom jsem postavila život!" Ušlechtilá bytost, pro kterou ho šetřila, pro kterou byla schopna oběti, byla klamem. Všechno jí nyní bylo jasné. Nepotácela se již v pochybnostech, neobviňovala, nesnižovala sebe. Pochopila zbytečnost oběti. Nemohl navrátiti se v čistý svět citu a myšlenek, protože nekolísal, jak se domnívala, ale

dávno byl zabořen v lichotné, blátivé vlnitvy požitku.

Poznala, jak je vzdálena jeho světu, jak je jím netknuta. Pochopila, že odejíti jest její mravní povinností.

„Pro marnost bych se zahubila!" řekla si. Vše, co žila od svého zasnoubení, bylo mrtvá minulost.

Stála na chladném prahu nového života. Studený, čistý, neotrávený vítr vanul z dálky.

Život v manželství jako dveře nemocnice za vyléčeným zvolna se za ní zavíral. Minula jeho nebezpečenství a odnášela si z něho poznání.

Vyšla, protože našla jediného spravedlivého, který ji přenesl přes mrtvý bod k životu.

Vše jasně chápala. Neodpouštěla. Nebylo co odpustiti. I Žofie i Skuherská i krásná herečka i společnost, všichni měli pravdu, pravdu svého sobectví.

Radovala se z toho, že je sama, že přeplula jezero lži. Zvítězila její pravda. Nepodlehla útisku a nedoznala pokoření. Radovala se ze života, z toho, že unikla smrti, z toho, že se nedala zotročit, že se nepřizpůsobila, že zvítězila nad hmotou.

Služka vycítila z uklidnělého zraku Blaženina, že utrpení, které prostým srdcem po-

znala, již minulo. Ale přes to zůstala u paní a bděla po celou noc.

Blažena ulehla, ale nemohla usnouti. Duše její vznesla se očištěna, ale srdci bylo potřeba vláhy. Věděla, od čeho odešla, ale nevěděla, kam půjde.

Světlo polostažené lampy rudě prosvítalo červeným hedvábným stínidlem.

V těkavém putování od předmětu k předmětu zrak Blaženin spočinul na knihovně.

Dala si podat knihu v černých deskách a vytáhnout lampu. Pak poslala Marii, aby si šla lehnout do své komůrky.

„Ne, já tu zůstanu!" řekla Marie určitě. „Usnu všude!"

„A je zavřeno?"

„Není!"

Marie šla zamknout, ale klíč vytáhla z kapsy.

„Co jste dělala s klíčem?" zeptala se jí Blažena, ale hned pochopila, proč jej asi Marie uschovala. Zavolala ji k sobě, pohladila ji po vlasech a políbila ji na čelo.

Služka se sklonila k její ruce, zaplakala a hned se zasmála.

Blažena hladila její hlavu, také se zasmála, také zaplakala.

Pak otevřela bibli a čtla.

A když čtla, pocítilo její nezkonejšené srdce, že je opustilo cosi železně krutého, že smírně roztálo a pokořilo se. Jejího čela jako by se byla dotkla božská ruka toho, před nímž v největší muce prve sklesla.

Její prsty se tiskly v sebe a i v nich chvěla se slast a bolest, kterou byla zachvácena celá její náboženská bytost.

Její oschlé oči zahořely v slzách, ale bylo jí rouhavo plakat tyto hořké pozemské slzy. Cítila, že ji obestřel vlahý, vonný déšť slzí vykupitelských, slzný déšť božské lásky a spravedlnosti.

Usínala znavena, ale sny její byly jasné. Ne po moři, ale po oblacích kráčel vysoký, nesmírný, bílým světlem obklopený Kristus z jejího obrazu. V rukou držel zlaté zrní, které rozséval.

„I vyšel rozsevač, aby rozséval," opakovala si. „A stalo se v tom rozsévání, že jedno zrno padlo podle cesty a přiletělo ptactvo nebeské i szobalo je.

A jiné padlo na místo skalnaté, kdež nemělo mnoho země a hned vzešlo, protože nemělo hlubokosti země a když vyšlo slunce, vyhořelo a protože nemělo kořene, uschlo."

„Ano, co jsem zasila do této půdy, vyhořelo a uschlo!" odpovídala hořce poučena.

Její marnivá touha po světě a po lesku byla ztrestána. Děkovala za toto poučení.

Nespotřebovaná síla, nové schopnosti a svěží vůle žíti nový život volaly ji jako předjarní zvuky zvonů velkonočních.

Utišila se. Její sny byly už smírné a pokojné.

24.

Muž si ji dal ráno zavolat. Přišla klidná a usměvavá. Věděl již, že byla u Žofie. Chtěl ji za to kárat a týrat, ale podivil se neulekanému výrazu její tváře.

Vykřikl; usmála se.

Rozzlobil se, ale cítil, že je směšný. Ona se ho už nebála. Stál mimo ni.

„Nezlob se! Co tam, to tam. Rozhodla jsem se. Rozejdeme se klidně, půjdeme každý svou cestou."

Mluvil pomateně, jako školák, řekl jakousi omluvnou větu, pak zase vykřikl, ale nic se nezměnilo. Blažena stála na svém a byla silná a věřila, že všechno provede. Byla odhodlána odervati se stůj co stůj měšťácké společnosti. Vše jí bylo jasné. Nic už nechtěla od světa. Poznala, že nelze najíti

nikde rozřešení, jen v sobě mé. Věděla, že všude najde domov, kam zanese rozkvetlou zahradu své vykoupené duše. Cítila se osamocena a bylo jí to radostí. Nebylo kolísání, nebylo mlh.

Oznámila dopoledne tchánovi své rozhodnutí. Pokládal je za rozmar, domluvil synovi. Dal jí čas na rozmyšlenou. Přišla po určené lhůtě pevně a klidně mu říci, že se ještě jinak nerozmyslila a také již nerozmyslí. Vyžádala si na tchánovi, aby jí vydal věno, a oznámila, že odjede na vždycky z Prahy. Nabídl jí byt na svém statku, ale ona ani toho nepřijala; přála si, aby ani pavučinová vlákna nepojila jí s minulým životem. Ani domů se nevrátila. Napsala rodičům své rozhodnutí. Otec se pobouřil, matka napsala, že je zničí. Nedbala toho.

„I oni se vyléčí, poznám-li já pravdu," řekla si. Chtělo se jí ticha, neznámého okolí, lidí prostých, starostných, druhu Mariina. Odjela do vesnice, do domova své služky, do neznámé krajiny a mezi neznámé lidi. Nebyla dcerou velkostatkářskou, ani ženou boháčovou. Byla poznávajícím, neomýleným člověkem, který se chce učit od počátku. „Je někde pravdivá společnost čistých lidí, velké mravní krásy, kteří chtějí víc než rozkoš, lež, požívačnost, sobectví a není-li, je ji tře-

ba utvořit!" napsala matce. „Tohle není život, který zasluhuje býti žit. Nesmějte se mi, ani mne nelitujte. Dobudu si nového tvaru, najdu si družnost a lásku, bez níž není ženě štěstí, kdybych měla sloužit dětem, nemocným, starcům, nebo kdybych měla ovce pásat. I ovci je třeba péče a větší družnosti než zkaženému člověku. Někdo ke mně přilne nebo já přilnu v lásce k někomu, komu budu potřebna. Ale žít neuctivým životem se zhýralým mužem nebudu. Pokládám takové zmrhání duše lidské za zločin. Láska nebyla dána mi do srdce proto, aby byla zneuctívána, ale proto, aby sloužila tomu, co je v člověku božského a věčného! K tomu jsem došla!"

Večer před odjezdem šla se rozloučit s vytouženou Prahou, s drahým vězením.

Byl předjarní podvečer. Mlhou zastřené krvavé požáry večerní rozlily zlato nad fialovým, vzdušným, ustydlým obzorem. V sadech bylo uklizeno před svátky jarními. Zem byla hnědá, vodou nasáklá.

Za Hradčany vystupovaly bílé páry, zjasněné odrazem požárů večerních. Na nehluboké, perleťově modré obloze odráželo se deštěm omyté bohaté žíloví nedočkavých stromů a keřů, netrpělivých po novém životě. Mezi trsy loňských trav a květin pobíhal kos. Jeho ostré volání rozráželo podvečerní ticho. Jas-

ný, kovový jeho zpěv zněl ze země, z ostříhaných keřů i z holých korun jasanových.

Praha čistá, bílá hučela a oddychovala. Hrad s Daliborkou vlhce temný vznesl se nad stráně ve vysoké jasno podvečerní oblohy nad zakouřeným městem. Z klidných, zčernalých hradčanských kostelů zazněl tenký, těkavý hlásek zvonku. Mrzutý, starý hlas velikého zvonu utopil jeho drobný chvat. Ale ani ten nezvítězil. Z rozšuměné Prahy hlas za hlasem nesl se lehce do výše a zvedal se jako světelné rakety. Tenounké hlásky zvonků malých věží netopily se již v pánovitých hlasech velkých zvonů, ale přilichotily se k nim a předbíhaly je drobnými, spěchavými zvuky. Hlučící Praha, hukot jezů a hrčení vozů splynuly se svatvečerním svěcením. Kos vážně spěchal holým křovím a náhle, jako by se snažil přehlušiti nad městem rozhlaholenou píseň, čtyřikrát vykřikl. Ale hlas jeho zanikl a zvony šuměly a mísily se dál.

Blažena postála nad městem. Hleděla na těkavou živost černého ptáka pod klenbou prutů lískových. Zasmála se mu útrpně, když z plného hrdélka silně zahvízdl a když zvony přehlušily jeho skromnou píseň.

„Utonul, utonul!" řekla, aby mu připamatovala jeho marný pokus; a vzpomněla si, jak sama tomu byla blízka.

Vracela se naposled po ovlhlých stráních k domovu.

Požáry večerní hasly.

Temnilo se a vzduch kalil se vlhkým dechem usínající země. Zvony utichly.

I na Prahu padly večerní stíny.

„Ne, neumřela jsem, nezapadla, nepodřídila se!“ šeptala do chladného vlhka.

Ožila.

Cítila svou mladou sílu. Věděla, čím jest s o b ě povinna.

Nad Prahou se zetmělo. Mlhy a páry zhoustly v tmu.

Blažena, hluboce vdechujíc vonný, vlhký vzduch, rozeběhla se svěže po ztemnělých cestách Chotkových sadů, aby se připravila na cestu příštího dne.

SPISY RŮŽENY SVOBODOVÉ

1. **Milenky.** Román o dvou dílech. Díl I. Brož.
2. **Milenky.** Román o dvou dílech. Díl II. Brož.
3. **Černí myslivci.** Horské romány. Brož.
4. **Přetížený klas a povídky.** Druhé vyd. Brož.
5. **Po svatební hostině.** Povídky o manželství. I. Brož.
6. **Líva.** Světská dobrodružství dětinného srdce. Brož.
7. **Písčitá půda.** Kniha poznání. Brož.
8. **Přítelkyně.** Román. Brož.
9. **V odlehlé oědině.** Dojmy a žaloby. Brož.
10. **Pěšinkami srdce.** Povídky. Brož.

K těmto cenám budiž připočtena ještě 20% drahotní přirážka. Každý svazek váz. o K 6·— více.

Ve vydávání se pokračuje.

BIBLIOFILSKÉ VYDÁNÍ

půvabné knihy o rodičích a dětech, o životě v přírodě, knihy ideálního rodinného života, psané ve formě klasicky mistrné idylly

POKOJNÝ DŮM.

S obrazovým doprovodem i barevných komposic A. Kašpara. — V původní vkusné vazbě K 10·—, s válečnou přirážkou K 12·—.

Náleží k nejvýznačnějším a nejcennějším novinkám.

PRO MLÁDEŽ

JARNÍ ZÁHONY.

Povídky pro děti a o dětech. Váz. K 4·—, s válečnou přirážkou K 4·80.

NAKLADATELSTVÍ ČESKÉ GRAFICKÉ AKC. SPOLEČNOSTI „UNIE“ V PRAZE.

RAISOVY SPISY

ÚPLNÉ V 18 SVAZCÍCH.

1. **Kalibův zločin.** Podhorský obraz. Brož. . . K 2·30
2. **Pantáta Bezoušek.** O jeho radostech i starostech. Brož. . . . . K 3·20
3. **Paničkou.** Podhorský obraz. Brož. . . . . K 2·30
4. **Rodiče a děti.** Brož. . . . . K 2·20
5. **Mezi lidmi.** Brož. . . . . K 2·30
6. **Za světem.** Dva obrazy z hor. Brož. . . . K 1·70
7. **Sirotek.** Kus života. Brož. . . . . K 3·—
8. **Lopota.** Podhorské obrazy. Brož. . . . . K 3·60
9. **Zapadlí vlastenci.** Podhorský obraz. Brož. . K 5·—
10. **Potměchuť.** Povídky a kresby z Podhoří. Brož. . . . . K 2·50
11. **Půlpáni.** Dva obrazy. Brož. . . . . K 3·—
12. **Západ.** Pohorský obraz. Brož. . . . . K 5·—
13. **Výminkáři.** Povídky a kresby z Podhoří. Brož. K 2·40
14. **Na lepším.** Podhorský obraz. Brož. . . . . K 5·60
15. **Horské kořeny.** Brož. . . . . K 2·30
16. **Stehle.** Podhorský obraz. Brož. . . . . K 5·40
17. **Z domova.** Básně. Brož. . . . . K 1·60
18. **Káča a jiné obrázky.** Brož. . . . . K 3·—

Válečná přirážka na každý svazek 20%.
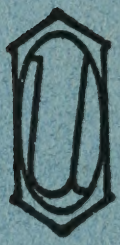
Nakladatelství České grafické akc. společnosti „UNIE“ v Praze, na Král. Vyšehradě.